

Daniel Mihoc

Epistola întâi a Sfântului Apostol Petru

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

MIHOC, DANIEL

Epistola întâi a Sfântului Apostol Petru / Daniel Mihoc. - Sibiu :
Astra Museum, 2016

Conține bibliografie

ISBN 978-606-733-111-0

227.9.07

© Daniel Mihoc

DANIEL MIHOC

EPISTOLA ÎNTÂI
A
SFÂNTULUI APOSTOL PETRU

ASTRA Museum
Sibiu 2016

Cuprins

Cuvânt înainte	7
Abrevieri	9
Bibliografie	11
Introducere	23
1. Epistola I Petru în canonul Noului Testament	25
2. Genul literar	27
3. Autorul	29
4. Destinatarii și scopul scrierii epistolei	31
Excurs: Cultul imperial în Asia Mică	34
5. Locul scrierii	40
6. Data scrierii. Contextul	43
7. Planul epistolei	47
Comentariu	49
Adresa și salutarea (1, 1-2)	51
Excurs: Apostol	55
Excurs: Diaspora iudaică în epoca Noului Testament	64
Introducere: Mulțumire pentru viața cea nouă	
primită prin Botez (1, 3-12)	78
1. Nașterea din nou (1, 3-5)	78
2. Bucuria în Hristos (1, 6-9)	81
3. Mărturia proorocilor (1, 10-12)	85
Exigențele vieții celei noi (1, 13 – 2, 10)	88
1. Sfințenie (1, 13-21)	
2. Iubire (1, 22 – 2, 3)	100
3. Fundamentul și misiunea Bisericii (2, 4-10)	107
Datoriile creștinilor (2, 11 – 4, 6)	116
1. Mărturia creștină în lumea păgână;	
principii generale (2, 11-12)	116

2. Datoriile creștinilor față de Stat (2, 13-17)	119
3. Datoriile sclavilor creștini față de stăpânii lor (2, 18-25)	120
4. Mărturia creștină în și prin viața conjugală (3, 1-7)	125
5. Imperativele vieții comunitare (3, 8-12)	130
6. Atitudinea creștină în fața persecuțiilor (3, 13 – 4, 6)	132
6.1. Mărturia creștină în timp de persecuție (3, 13-16)	132
6.2. Exemplul lui Hristos; pogorârea Sa la iad (3, 17-22)	137
6.3. Ruptura cu păcatul, pricină de dușmănie din partea lumii (4, 1-6)	145
Diverse îndemnuri (4, 7 – 5, 11)	149
1. Așteptarea activă a sfârșitului (4, 7-11)	149
Excurs: Agrafa	152
2. „Părtași la suferințele lui Hristos” (4, 12-19)	159
3. Cum se păstorește „turma lui Dumnezeu” (5, 1-4)	164
4. Îndatoririle credincioșilor (5, 5-11)	172
Epilog (5, 12-14)	178
Teologia epistolei	183
1. Suferința creștinilor și lucrarea Sfintei Treimi	184
2. Suferința creștinilor și lucrarea lui Satan	186
3. Nașterea din nou – izvorul și consecințele ei	187
4. Biserica	188
Actualitatea epistolei	190
Anexă: Christian Existence Between God’s Calling and World’s Lusts According to 1 Peter	193

Cuvânt înainte

Este notoriu faptul că literatura biblică românească este destul de modestă. Nu avem încă nicio serie completă de comentarii, iar în ce privește monografiile tematice lucrurile stau și mai prost. În general, comentariile biblice apărute în țara noastră în perioada postbelică nu au avut decât un impact foarte redus la nivel pastoral-misionar și academic. Intenția autorului este de a oferi un nou tip de comentariu biblic. De aceea lucrarea aceasta se îndepărtează de modelul consacrat de comentarii-teze de doctorat, fiind gândită și scrisă în special pentru nevoile studenților facultăților de teologie, ale preoților și ale tuturor celor care doresc să se implice activ în propovăduirea Cuvântului lui Dumnezeu. Cititorii vor găsi în paginile acestei cărți un instrument de lucru mai accesibil ca mod de abordare, format și stil. Problemele nerelevante pentru înțelegerea mesajului epistolei sunt evitate sau tratate marginal, în timp ce temele de actualitate beneficiază de atenție specială, autorul încercând să pună mereu în valoare forța și actualitatea duhovnicească a textului inspirat. Excursuri tematice îmbogățesc structura clasică (introducere, comentariu și teologie). Cititorul este invitat să vadă în scrierea Sf. Petru nu doar un document al Bisericii primare, plin de informații interesante privitoare la credința și viața unor creștini din prima jumătate a celui de-al șaptelea deceniu al veacului apostolic, ci cuvântul viu al lui Dumnezeu, izvor de soluții, energie și nădejde și

pentru cei de la începutul celui de-al treilea mileniu al erei creștine. Astfel comentariul acesta poate deveni un excelent instrument de lucru pentru toți cei implicați în misiunea sfântă de propovăduire a cuvântului lui Dumnezeu și o pledoarie pentru noi moduri de abordare a textului biblic.

Abrevieri

ad loc.	ad locum
BA	<i>Biblia sau Sfânta Scriptură</i> , Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, diortosită, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Arhiepiscopul Clujului, EIBM, București, 2001
BJ	<i>La Bible de Jérusalem</i>
cf.	confer (compară cu)
CBQ	<i>The Catholic Biblical Quarterly</i> , Washington
EIBM	Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București
EvQ	<i>Evangelical Quarterly</i>
GB	<i>Glasul Bisericii</i> , București
ISBE	James Orr, ed., <i>The International Standard Bible Encyclopedia</i> , Eerdmans, 1939
JBL	<i>Journal of Biblical Literature</i> , Philadelphia
LXX	<i>Septuaginta</i> , ed. de Alfred Rahlfs & Robert Hanhart, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2006
MA	<i>Mitropolia Ardealului</i> , Sibiu
Neot	<i>Neotestamentica</i>
NDBT	Desmond T. Alexander și Brian S. Rosner, editori, <i>New Dictionary of Biblical Theology</i> , InterVarsity Press, Downers Grove, Ill, 2000
NRSV	<i>The Holy Bible, New Revised Standard Version</i> , 1989
NovT	<i>Novum Testamentum</i> , Leiden
NTG ²⁸	<i>Novum Testamentum Graece</i> , ediția a 28-a, ed. de Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M.

	Martini, and Bruce M. Metzger, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012
NTS	<i>New Testament Studies</i> , Cambridge
OSB	<i>The Orthodox Study Bible. New Testament and Psalms</i> , Thomas Nelson, Nashville, 1993
PG	J.-P. Migne, ed., <i>Patrologia Graeca</i>
PL	J.-P. Migne, ed., <i>Patrologia Latina</i>
PSB	Colecția „Părinți și scriitori bisericești”, EIBM
RB	<i>Revue Biblique</i> , Paris/Jérusalem
RP	Variantă textuală nereținută în edițiile critice moderne (NA și SBLGNT), dar prezentă în tradiția textuală bizantină. Cele două litere ale abrevierii reprezintă inițialele numelor editorilor celei mai recente ediții a textului bizantin: <i>The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005</i> , compiled and arranged by Maurice A. ROBINSON and William G. PIERPONT, Chilton, Southborough, 2005.
RT	<i>Revista Teologică</i> , Sibiu, serie nouă: 1991-
SBLGNT	Michael W. Holmes, ed., <i>The Greek New Testament: SBL Edition</i> , Society of Biblical Literature & Logos Bible Software, Atlanta / Bellingham, 2010
ST	<i>Studii Teologice</i> , București
TDNT	G. Kittel și G. Friedrich, ed., <i>Theological Dictionary of the New Testament</i> , 10 vol., translated by G. W. Bromiley, Eerdmans, Grand Rapids, 1964-1976
TOB	<i>La Bible – traduction œcuménique</i> , Cerf, Paris & Société Biblique Française, Villiers-le-Bel, ⁵ 1994
ZNW	<i>Zeitschrift für die neutestamentliche Wissenschaft und die Kunde der älteren Kirche</i> (Giessen, Berlin)

Bibliografie

1. Ediții și traduceri ale Sfintei Scripturi

Septuaginta, ed. Alfred Rahlfs & Robert Hanhart, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart 2006.

The Greek New Testament: SBL Edition, ed. de Michael W. Holmes, Society of Biblical Literature & Logos Bible Software, Atlanta, Georgia / Bellingham, Washington, 2010.

Novum Testamentum Graece, ediția a 28-a, ed. de Barbara Aland, Kurt Aland, Johannes Karavidopoulos, Carlo M. Martini, and Bruce M. Metzger, Deutsche Bibelgesellschaft, Stuttgart, 2012.

The New Testament in the Original Greek: Byzantine Textform 2005, compiled and arranged by MAURICE A. ROBINSON and WILLIAM G. PIERPONT, Chilton, Southborough, 2005.

Biblia sau Sfânta Scriptură, EIBM, București, 1988.

Biblia sau Sfânta Scriptură, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, diortosită, redactată și adnotată de BARTOLOMEU VALERIU ANANIA, Arhiepiscopul Clujului, EIBM, București, 2001.

Η Αγία Γραφή, Μετάφραση από τα πρωτότυπα κείμενα, Ελληνική Βιβλική Εταιρία, 1997.

La Bible. Traduction œcuménique, Cerf, Paris & Société Biblique Française, Villiers-le-Bel, ⁵1994.

The Orthodox Study Bible: New Testament and Psalms, Thomas Nelson, Nashville, 1993.

www.biblehub.com

2. Scrieri ale Părinților Apostolici

SF. CLEMENT ROMANUL, *Epistola către Corinteni*, traducere, note și indici de Pr. D. Fecioru, în vol.: *Scrierile Părinților Apostolici* (PSB 1), EIBM, București, 1979, pp. 37-88.

SF. IGNATIE TEOFORUL, *Epistola către Efeseni*, traducere de Pr. D. Fecioru, în vol. *Scrierile Părinților apostolici* (PSB 1), EIBM, București, 1979, pp. 157-164.

***, *Epistola către Diognet*, traducere de Pr. D. Fecioru, în vol. *Scrierile Părinților apostolici* (PSB 1), EIBM, București, 1979, pp. 331-350.

3. Lucrări ale unor scriitori din Antichitate

FLAVIU, IOSIF, *Antichități iudaice*, 2 vol., trad. de Ion Acsan, Hasefer, București, 2000-2001.

FLAVIU, IOSIF, *Istoria războiului iudeilor împotriva romanilor*, trad. de Gheneli Wolf și Ion Acsan, Hasefer, București, 1997.

PAUSANIAS, *Călătorie în Grecia*, studiu introductiv, traducere și note de Maria Marinescu-Himu, 2 vol., Editura științifică și enciclopedică, București, vol. I: 1974, vol. II: 1982.

STRABON, *Geografia*, studiu introductiv, traducere și note de F. Vanț-Ștef, vol. I, București, 1974.

SUETONIUS, C. TRANQUILLUS, *Viețile celor doisprezece cezari*, trad. de D. Popescu și C. V. Georoc, Editura Științifică, București, 1958.

TACITUS, P. CORNELIUS, *Anale*, traducere, introducere și note de Gh. Guțu, Humanitas, București, 1995.

4. Apocrife

BĂDILIȚĂ, CRISTIAN, *Evangheliile apocrife*, traducere, studiu introductiv, note și comentarii, Humanitas, București, 1996.

HENNECKE, EDGAR & SCHNEEMELCHER, WILHELM, *New Testament Apocrypha*, 2 vol., Westminster, Philadelphia, 1991.

ONIȘOR, REMUS, *Cartea lui Enoh și apocaliptica intertestamentară*, Reîntregirea, Alba Iulia, 2000.

5. Opere patristice

CRAMER, J. A., ed., *Catena Graecorum Patrum in Novum Testamentum*, tomus VIII: *In Epistolas Catholicas et Apocalypsin*, Oxford, 1844.

CLEMENT ALEXANDRINUL, *Stromatele*, traducere, cuvânt înainte, note și indici de Pr. D. Fecioru, în vol.: CLEMENT ALEXANDRINUL, *Scrieri*, Partea a doua (PSB 5), EIBM, București, 1982.

SF. EPIFANIE DE SALAMINA, *Adversus octoginta haereses*, PG 41, 173 – PG 42, 831.

EUSEBIU DE CEZAREEA, *Istoria bisericească*, în vol.: EUSEBIU DE CEZAREEA, *Scrieri*, Partea întâi, trad. de Pr. Prof. Teodor Bodogae, PSB 13, 1987.

———, *Commentaria in Psalmos*, PG, 23-24.

SF. GRIGORIE DE NYSSA, *Despre Fericiri*, în vol.: SF. GRIGORIE DE NYSSA, *Scrieri*, Partea întâi, PSB 29, București, 1982, pp. 331-400.

SF. IPOLIT AL ROMEI, *Demonstratio de Christo et antichristo*, PG 10, 725-788.

SF. IPOLIT AL ROMEI, *Refutationis omnium haeresium*, PG 16, 3017-3454.

SF. IRINEU AL LYONULUI, *Contra haereses*, PG 7, 433-1224.

SF. IUSTIN MARTIRUL ȘI FILOSOFUL, *Dialogul cu iudeul Trifon*, trad. de Pr. Prof. Olimp N. Căciulă, în vol.: *Apologeți de limbă greacă*, PSB 2, EIBM, București, 1980.

TERTULIAN, *Adversus gnosticos scorpiace*, PL 2, 143-176.

TERTULIAN, *De praescriptione haereticorum*, PL 2, 10-91.

MIGNE, JACQUES PAUL, ed., *Patrologiae Cursus Completus. Series Graeca*, Paris, 1857-1866. <http://patristica.net/graeca/>

MIGNE, JACQUES PAUL, ed., *Patrologiae Cursus Completus. Series Latina*, Paris, 1844-1855. <http://patristica.net/latina/>

6. Gramatici, dicționare, enciclopedii

MAURICE CARREY, FRANÇOIS MOREL, *Dicționar grec-român al Noului Testament*; trad. de Gheorghe Badea, Societatea Biblică Interconfesională din România, București, 1999.

DHEILLY, JOSEPH, *Dictionnaire biblique*, Desclée, Tournai, 1964.

DOUGLAS, J. D., ed., *The New Bible Dictionary*, Inter-Varsity, London, 1968.

DOUGLAS, J. D., M. C. TENNEY and M. SILVA, eds., *Zondervan Illustrated Bible Dictionary*, Zondervan, Grand Rapids, 2011.

EVANS, CRAIG A. și STANLEY E. PORTER, eds., *Dictionary of New Testament Background*, Inter-Varsity Press, Downers Grove, 2000.

KITTEL, G. and FRIEDRICH, G., (eds.), *Theological Dictionary of the New Testament*, 10 vol., trad. și ed. de G. W. Bromiley, Eerdmans, Grand Rapids, 1964-1976.

MOUNCE, WILLIAM D., ed., *Complete Expository Dictionary for Old and New Testament Words*, Zondervan, Grand Rapids, 2006.

REID, DANIEL G., ed., *Dicționarul Noului Testament*, Casa Cărții, Oradea, 2008.

ROBERTSON, A. T., *A Grammar of the Greek New Testament in the Light of Historical Research*, Hodder and Stoughton, New-York, 1914.

7. Comentarii

7.1. Patristice

DIDIM CEL ORB, PG 39, 1755-1072.

SF. IOAN GURĂ DE AUR, PG 64, 1053-1058.

SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, PG 74, 1011-1016.

ECUMENIU, PG 119, 509-578.

SF. TEOFILACT AL BULGARIEI, *Expositio in Epistolam primam S. Petri*, PG 125, Paris, 1864, 1189-1252.

7.2. Moderne

ACHTEMEIER, PAUL J., *A Commentary on First Peter* (Hermeneia), Fortress Press, Minneapolis, 1996.

BARTLETT, DAVID L., „The First Letter of Peter. Introduction, Commentary and Reflections”, în: LEANDER E. KECK, ed., *The New Interpreter's Bible*, Volume XII: Hebrews – Revelation, Abingdon Press, Nashville, 1998, pp. 227-319.

BEARE, FRANCIS W., *The First Epistle of Peter*, Basil Blackwell, Oxford, ³1970.

BEST, ERNEST, *I Peter* (New Century Bible), Marshall, Morgan & Scott, London, 1971.

BIGG, CHARLES, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude* (International Critical Commentary), T. & T. Clark, Edinburgh, ²1961.

BLUM, EDWIN A., „1 Peter”, în: Frank E. Gaebelin, ed., *The Expositor's Bible Commentary*, vol. 12: Hebrews-Revelation, Zondervan, Grand Rapids, 1981.

CONSTABLE, THOMAS L., *Notes on 1 Peter*, 2008. www.soniclight.com

COTHENET, ÉDOUARD, *Les Épîtres de Pierre*, Cahier Évangile n° 47, janvier 1984.

DAVIDS, PETER H., *The First Epistle of Peter* (New International Commentary on the New Testament), Eerdmans, Grand Rapids, 1990.

ELLIOTT, JOHN H., *1 Peter* (Anchor Bible, 37B), Doubleday, New York, 2000.

EVE, ERICH, “1 Peter”, în JOHN BARTON și JOHN MUDDIMAN, eds., *The Oxford Bible Commentary*, Oxford University Press, Oxford, 2001, pp. 1263-1270.

FELDMEIER, REINHARD, *The First Letter of Peter. A Commentary on the Greek Text*, translated from the German by Peter H. Davids (autorul comentariului menționat mai sus), Baylor University Press, Waco/Texas 2008.

GOPPELT, LEONHARD, *A Commentary on 1 Peter*, translated by J. Alsup, Eerdmans, Grand Rapids, 1993.

GRUDEM, WAYNE A., *1 Peter. An Introduction and Commentary* (Tyndale New Testament Commentaries, 17), Inter-Varsity Press, Nottingham, 1988.

KEENER, CRAIG S., *The IVP Bible Background Commentary: New Testament*, InterVarsity Press, Downer's Grove, 1997.

MICHAELS, J. RAMSEY, *1 Peter* (Word Biblical Commentary, 49), Waco: Word Books, 1988.

MIRCEA, IOAN A., *Epistola întâi a Sfântului Apostol Petru. Introducere și comentariu*, București, 1973. Extras din GB, XXXII (1973), nr. 9-10, pp. 887-1053.

SELWYN, EDWARD GORDON, *The First Epistle of Peter*, ediția a doua, Macmillan, London, 1964.

SPICQ, CESLAS, *Les épîtres de saint Pierre* (Sources Bibliques), Gabalda, Paris, 1966.

WHEATON, DAVID H., „1 Peter”, în: Donald Guthrie, ed., *New Bible Commentary*, Inter-Varsity Press, Leicester, ³1970 (retip. 1992), pp. 1236-1249.

8. Monografii, studii, lucrări introductivee

BARKER G. W., W. L. LANE, J. R. MICHAELS, *The New Testament Speaks*, San Francisco, Harper & Row, 1969.

BROWN, Raymond E., *An Introduction to the New Testament*, Doubleday, New York, 1997.

BOISMARD, MARIE-ÉMILE, „Une liturgie baptismale dans la *Prima Petri*,” *Revue biblique* 63 (1956), pp. 182-208, și *Revue biblique* 64 (1957), pp. 161-183.

BOISMARD, MARIE-EMILE, *Quatre Hymnes baptismales dans la première épître de Pierre* (Lectio Divina, 30), Cerf, Paris, 1961. Autorul susține că epistola I Petru conține patru părți din imne baptismale folosite în Biserica primară. Acestea ar fi: 1, 18-21; 2, 21-25; 3, 18-22 și 5, 5-9.

CANTINAT, J., „La première épître de saint Pierre”, în: A. Robert și A. Feuillet, *Introduction à la Bible*, vol. II, Paris: Desclée, pp. 577-589.

CHESTER, A. și R. P. MARTIN, *The Theology of the Letters of James, Peter, and Jude* (New Testament Theology), Cambridge University Press, Cambridge, 1994.

CHIȘCARI, ILIE, „Formula διεσώθησαν δι' ὕδατος în 1 Pt 3, 20 și raportul său cu tradiția iudaică. Spre o tipologie baptismală a potopului”, în: *RT* 93 (2011), nr. 3, pp. 7-25.

COMBRINI, H. J. B., „The Structure of 1 Peter”, *Neotestamentica* 9 (1980), pp. 34-63.

CROSS, FRANK L., *1 Peter: A Paschal Liturgy*, Mowbray, London, 1954.

CULMANN, OSCAR, *Pierre: Disciple, Apôtre et Martyr*, Paris, 1952.

DALTON, WILLIAM JOSEPH, *Christ's Proclamation to the Spirits; A Study in 1 Peter 3:18 – 4:6* (Analecta Biblica, 23). Pontifical Biblical Institute, Rome, 1965, ²1989.

DALTON, WILLIAM JOSEPH, “«So that your faith may also be your hope in God» (1 Peter 1:21)” în: R. BANKS, ed., *Reconciliation and Hope: New Testament Essays on Atonement and Eschatology Presented to L. L. Morris on his 60th Birthday*, Paternoster/Eerdmans, Exeter/Grand Rapids, 1974, pp. 262-274.

DALTON, WILLIAM JOSEPH, „The Church in 1 Peter”, *Tantur Yearbook*, 1981-1982, pp. 79-91.

DRĂGUȘIN, pr. drd. VALERIU, „Eshatologia în Epistolele sobornicești“, *Ortodoxia*, XXXIX (1988) nr. 2, pp. 114-123.

ELLIOTT, JOHN H., „Ministry and Church Order in the New Testament: A Traditio-Historical Analysis, 1 Peter 5,1-5 and plls.”, *CBQ* 32 (1970), pp. 367-391.

ELLIOTT, JOHN H., *The Elect and the Holy: An Exegetical Examination of 1 Peter* (Supplements to *Novum Testamentum* 12), Brill, Leiden, 1966.

ELLIOTT, JOHN H., „Peter, Silvanus, and Mark in 1 Peter and Acts”, în: W. Haubeck and M. Bachmann, eds, *Wort in der Zeit: Neutestamentlichen Studien: Festgabe für Karl Heinrich Regensdorf zum 75. Geburtstag*, Brill, Leiden, 1980, pp. 250-267.

ELLIOTT, JOHN H., *A Home for the Homeless: A Social - Scientific Criticism of 1 Peter, Its Situation and Strategy*, Wipf & Stock, Eugene, 2005.

ELLIOTT, JOHN H., „Disgraced yet Graced: The Gospel according to 1 Peter in the Key of Honor and Shame”, *Biblical Theology Bulletin* 25 (1995), pp. 166-178.

FELDMIEER, REINHARD, „Wiedergeburt im 1. Petrusbrief”, în vol.: Reinhard Feldmeier, ed., *Wiedergeburt* (Biblisch-theologische Schwerpunkte 25), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 2005, pp. 75-99.

FELDMIEER, REINHARD, „Salvation and Anthropology in First Peter”, în vol.: Karl-Wilhelm Niebuhr and Robert W. Wall, ed., *The Catholic Epistles and Apostolic Tradition*, Baylor University Press, Waco, Texas, 2009, pp. 203-213.

FILSON, FLOYD V., *A New Testament History*, SCM Press, London, 1975.

FITZMYER, JOSEPH A., „The First Epistle of Peter”, în: Raymond Brown et al., ed., *The New Jerome Biblical Commentary*, Geoffrey Chapman, London, 2000.

FURNISH, VICTOR P., „Elect Sojourners in Christ: An Approach to the Theology of 1 Peter”, *Perkins Journal*, 28 (1975), pp. 1-11.

GHEORGHIU, VASILE, *Introducere în sfintele cărți ale Testamentului Nou*, Cernăuți, 1929.

GUTHRIE, DONALD, *New Testament Introduction*, Apollos, Leicester, England & Intervarsity Press, Downers Grove, Illinois, 1990.

HARRINGTON, WILFRID, *Nouvelle Introduction à la Bible*, trad. din engleză de J. Winandy, Éditions du Seuil, 1971.

HOLLOWAY, PAUL A., „*Nihil inopinati accidisse* – ‘Nothing unexpected has happened’: A Cyrenaic Consolatory *Topos* in 1 Pet. 4:12ff.” *NTS* 48 (2002), pp. 433-448.

ICĂ, IOAN I. jr., *Canonul Ortodoxiei*, vol. I, Deisis, Sibiu, 2008.

KAISER, WALTER C., PETER H. DAVIDS, F. F. BRUCE și MANFRED T. BRAUCH, *Hard Sayings of the Bible*, InterVarsity Press, Downers Grove, 1996.

ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, ΙΩΑΝΝΗΣ, *Εισαγωγή στην Καινή Διαθήκη*, Pournaras, Thessaloniki, 1991.

JOHNSON, D. E., „Fire in God's House: Imagery from Malachi 3 in Peter's Theology of Suffering (1 Pet 4:12-19)”, *Journal of the Evangelical Theological Society* 29 (1989) 285-294.

MARGUERAT, DANIEL, ed., *Introduction au Nouveau Testament. Son histoire, son écriture, sa théologie*, Labor et Fides, Genève, 2001.

METZGER, BRUCE M., on behalf of and in cooperation with the Editorial Committee of the United Bible Societies' Greek New Testament, *A Textual Commentary on the Greek New Testament*, second edition, Deutsche Bibelgesellschaft / United Bible Societies, Stuttgart, 1994.

MIHOC, Pr. Asist. Dr. VASILE, *Epistola Sf. Apostol Pavel către Galateni*, EIBM, București, 1983.

MIHOC, Pr. Prof. Dr. VASILE, „Condițiile însușirii mântuirii“, *MA XXVIII* (1983) nr. 3-4, pp. 173-181.

MIHOC, DANIEL, “Christian Existence Between God’s Calling and World’s Lust According to the First Epistle of Saint Peter”, *European Journal of Science and Theology*, February 2013, vol. 9, Supplement 1, pp. 29-38.

MIRCEA, Pr. IOAN, „Coborârea la iad a lui Iisus Hristos”, *ST XXIV* (1972) nr. 3-4, pp. 230-249.

MOULE, C. F. D., „The Nature and Purpose of 1 Peter”, *NTS* 3 (1956-1957), pp. 1-11.

NICOLAESCU, NICOLAE I., GRIGORIE MARCU, VLAD SOFRON și LIVIU G. MUNTEANU, *Studiul Noului Testament. Pentru Institutele Teologice*, EIBM, București, ³1983.

OANCEA, CONSTANTIN, „I Petru II, 9. Studiu exegetic-dogmatic“, *Ortodoxia*, XXXVIII (1988), nr. 4, pp. 136-146.

PERDELWITZ, E. RICHARD, *Die Mysterienreligion und das Problem des 1. Petrusbriefs* (Religionsversuche und Vorarbeiten, 11/3), Töpelmann, Geissen, 1911. R. Perdelwitz este primul cercetător care a susținut că epistola I Petru este construită pe baza unei omilii baptismale.

PRASAD, JACOB, *Foundations of the Christian Way of Life According to 1 Peter 1,13-25: An Exegetico-Theological Study* (Analecta Biblica 146), Editrice Pontificio Instituto Biblico, Roma, 2000.

RICHARDS, E. RANDOLPH, „Silvanus Was Not Peter’s Secretary: Theological Bias in Interpreting *dia Silouanou ... egrapsa* in 1 Peter 5:12”, *Journal of the Evangelical Theological Society* 43 (2000), pp. 417-422.

ROBERT, A. și A. FEUILLET, *Introduction à la Bible*, tome II: Nouveau Testament, Desclée et Cie, Tournai, 1959.

STAMATOIU, DIONISIE, „Eshatologia în Epistolele sobornicești“, *Mitropolia Olteniei*, LIV (2003), nr. 1-4, pp. 21-28.

RICHARDSON, ALAN, *An Introduction to the Theology of the New Testament*, London: SCM Press, 1974.

TALBERT, CHARLES H., ed., *Perspectives on 1 Peter*, National Association of Baptist Professors of Religion, Macon, 1986.

THURÉN, LAURI, „Argument and Theology in 1 Peter: The Origins of Christian Paraenesis”, *Journal for the Study of the New Testament*, Supplementary Series, 114, Sheffield Academic Press, Sheffield, 1995.

VAN UNNIK, WILLEM C., „The Teaching of Good Works in 1 Peter”, *New Testament Studies* 1 (1954), pp. 92-110.

WINDISCH, HANS, *Die Katholischen Briefe* (Handbuch zum Neuen Testament, 15), ediția a treia, revizuită și editată de H. PREISKER, Mohr Siebeck, Tübingen, 1951. În adăugirile lui, H.

susține că secțiunea 1, 3 – 4, 11 este construită pe structura unei liturghii baptismale.

TRITES, ALISON A., *The New Testament Concept of Witness*, Cambridge University Press, 1977.

9. Istoria cercetării

COTHENET, ÉDOUARD, „La Première de Pierre: bilan de 35 ans de recherches“, în: *Aufstieg und Niedergang der römischen Welt* (ANRW) II, 25.5, de Gruyter, Berlin, 1988, pp. 3685-3712.

GREGG, BRIAN HAN, „1 Peter“, în: David E. Aune, ed., *Blackwell Companion to the New Testament*, Wiley-Blackwell, Chichester, 2010, pp. 582-595.

10. Bibliografie

CASURELLA, ANTHONY, *Bibliography of Literature on First Peter* (New Testament Tools and Studies 23), Brill, Leiden, 1996.

INTRODUCERE

1. Epistola I Petru în canonul Noului Testament

Alături de corpusul paulin, Noul Testament mai cuprinde o grupă de epistole cunoscute încă din secolul II d.H. ca „epistole sobornicești“ sau „catolice“. Acestea sunt: Iacov, I și II Petru, I, II, III Ioan și Iuda. Le găsim grupate împreună încă din epoca lui Eusebiu al Cezareii. Însă poziția lor în canonul Noului Testament nu a fost întotdeauna cea de astăzi. În multe manuscrise vechi aceste epistole sunt așezate imediat după Faptele Apostolilor. Așa apar în codicii A, B, C, în traducerea siriacă Peshita, la Sf. Atanasie cel Mare¹ și la editorii moderni: Konstantin von Tischendorf², B. F. Westcott / F. J. A. Hort³, Hermann von Soden⁴. Probabil această ordine se datorează ideii că autorii acestor epistole provin din cercul Celor Doisprezece și al „fraților“ Domnului⁵. Ordinea actuală apare în Canonul Muratori, la Eusebiu de Cezareea, la Sf. Grigorie de Nazianz s.a., și începând cu prima ediție a lui Erasmus

¹ În a 39-a Epistolă festivă, din anul 367 (PG 26, col. 1176 u., 1437).

² *Novum Testamentum Graece. Ad antiquos testes recensuit. Apparatum criticum multis modis auctum et correctum apposuit, commentationem isagogicam praemisit*, Leipzig, 1841.

³ *The New Testament in the Original Greek*, Cambridge, 1881.

⁴ „Die Schriften des Neuen Testaments in ihrer ältesten erreichbaren Textgestalt hergestellt auf Grund ihrer Textgeschichte“, 4 volume, publicate la Berlin între anii 1902-1913.

⁵ I. KARAVIDOPOULOS, *Εισαγωγή*, p. 318.

(1516) s-a păstrat în toate edițiile ulterioare ale Noului Testament.

Spre deosebire de celelalte epistole ale Noului Testament, acestea poartă numele autorilor lor, și nu pe al destinatarilor.

Numele corpusului arată că se adresează Bisericii în totalitatea ei sau unor grupuri de Biserici, și nu unei anumite comunități locale sau unei persoane. Excepție fac Epistola a II-a a Sf. Ioan, care se adresează unei comunități, și Epistola a III-a a aceluiași Apostol, adresată unei persoane. Epistola I a Sfântului Ioan este numită „catolică“ (καθολική) încă de la sfârșitul veacului al II-lea de scriitorul antimontanist Apollonius⁶ (cca 197). În sec. IV, Eusebiu de Cezareea le numește „Epistole sobornicești (catolice)“, iar felul în care o face sugerează că această denumire era folosită de mult timp în Biserică⁷.

Unii autori au încercat să dea o altă explicație pentru această denumire. Unele dintre epistolele acestui grup au fost greu acceptate în canon; dar atunci când, în cele din urmă, au fost acceptate, au primit și recunoașterea Bisericii universale. Această ipoteză pare să stea la baza denumirii lor în Apus ca „Epistulae canonicae“⁸. În *Das Neue Testament Deutsch* sunt numite „Kirchenbriefe“ (Epistole bisericesti sau Epistole ale Bisericii), iar în lumea anglofonă sunt cunoscute ca „General Epistles“.

⁶ Citat de EUSEBIU DE CEZAREEA, *Istoria bisericească* V, xviii, 5 (PSB 13, p. 209).

⁷ *Ibidem*, II, xxiii, 24 (PSB 13, p. 95).

⁸ I. KARAVIDOPOULOS, *Εισαγωγή*, p. 319.

La fel ca și în cazul istoriei așezării grupeii în canon, nici ordinea celor șapte epistole în această grupă nu a fost întotdeauna aceeași. Din motive lesne de înțeles, mult timp în Biserica romano-catolică în fruntea listei au fost așezate Epistolele I și II Petru. Ordinea actuală este mărturisită încă din veacul IV. Ea este inspirată probabil din ordinea în care îi enumeră Sf. Apostol Pavel pe „cei socotiți a fi stâlpi (ai Bisericii, n.n.)“: Iacov, Chefa (Petru) și Ioan (Gal 2, 9).

2. Genul literar

Spre deosebire de Epistola Sf. Iacov, întâia Epistolă care poartă numele Sf. Petru are trăsăturile caracteristice unei scrisori. Adresa, planul și concluziile poartă amprenta genului epistolar. În general, Epistola poate fi caracterizată ca o scriere parenetică; nu lipsesc însă pasajele cu caracter doctrinar. Acest amestec de învățături și îndemnuri o apropie de Epistola către Evrei. Autorul motivează doctrinar exigențele vieții creștine. El are un dublu scop: să-i îndemne pe destinatari să-și păstreze credința în ciuda încercărilor și să mărturisească că ei înșiși, stând în această credință, sunt părtași ai adevăratului har al lui Dumnezeu (vezi 5, 12).

Autorul urmează un plan care face prezentarea logică și clară. Citatele și reminiscențele din Vechiul Testament sunt numeroase. Ele provin din Septuaginta. Cele mai multe sunt din Isaia (1, 18.24 u; 2, 6.8u.24u; 3, 14) și din Psalmi (2, 3.7.11; 3, 10-12; 5, 7u). Doar trei provin din Pilde (4, 8.18; 5, 5) și le reproduc în parte pe cele folosite

de Sf. Iacov (4, 8 = Iac 5, 20; 5, 5 = Iac 4, 6).

Începând cu secolul XIX, mulți critici au încercat să demonstreze că epistola nu este o scriere unitară sau că inițial autorul nu a redactat-o ca epistolă⁹. Aluziile la Botez din primele trei capitole și o presupusă schimbare de atmosferă care se poate discerne începând cu 4, 12 (suferințele nu mai sunt văzute ca o posibilitate, ci ca o realitate prezentă; 4, 12; 5, 9) i-au făcut pe unii să creadă că se bazează pe o liturghie baptismală¹⁰. Alții au susținut că în cea mai mare parte epistola reproduce textul unei omilii baptismale (1, 3 – 4, 11), căreia i s-a adăugat o scriere târzie cu caracter parenetic destinată neofitilor, iar alții consideră că întreaga scriere a fost inițial o omilie baptismală care a fost pusă sub autoritatea Sfântului Apostol Petru prin adăugarea unei introduceri epistolare (1, 1-2) și a încheierii (5, 12-14).

Aceste ipoteze însă nu rezistă în fața argumentelor în favoarea unității¹¹ și autenticității epistolei. Unitatea de

⁹ Apud I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 27.

¹⁰ Primul exeget care a susținut această teză este H. Preisker (în adăugirile sale la ediția a treia a comentariului lui Hans Windisch la Epistolele Sobornicești; a se vedea HANS WINDISCH, *Die Katholischen Briefe* (Handbuch zum Neuen Testament, 15), ediția a treia, revizuită și editată de H. PREISKER, Mohr Siebeck, Tübingen, 1951. La scurt timp după apariția acestui comentariu, teza a fost dezvoltată de Frank Cross într-o monografie cu un titlu sugestiv: *1 Peter: A Paschal Liturgy* (Mowbray, London, 1954). F. Cross susține că liturghia baptismală primește în I Petru o notă distinctă prin accentul pus pe tema suferinței, iar aluziile pascale sugerează că aceasta a fost alcătuită pentru a-i iniția pe noii credincioși în taina sărbătorii Învierii.

¹¹ Pentru o analiză temeinică a argumentelor în favoarea unității

vocabular și de stil a epistolei face improbabilă teoria punerii laolaltă a două texte de origine diferită. Mai mult, adresa și încheierea sunt în legătură evidentă cu corpul epistolei¹².

3. Autorul

Autorul epistolei se prezintă de la început ca fiind Apostolul Petru. Datele epistolei și mărturia tradiției vin să confirme originea petrină a scrierii. Autorul este „apostol al lui Iisus Hristos” (1, 1) și „martor al patimilor lui Hristos” (5, 1); el face parte din ierarhia bisericească (cf. 5, 1: „împreună-preot”), dar se adresează episcopilor și preoților cu autoritate, poruncindu-le cum trebuie să păstorească „turma lui Dumnezeu” (5, 1-4), iar pe Marcu îl consideră „fiul” său (5, 13).

Aceste informații pe care ni le oferă epistola sunt în concordanță cu ceea ce Evangheliile și Faptele Apostolilor ne spun despre Sf. Petru. El a fost ales de Mântuitorul în slujirea apostolică (Mc 3, 14 și urm.; Lc 6, 13 și urm.; Mt 4, 18-19) pentru a paște „oile” Sale (In 21, 15-17), iar în Fapte îl vedem argumentându-și autoritatea prin calitatea de „martor” (μάρτυς) al lui Hristos (2, 32; 10, 39.41). Despre Marcu (menționat în I Pt 5, 13) știm că a fost

epistolei, a se vedea studiul lui H. COMBRINI, „The Structure of 1 Peter”, pp. 34-63.

¹² De notat, de asemenea, strânsa legătură dintre 1, 1 și 2, 11.

„tălmaciul lui Petru“¹³.

Tradiția patristică nu a pus niciodată la îndoială autenticitatea epistolei. A doua epistolă a Sf. Petru face referire la aceasta (3, 1); Sf. Clement Romanul o folosește¹⁴, iar Sf. Policarp și Papias o menționează în scrierile lor. De la Sf. Irineu¹⁵, Tradiția a atribuit-o întotdeauna Sfântului Apostol Petru.

Până în sec. XIX nimeni nu a pus la îndoială paternitatea petrină a epistolei. Astăzi, însă, numărul celor care o resping este mare¹⁶, dar argumentele lor nu sunt foarte convingătoare¹⁷. Cel mai des argument invocat împotriva autenticității epistolei este calitatea limbii în care a fost redactată. Autorul gândește în greacă, iar când citează din Scriptură, o face după Septuaginta. Ori, limba maternă a Sf. Petru era dialectul galilean al limbii aramaice

¹³ PAPIAS (episcop de Ierapolis, azi Pamukkale, Asia Mică, cca. 60-130 d.H.), citat de Eusebiu de Cezareea, *Istoria bisericească*, II, xv; III, xxxix, 15 (PSB 13, p. 144).

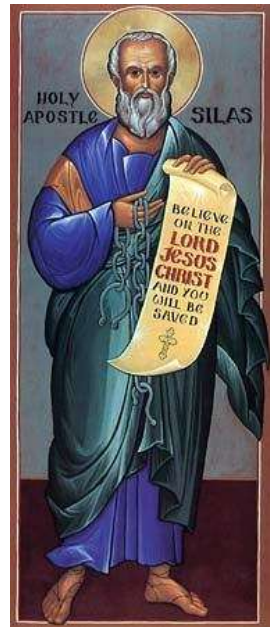
¹⁴ În *Epistola I către Corinteni* (scriere din anii 95-96) găsim multe pasaje care par direct inspirate din I Petru. Iată câteva exemple: VII, 4 = I Petru 1, 19; IX, 4 = I Petru 3, 20; XXXVI, 2 = I Petru 5, 5; XLIX, 5 = I Petru 4, 8 (apud I. Mircea, *Epistola I a Sf. Ap. Petru*, p. 23).

¹⁵ Acesta este primul Părinte care-l identifică pe autorul epistolei cu Sf. Apostol Petru (*Contra haereses* IV, 9, 2; PG 7, col. 997).

¹⁶ Alții preferă o poziție de mijloc: Autorul nu este Sf. Petru, dar ideile sunt ale Sf. Petru. A se vedea de pildă, studiul lui J. ELLIOT „Peter, Silvanus, and Mark in 1 Peter and Acts”, pp. 250-267. J. Elliot susține că redactarea epistolei aparține unui „grup petrin” care urmărește două obiective: să întărească Bisericele din Asia Mică menționate în adresă și să-și consolideze influența în afara Romei.

¹⁷ Vezi CH. BIGG, *A Critical and Exegetical Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, pp. 7-15.

(Mt 26, 73), iar Papias ne lasă să înțelegem că nu a știut niciodată foarte bine limba greacă, în propovăduire folosindu-l pe Marcu ca interpret. Sf. Petru însă menționează explicit că a redactat această epistolă cu ajutorul unui secretar, Silvan¹⁸ 5, 12), căruia desigur i-a lăsat o destul de mare libertate de exprimare¹⁹.

4. Destinatarii și scopul scrierii

Sf. Petru se adresează „către cei care trăiesc împrăștiați printre

¹⁸ Același cu Sila, cel care l-a însoțit pe Sf. Apostol Pavel în cea de-a doua călătorie misionară (Fapte 15, 40; 16, 19.25.29.37; 17, 4.10.14; 18, 5). Împreună cu Timotei, Sila este menționat de Apostolul Neamurilor ca împreună-autor al celor două Epistole către Tesaloniceni. În II Cor 1, 19 se face referire la activitatea sa în Corint: „Fiul lui Dumnezeu, Iisus Hristos, Cel propovăduit vouă prin noi – prin mine, prin Silvan și prin Timotei – n'a fost Da-și-Nu, ci'ntru El a fost numai Da” (trad. BA).

¹⁹ Aceasta este interpretarea tradițională a afirmației Sfântului Petru că *a scris prin Silvan*, din încheierea epistolei sale (5, 12: „V'am scris aceste puține lucruri prin Silvan (διὰ Σιλουανοῦ), pe care-l socotesc frate credincios”, trad. BA). Unii dintre cercetătorii moderni o resping ca nefondată. Vezi, de pildă, studiul lui RANDOLF RICHARDS, “Silvanus Was Not Peter’s Secretary: Theological Bias in Interpreting *dia Silouanou* ... *egrapsa* in 1 Peter 5:12,” în *Journal of the Evangelical Theological Society* 43 (2000), pp. 417-422.

străini²⁰, în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și în Bitinia“ (1, 1), adică tuturor creștinilor care trăiau în părțile de nord și de vest ale Asiei Mici²¹. Destinatarii sunt în mare parte păgâni convertiți (1, 14.18; 2, 19u.; 4, 2u.). Ei trăiesc într-un mediu păgân (1, 1; 2, 12; 4, 4) care le este ostil. Unii sunt sclavi (cf. 2, 18u.) și sunt batjocoriți de stăpânii lor; alții, cetățeni liberi, sunt și ei expuși ostilității concetățenilor lor. Autorul știe că ei sunt clevețiți (3, 16), ocărâți (3, 9; 4, 14) huliți (4, 4), acuzați de diverse fărădelegi (4, 15), abuzați fizic (2, 20). Gravitatea situației este subliniată în 4, 12 printr-o metaforă: „Nu fiți surprinși de focul aprins între voi (μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει).”

Cum s-a ajuns la această situație? În general, imaginea persecutării creștinilor este asociată imediat cu o autoritate de stat. În cazul destinatarilor epistolei, însă, lucrurile nu par a sta așa. Epistola cuprinde una dintre puținele referiri ale Noului Testament la relațiile dintre creștini și autoritățile statului:

2¹³ Ὑποτάγητε πάσῃ
ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν
κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς
ὑπερέχοντι

2¹³ Supuneți-vă, pentru
Domnul, oricărei orânduiri
omenești, fie împăratului, ca
înnalt stăpânitor,

²⁰ Ad. lit.: „celor exilați/refugiați temporar în diaspora“ (ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς). În Vechiul Testament expresia desemnează pe iudeii care trăiesc în afara Țării Sfinte, care era considerată adevărata casă a poporului ales.

²¹ TOB, p. 2965.

¹⁴ εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ
 πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν
 κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ
 ἀγαθοποιῶν,
¹⁵ ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα
 τοῦ Θεοῦ ἀγαθοποιούντας
 φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων
 ἀνθρώπων ἀγνωσίαν,

¹⁴ fie dregătorilor, ca unora ce
 sunt trimiși de el, spre pedep-
 sirea făcătorilor de rele și
 spre lauda făcătorilor de bine;
¹⁵ căci așa este voia lui
 Dumnezeu, ca, făcând binele,
 să închideți gura oamenilor
 fără minte și fără cunoștință.

Deseori acest text, alături de Rom 13, 1-7²², este pus în antiteză cu viziunea Apocalipsei asupra relațiilor dintre stat și Biserică. Însă, dacă-l privim cu atenție și, mai ales, în contextul în care a fost scris, vom constata că atitudinea Sf. Petru nu este departe de cea a autorului Apocalipsei. Ceea ce face cele două perspective diferite este contextul istoric și genul literar. Epistola Sf. Petru a fost scrisă într-o perioadă în care conflictul dintre Creștinism și lumea păgână se afla într-o fază incipientă, autoritățile statului

²² „Tot sufletul a să se supună înaltelor stăpâniri; că nu este stăpânire decât de la Dumnezeu; iar cele ce sunt, de la Dumnezeu sunt rânduite.² Cel ce se împotrivesc stăpânirii, rânduielii lui Dumnezeu i se împotrivesc. Iar cei ce se împotrivesc își vor atrage osândă.³ Că dregătorii nu pentru fapta bună sunt frică, ci pentru cea rea. Vrei dar să nu-ți fie frică de stăpânire?: Fă binele și vei avea laudă de la ea;⁴ căci ea ție îți este slujitoare a lui Dumnezeu spre bine. Dar dacă tu faci rău, teme-te, că nu'n zadar poartă sabia; pentru că ea este slujitoare a lui Dumnezeu, răzbunare a mâniei Lui asupra celui ce săvârșește răul.⁵ Pentru aceasta e nevoie să vă supuneți, nu numai din pricina mâniei, ci și în virtutea conștiinței.⁶ Că de aceea și plătiți dări; căci dregătorii sunt slujitori ai lui Dumnezeu, ca'ntru aceasta să stăruiască.⁷ Dați-le tuturor cele datorate: celui cu darea, darea; celui cu vama, vama; celui cu teama, teama; celui cu cinstea, cinstea.” (trad. BA).

nefiind încă angajate instituțional în acesta. Însă, în deceniile următoare relațiile dintre creștinism și autoritățile de stat vor cunoaște însă o turnură dramatică. Două dintre provinciile menționate aici, Asia și Bitinia, apar în documente de la sfârșitul sec. I și, respectiv, începutul sec. II. Este vorba de Apocalipsa Sf. Ioan (95 d.H.) și de corespondența guvernatorului Bitinei cu împăratul Traian (cca. 110 d.H.). Apocalipsa reflectă o situație conflictuală iremediabilă în condițiile date, iar corespondența lui Pliniu cel Tânăr cu Traian confirmă această situație. Apocalipsa Sf. Ioan a fost scrisă la o distanță de circa 30 de ani, spre sfârșitul domniei lui Domițian, împărat în timpul căruia cultul imperial a cunoscut o dezvoltare fără precedent. Atât destinatarii Sf. Petru, cât și ai Sf. Ioan se aflau în Asia Mică, un spațiu geografic în care locuitorii manifestau un atașament special față de cultul imperial încât de multe ori suveranul roman era mai cinstit aici decât în Peninsula Italică.

Excurs

CULTUL IMPERIAL

Credința în divinitatea suveranilor s-a răspândit în Orient cu multe veacuri înainte de nașterea Mântuitorului. Uneori sursa acesteia era impresia lăsată asupra maselor de personalitatea sau faptele unui conducător, alteori funcționari slugarnici ai administrației statului se făceau promotori ai credinței în divinitatea conducătorului, iar câteodată, chiar suveranii pretindeau plasarea propriei persoane în centrul unui cult. Astfel Alexandru cel Mare (357-323 î.H.) a fost privit de către supușii săi din Asia și Egipt ca un zeu coborât pe pământ.

Urmașii săi, Seleucizii, în Siria, și Ptolemeii, în Egipt, și-au atribuit titluri divine și au pretins să fie adorați ca zei de către supuși. Supranumele de *Soter* (Mântuitor) și *Euergetes* (Binefăcător) le erau acordate în mod curent. Antioh al IV-lea (175-163 î.H.), cunoscut în istoria biblică prin persecuția pe care a declanșat-o împotriva iudeilor în anul 168 î.H., purta supranumele *Epifanes* (o prescurtare a expresiei „theos epifanes“, care înseamnă „dumnezeu arătat“).

Odată cu dominația romană s-a introdus în lumea elenistică un cult nou: cel al zeiței *Roma* sau al geniului acestui oraș. Era o creație artificială, cu caracter politic, și nu produsul spontan al sentimentului religios popular. Cum zeița *Roma* nu era decât o abstracție, curând cultului acesteia i-a fost asociată o „divinitate“ concretă: împăratul roman.

Însă îndată după victoria de la Farsala (48 î.H.), Iulius Cezar a fost cinstit ca zeu: în cinstea lui s-a ridicat un templu și s-au organizat jocuri publice²³. După moartea sa (44 î.H.), prin decizia Senatului, a fost așezat între zeii protectori ai statului. Când Octavian August a instaurat pacea în Imperiu, provinciile orientale au fost primele care s-au grăbit să cinstească virtuțile acestui nou Alexandru, numindu-l „fiul zeilor“, „mântuitor“ și „dumnezeu“. Curând au zidit în cinstea lui temple. Aceste omagii corespundeau unui sentiment real de grațitudine. De altfel, conveneau și beneficiarului lor, care vedea în ideea împăratului-zeu un mijloc sigur de asigurare a unității vastului imperiu roman. De aceea August a încurajat această tendință în provinciile orientale, cerând asocierea cultului său cu cel al zeiței *Roma*. În capitală, însă, nici un templu nu a fost dedicat împăratului în timpul vieții sale²⁴:

²³ D. TUDOR, *Figuri de împărați romani*, pp. 89-81.

²⁴ SUETONIUS, *Doisprezece cezari*, II, 52, p. 82.

Octavian August nu avea încredere în cetățenii Romei și se temea de criticile lor. După moartea sa (14 d.H.), senatul l-a ridicat oficial în rândurile zeilor și un colegiu de preoți a fost instituit la Roma pentru noul cult.

Toți urmașii lui Augustus au favorizat religia imperială. Unii, precum Caligula/Gaius²⁵ (37-41), Nero (54-68) și Domițian (81-96), nu au ezitat să se zeifice ei înșiși încă fiind în viață. Temple dedicate împăratului (*Augusteum*-uri) s-au ridicat în tot cuprinsul imperiului. În Asia Mică cultul imperial a luat o asemenea amploare încât cetățile se întreceau în a-și dovedi atașamentul pentru împărat prin zidirea de temple dedicate acestuia. Sărbători, jertfe și jocuri publice erau organizate periodic de către municipalități în cinstea împăratului.²⁶

Astfel destul de repede cultul imperial a dobândit întâietate absolută în religia oficială și și-a păstrat acest loc până la Constantin cel Mare (306-337). Împăratul era adorat

²⁵ Iată ce relatează Iosif Flaviu despre Caligula: „Cezar Caius a fost nespus de sfidător cu norocoasa lui soartă: a cerut să fie socotit zeu, fiind numit ca atare, și și-a lipsit patria de bărbații ei cei mai de vază, extinzându-și nelegiuirea până în Iudeea. El l-a trimis la Ierusalim, în fruntea unei oști, pe Petronius, ca să introducă în Templu statui de-ale sale, dându-i ordinul ca, dacă iudeii nu se vor supune, să-i ucidă pe cei ce se împotrivesc, restul întregului popor urmând să ia calea târgului de sclavi.“ (*Războiul iudaic*, II, x, 1; trad. G. Wolf și I. Acsan). Doar intervenția personală a regelui Agripa I și amenințarea unei rezistențe masive a iudeilor au făcut ca acest plan dement să nu fie pus în aplicare. Caligula a fost primul împărat roman asasinat, la numai 28 de ani, în urma unui complot la care au participat ofițeri din garda pretoriană, membri ai Senatului și ai curții imperiale.

²⁶ A. TRICOT, „Le milieu du Nouveau Testament”, în A. ROBERT și A. FEUILLET, editori, *Introduction à la Bible, Tome II: Le Nouveau Testament*, Desclée & Cie, Tournai, 1959, p. 29.

pretutindeni ca „dumnezeu“, ca „mântuitor“ sau ca „domn“. Sfântul Apostol Pavel și ceilalți misionari creștini care au predicat de-a lungul Imperiului învățau că Dumnezeu, Mântuitor și Domn este Iisus Hristos. În toate orașele Asiei Mici, Macedoniei și Greciei, în care au vestit Evanghelia, religia imperială avea temple, preoți și numeroși adepți. Conflictul dintre cele două religii era inevitabil. Autoritățile romane nu puteau accepta ca religia oficială să fie amenințată; creștinii nu puteau recunoaște divinitatea împăratului și au trebuit de multe ori să plătească cu sânge pentru această atitudine. Cartea Apocalipsei se face ecoul acestei confruntări dramatice între lumea păgână și creștinii din Asia Mică de la sfârșitul secolului I d.H.

Fenomenul are o dublă explicație: Pe de o parte, istoria regiunii înregistra o bogată tradiție de divinizare a suveranilor. Alexandru cel Mare, de pildă, a fost proclamat „fiul lui Zeus”²⁷. Mai târziu, apariția unui conducător de talia lui Octavian August a stimulat destul de rapid creionarea unei imagini de zeu. Pe de altă parte evenimentele istorice ultima parte a perioadei Republicii a însemnat pentru Asia Mică un șir lung de suferințe provocate de războaiele în urma cărora teritoriul a intrat sub stăpânirea Romei și apoi de nemiloasa exploatare fiscală la care au supus-o cei care au guvernat-o, culminând cu abuzurile lui Marc Antoniu care a cerut, în cursul a numai doi ani fiscali, impozite care în mod normal erau colectate în nouă ani. După aproape un secol de opresiune, epoca Imperiului inaugurată de Octavian August (27 î.H. - 14 d.H.) a adus o dezvoltare fără precedent a zonei. Pacea, stabilitatea politică, administrativă și socială,

²⁷C. A. ROBINSON, Jr., „Alexander’s Deification”, *The American Journal of Philology*, vol. 64, nr. 3 (1943), pp. 286-301.

asigurarea și dezvoltarea căilor comerciale au creat cadrul propice dezvoltării căreia i-au pus frâu administrațiile precedente. Mai mult, multe cetăți s-au bucurat în mod direct de bunăvoința imperială primind sume considerabile de la bugetul statului sau beneficiind de scutiri fiscale. În astfel de circumstanțe este de înțeles de ce locuitorii zonei s-au grăbit să recunoască în noul conducător de la Roma un zeu. Chiar dacă uneori pot fi expresia unor calcule politice, inscripțiile descoperite în Asia Mică mărturisesc puternica impresie pe care a lăsat-o Augustus în conștiința localnicilor²⁸.

O inscripție descoperită la Efes face lumină asupra acestei predispoziții a localnicilor spre divinizarea suveranilor. După înfrângerea lui Pompei în bătălia de la Farsala (Thesalia, anul 48 î.H.), care asemea altora a secătuit bugetul regiunii, Cezar a încercat să îndrepte lucrurile oferind și diferite facilități fiscale. Ca răspuns, localnicii s-au grăbit să-i mulțumească în fel și chip, iar inscripția aceasta, datând din anul 48 î.H., ne arată magnitudinea entuziasmului popular și a manifestărilor publice dedicate conducătorului divinizat, care este proclamat nici mai mult nici mai puțin decât „Dumnezeu arătat [în chip uman] și mântuitor al vieții umane” (Θεὸς ἐπιφανὴς καὶ κοινὸς τοῦ ἀνθρωπίνου βίου σωτήρ)²⁹.

Problemele destinatarilor sunt provocate de concetățenii lor păgâni și par limitate la acest nivel, căci altfel ar fi greu de explicat atitudinea Sf. Petru față de autoritatea de stat (vezi 2, 13-14). Cum s-a ajuns la această situație

²⁸ C. NEWTON, *The collection of ancient Greek inscriptions in the British museum*, pp. 63-65.

²⁹ W. DITTENBERGER, ed., *Sylloge Inscriptionum Graecarum*, nr. 760.

conflictuală cu lumea din jur? Problemele destinatarilor îmbracă diverse forme, dar toate au aceeași cauză: noul lor statut religios, care impune un nou mod de viață considerat inacceptabil de cei din jur. Dacă înainte de convertire viața lor era dominată de patimile comune lumii păgâne, acum ei nu mai fac „voia neamurilor” (4, 3) și aceasta provoacă reacția celor din urmă.

Destinatarii încă nu au ajuns la maturitatea duhovnicească³⁰ care să le permită o reacție adecvată la dușmănia celor din jur. De aceea sunt întristați (1, 6; 2, 19) și speriați (3, 6.14; 5, 7).

În fața acestei situații, Sf. Petru se grăbește să-i încurajeze, arătându-le rostul prigoanelor și care trebuie să fie atitudinea creștină în fața acestora. În primul rând persecuțiile nu înseamnă părăsirea lor de către Dumnezeu. Apoi prezența lor în viața creștinului înseamnă o șansă de participare la patimile Domnului, Care „a pățimit” (ἐπαθεν) pe cruce „pentru păcatele noastre” (3, 18; 4, 1).

Aflând această stare de lucruri pe când se afla la mare distanță de destinatarii săi, Sf. Petru se grăbește să le ofere noi perspective asupra problemelor cu care se confruntă. Soluția nu este renegarea credinței, nici găsirea unor soluții de compromis pentru schimbarea atitudinii concetățenilor păgâni și nici retragerea din mijlocul lor pentru evitarea problemelor. Îndemnurile Sf. Petru sugerează că astfel de idei își făceau loc în mintea unor creștini. Unii ca aceștia, în special, și toți ceilalți, în general, primesc prin epistola de față un ajutor neprețuit pentru o evaluare corectă a

³⁰ Apostolul îi aseamănă unor „prunci de curând născuți” (I Pt 2, 2).

situației. Existența lor este privită în contextul întregii istorii a mântuirii, în care Hristos ocupă locul central. Astfel, deși orientată practic, scrierea Sf. Petru este foarte bogată teologic și poate fi numită pe drept cuvânt „o epistolă de învățătură”, căci viața creștină este fundamentată pe adevărul de credință³¹.

5. Locul scrierii

Bibliografie: CORBU, ADRIAN, „Cu privire la locul scrierii Epistolei I Petru“, *Teologia*, 1997, nr. 1-2, pp. 59-63. HUNZINGER, CLAUS-HUNNO, „Babylon als Deckname für Rom und die Datierung des 1. Petrusbriefes“, pp. 67-77, în H. GRAF REVENTLOW, ed., *Gottes Wort und Gottes Land: Hans-Wilhelm Hertzberg zum 70. Geburtstag*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1965.

După I Pt 5, 13 Epistola a fost scrisă în Babilon. Două cetăți purtând acest nume erau cunoscute în epoca apostolică. Una era în Egipt³², probabil pe locul actualului Cairo, sau în apropierea acestuia; cealaltă era vechea cetate a Babilonului din Mesopotamia. Prima localizare trebuie însă exclusă datorită lipsei oricăror indicii care să asocieze activitatea Sf. Petru cu regiunea Egiptului. Trebuie atunci să credem că Sf. Petru a propovăduit în Mesopotamia și că

³¹ G. LADD, *A Theology of the New Testament*, p. 641.

³² Geograful grec Strabon scria pe la anul 18 d.H. că Babilonul egiptean a fost o cetate puternică întemeiată de unii refugiați din Babilonul Mesopotamiei. Dar în veacul I al erei creștine se pare că din această cetate mai rămăsese doar o fortăreață militară (*Geografia*, XVII, 807).

a redactat prima epistolă care-i poartă numele din vestita cetate de pe Eufrat? Părerile exegeților sunt împărțite în această privință. Exegeții romano-catolici și un număr de protestanți și ortodocși³³ sustin că sub numele de Babilon trebuie înțeleasă Roma. Trei argumente principale sunt aduse în sprijinul acestei ipoteze:

(1) Tradiția nu menționează nimic în legătură cu activitatea Sf. Apostol Petru în Mesopotamia.

(2) Babilonul trebuie înțeles metaforic. De la Profeți, această cetate a devenit simbolul capitalelor imperiilor păgâne³⁴, și, la începuturile Creștinismului, literatura apocaliptică iudaică îl folosea în mod curent pentru desemnarea Romei³⁵; la fel va face literatura talmudică. Pe linia aceleiași tradiții, autorul Apocalipsei folosește același simbol pentru Roma³⁶.

(3) Sf. Petru este însoțit de Silvan³⁷ (5, 12) și de Marcu (5, 13). Despre acesta din urmă știm că se afla în Roma în timpul primei captivități a Sf. Apostol Pavel (61-63) și că de aici a plecat spre Asia Mică (Col 4, 10)³⁸.

³³ Așa, de pildă, N. NICOLAESCU et al., *Studiul Noului Testament*, p. 282; I. ΚΑΡΑΒΙΔΟΠΟΥΛΟΣ, *Εισαγωγή*, p. 325.

³⁴ Is 21, 9; Ier 28, 4.

³⁵ Cf. *IV Ezra* 3, 1u.; 28, 31; *Oracolele Sibiline* 5, 139, 143, 159u.; *II Baruh* 67, 7.

³⁶ Apoc 14, 8; 16, 19; 17, 5; 18, 2.10.21.

³⁷ Probabil acest Silvan nu este altul decât Sila, cel pe care Biserica din Ierusalim îl aprecia pentru harisma sa profetică (Fapte 15, 27u.) și care a fost colaborator apropiat al Sf. Pavel în multe din călătoriile sale (Fapte 15, 40u.; 18, 5; II Cor 1, 19; I Tim 1, 1).

³⁸ Dacă Epistola către Coloseni a fost scrisă în Roma. Alte locații

Câtiva ani mai târziu, în toamna anului 66, Sf. Pavel îl cheamă din Asia Mică la sine (II Tim 4, 11), Apostolul aflându-se în cea de-a doua captivitate romană, care avea să se încheie cu moartea sa martirică, în anul 67. Așadar este posibil ca timp de cca patru ani, între 62/63 și 66/67, Sf. Marcu să se fi aflat în Asia.

Argumentele de mai sus sunt însă insuficiente pentru a accepta fără ezitare indentificarea Babilonului din epistola noastră cu Roma. În cărțile profetice și apocaliptice era firesc ca Roma să fie prezentată simbolic ca Babilon. Nu același lucru se poate spune despre această epistolă, care nu reflectă aceeași situație conflictuală dintre Biserică și Imperiul roman pe care o are în vedere autorul Apocalipsei. Dimpotrivă, Sf. Petru îi vrea pe creștini cetățeni model ai acestui Imperiu³⁹.

Pe de altă parte, avem temeiuri să credem că Sf. Petru a vrut și a putut să desfășoare o activitate misionară în Mesopotamia⁴⁰. Aici trăiau numeroși iudei, urmași ai deportaților din sec. VI î.H. Unii dintre aceștia erau în Ierusalim în ziua Cincizecimii⁴¹ și cu siguranță dintre ei a ales Dumnezeu pe primii misionari care au dus sămânța Evangheliei în Mesopotamia. Este deci foarte probabil ca Sf. Petru, ca unul ce era socotit Apostolul celor tăiați împrejur (Gal 2, 9), să fi vrut să ajungă în aceste ținuturi

propuse: Efes, Cezareea.

³⁹ A se vedea I Pt 2, 12u.

⁴⁰ N. NICOLAESCU et al., *Studiul Noului Testament*, p. 282.

⁴¹ Sf. Luca menționează că între iudeii și prozeliti care au ascultat predica Sf. Petru la Cincizecime erau parți, mezi, elamiți și unii din Mesopotamia (Fapte 2, 9).

pentru a întări Bisericele⁴² de acolo, lucru pe care l-a și făcut așa cum el însuși dă mărturie în această epistolă.

Un argument în plus în favoarea Babilonului Mesopotamiei îl constituie înșiruirea provinciilor în care se află destinatarii: Autorul menționează mai întâi Pontul, ținutul cel mai apropiat de Babilon, și încheie cu Bitinia, provincia cea mai îndepărtată⁴³.

Nici menționarea lui Marcu nu constituie un argument forte în favoarea ipotezei romane, căci, așa cum am arătat mai sus, acesta a lipsit un timp îndelungat din capitala imperiului. Cele două mențiuni care le face Sf. Pavel despre el, situate la o distanță de aproximativ 4 ani una de alta, ni-l arată activând în Asia Mică. Or Epistola I Petru sugerează că autorul ei a avut o relație specială cu multe dintre Bisericele din această zonă (Pont, Galatia, Capadocia, Asia și Bitinia, 1, 1). Probabil undeva în Asia Mică l-a întâlnit Sf. Marcu, care după Tradiție a avut o relație privilegiată cu marele Apostol. Și de aici vor fi plecat împreună, luându-l poate și pe Silvan, spre Mesopotamia, de unde a trimis această epistolă destinată Bisericilor micrasiatice pe care le vizitase mai înainte.

6. Data scrierii. Contextul

Autorul nu ne spune nimic cu privire la data scrierii

⁴² Din nefericire nu știm nimic despre începuturile acestor Biserici. Dar lipsa informațiilor istorice nu poate constitui un argument suficient de solid pentru negarea existenței lor. V. GHEORGHIU, *Introducere*, p. 644; I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 34.

⁴³ I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 34.

epistolei, iar în cuprinsul ei nu găsim nicio referire la vreun eveniment istoric care să ne ajute în acest sens. Din nefericire, nici Tradiția Bisericii nu completează această lipsă. Chiar și fixarea unui *terminus ante quo* nu este o sarcină ușoară, căci informațiile pe care ni le oferă sursele vechi cu privire la activitatea și moartea Sf. Apostol Petru sunt puține și uneori contradictorii.

Spre sfârșitul epocii apostolice, în *Epistola către Corinteni*, Sf. Clement Romanul vorbește despre pătimirile Apostolului și moartea sa martirică:

„V¹ [...] să venim la atleții credinței, care sunt aproape de noi. Să luăm pilda de vitejie din generația noastră. ² Din invidie și pizmă au fost prigoniți cei mai mari și mai drekți stâlpi ai Bisericii⁴⁴, luptând până la moarte. ³ Să punem înaintea ochilor noștri pe bunii Apostoli: ⁴ pe Petru, care, din pricina invidiei nedrepte, n-a suferit una, nici două, ci mai multe munci; și îndurând așa mucenicia, a plecat la locul de slavă cuvenit lui.”⁴⁵

Pe la sfârșitul veacului al II-lea d.H., Tertulian, în

⁴⁴ Aluzie la Gal 2, 9, unde Sf. Pavel afirmă că Petru, Iacov și Ioan erau „socotiți a fi stâlpi” ai Bisericii.

⁴⁵ Traducere de Pr. D. Fecioru, în *Scrierile Părinților Apostolici*, pp. 48-49. Textul continuă vorbind despre activitatea și pătimirile Sf. Pavel: „V⁵ Din pricina invidiei și a dușmăniei, Pavel a primit premiul răbdării, ⁶ purtând de șapte ori lanțuri, fiind izgonit și lovit cu pietre [vezi II Cor 11, 24-25]; fiind propovăduitor atât în răsărit cât și în apus, a primit slava strălucită a credinței lui; ⁷ învățând dreptatea în toată lumea și ajungând până la marginile apusului, a suferit mucenicia sub împărați. Și așa, s-a despărțit de lumea aceasta și s-a dus în locul cel sfânt, fiind cea mai mare pildă de răbdare.” (IBIDEM, p. 49).

Prescripția contra ereticilor (De praescriptione haereticorum), afirmă că la Roma Sf. Petru „a suferit chinuri ca acelea ale Domnului”:

„XXXVI ¹ [...] mergi în Bisericile apostolice, unde până astăzi scaunele Apostolilor stau în locurile cele mai de cinste, unde sunt citite și scrierile lor proprii, care fac să răsunе cuvintele lor și ne înfățișează chipul fiecăruia dintre ei. ² Dacă e mai aproape de tine Ahaia, ai Corintul; [...] iar dacă te afli pe lângă Italia, ai Roma, a cărei autoritate ne este nouă sprijin. ³ O, fericită Biserică, pentru care Apostolii și-au vărsat întreaga învățătură, cu sângele lor! **Unde Petru a suferit chinuri ca acelea ale Domnului** [s.n.], unde Pavel s-a încununat de o moarte ca aceea a lui Ioan Botezătorul [...]”⁴⁶

Că moartea martirică a Apostolului a avut loc la Roma afirmă și două lucrări apocrife din secolul II d.H., *Apocalipsa lui Petru* și *Faptele lui Petru*. În prima, Hristos Cel Înviat îi spune lui Petru: „Mergi în cetatea care stăpânește Apusul [...] și bea paharul pe care ți l-am făgăduit!”⁴⁷. Iar în *Faptele lui Petru* (30-41) găsim o relatare a martiriului Apostolului: Fugind din Roma pentru a-și salva viața, Petru se întâlnește cu Domnul Cel Înviat. Surprins, Petru întreabă abrupt: „Unde mergi Doamne?”⁴⁸

⁴⁶ Traducere de N. Chițescu, revăzută de David Popescu, în vol.: *Apologeți de limbă latină* (PSB 3), EIBM, București: 1981, p. 164.

⁴⁷ Fragmentul *Rainer* din *Apocalipsa lui Petru*, în E. HENNECKE, *New Testament Apocrypha*, vol. 2, p. 679.

⁴⁸ Deși originalul este grec, acest cuvânt a devenit celebru în versiunea latină (*Quo vadis Domine?*) prin romanul lui Henryk Sienkiewicz „*Quo vadis*”, publicat prima dată în anul 1896, în limba poloneză.

La care Domnul răspunde: „Merg la Roma să fiu răstignit [în locul tău]”. (35). Rușinat și pocăit, Petru se întoarce în capitală unde este condamnat la moarte prin răstignire. Considerându-se nevrednic de cinstea de a muri asemenea Domnului, el cere să fie răstignit cu capul în jos, iar cererea îi este satisfăcută (38-39)⁴⁹.

Eusebiu de Cezareea cunoaște acest detaliu privitor la martiriul Sfântului Petru din cea de-a treia carte (pierdută) a *Comentariului* lui Origen *la Facere*:

„Petru pare a fi predicat la început între iudeii împrăștiați prin Pont, Galatia, Bitinia, Capadocia și Asia, iar la urmă a venit și la Roma, unde, la dorința lui, a fost răstignit cu capul în jos”⁵⁰

În ce privește data martiriului, Tradiția nu ne oferă suport sigur. Cercetătorii moderni, coroborând mărturiile Tradiției cu datele istoriei Romei, situează moartea Apostolului în ultima parte a domniei lui Nero (54-68), între anii 64-67. După cum am arătat în capitolul anterior, la data scrierii Sf. Petru se afla departe de Roma, dincolo de hotarele răsăritene ale Imperiului roman, în Mesopotamia. Epistola vorbește despre suferințele creștinilor, dar acestea nu par a fi rezultatul unei persecuții oficiale. Cei care interpretează figurat Babilonul din 5, 13, identificându-l cu Roma, sunt obligați să caute data scrierii înainte de vara anului 64. Localizarea mesopotamiană elimină această constrângere și lasă loc și unei date ulterioare.

Pe de altă parte, autorul cunoaște Epistola Sf. Iacov,

⁴⁹ E. HENNECKE, *New Testament Apocrypha*, 2, p. 679, pp. 314-322.

⁵⁰ EUSEBIU DE CEZAREEA, *Istoria bisericească*, 3.1.2-3 (PSB 13, p. 99).

care a fost redactată cel mai târziu în anul 62 d.H. Iar prezența lui Marcu alături de el indică o dată ulterioară anului 63 (având în vedere timpul necesar pentru efectuarea unei călătorii, întreruptă desigur prin diferite sarcini misionare, între Roma și Babilon) și anterioară anului 66 (când, după II Tim 4, 11, Marcu se afla din nou în Asia Mică, probabil în Efes sau în împrejurimile acestuia). Așadar, data cea mai probabilă a scrierii Epistolei trebuie căutată între anii 64-65 d.H.

7. Planul epistolei⁵¹

Adresă și salutare (1, 1-2)

Introducere: Mulțumire pentru viața cea nouă primită prin Botez (1, 3-12)

1. Nașterea din nou (1, 3-5)
2. Bucuria în Hristos: 1, 6-9
3. Mărturia proorocilor: 1, 10-12

Exigențele vieții celei noi (1, 13 – 2, 10)

1. Sfințenie: 1, 13-21
2. Iubire: 1, 22 – 2, 3
3. Fundamentul și misiunea Bisericii: 2, 4-10

Datoriile creștinilor (2, 11 – 4, 6)

1. Mărturia creștină în lumea păgână; principii generale: 2, 11-12
2. Datoriile creștinilor față de stat: 2, 13-17

⁵¹ După W. HARRINGTON, *Introduction*, pp. 920-921; *TOB*, pp. 2968-2981.

3. Datoriile sclavilor creștini față de stăpânii lor:
2, 18-25
 4. Mărturia creștină în și prin viața conjugală: 3, 1-7
 5. Imperativele vieții comunitare: 3, 8-12
 6. Atitudinea creștină în fața persecuțiilor: 3, 13 – 4, 6
 - a. Mărturisirea creștină în timp de persecuție: 3, 13-16
 - b. Exemplul lui Hristos; pogorârea Sa la iad: 3, 17-22
 - c. Ruptura cu păcatul, pricină de dușmănie din partea lumii:
4, 1-6
- Diverse îndemnuri (4, 7 – 5, 11)
1. Așteptarea activă a sfârșitului: 4, 7-11
 2. Părtași la suferințele lui Hristos: 4, 12-19
 3. Îndatoririle preoților: 5, 1-4
 4. Îndatoririle credincioșilor: 5, 5-11
 5. Epilog: 5, 12-14

COMENTARIU

Adresa și salutarea

(1, 1-2)

Bibliografie: BÖCHER, OTTO, „Jüdische und christliche Diaspora im neutestamentlichen Zeitalter”, *Die evangelische Diaspora. Jahrbuch des Gustav-Adolf-Werks e.V.*, 38 (1967), pp. 147-176. CHEVALLIER, MAX-ALAIN, „Condition et vocation des chrétiens en diaspora. Remarques exégétiques sur la 1re épître de Pierre”, *Revue des sciences religieuses*, 48 (1974), pp. 387–398. CULLMANN, OSCAR, *Peter: Disciple, Apostle, Martyr. A Historical and Theological Essay*, traducere de F. V. Filson, London: SCM; 1962. Retip: Waco: Baylor University Press, 2011. FELDMEIER, REIHARD, *Die Christen als Fremde. Die Metapher der Fremde in der antiken Welt, im Urchristentum und im 1. Petrusbrief* (WUNT 64), Tübingen: Mohr Siebeck, 1992. HEMER, COLIN J., „The Address of 1 Peter”, *Expository Times*, 89 (1978), pp. 239-243.

¹ Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς⁵² Πόντου, Γαλατίας, Καππαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας,

¹ Petru, apostol al lui Iisus Hristos, către cei aleși [ce trăiesc] exilați temporar în diaspora, în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și în Bitinia,

⁵² Expresian ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς trimite la adresa epistolei anterioare din canonul noutestamentar, Iac 1, 1: ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ („celor douăsprezece seminții care sunt în Diaspora”).

² κατὰ πρόγνωσιν⁵³ Θεοῦ πατρός, ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος⁵⁴, εἰς ὑπακοήν⁵⁵ καὶ ῥαντισμὸν⁵⁶ αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη.

² [aleși] după cea mai dinainte știință a lui Dumnezeu-Tatăl, întru sfințirea Duhului, spre ascultare de Iisus Hristos și stropire cu sângele Său: Harul și pacea să vi se se înmulțească!

Πέτρος ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ Petru, apostol al lui Iisus Hristos

În mod asemănător se prezintă Sfântul Apostol Pavel în adresa celor mai multe dintre epistolele sale⁵⁷. Uneori formula este aproape identică: „Pavel, Apostol al lui

⁵³ Ef 1, 4: „[Dumnezeu] ne-a ales întru El mai înainte de întemeierea lumii, pentru ca întru iubire să fim în fața Lui sfinți și fără de prihană” (ἐξελέξατο ἡμᾶς ἐν αὐτῷ πρὸ καταβολῆς κόσμου, εἶναι ἡμᾶς ἁγίους καὶ ἀμώμους κατενώπιον αὐτοῦ ἐν ἀγάπῃ); Rom 8, 29-30: „[Dumnezeu] pe cei pe care mai dinainte i-a cunoscut, mai dinainte i-a și rânduit să fie asemenea chipului Fiului Său ... Iar pe cei pe care mai dinainte i-a rânduit, pe aceștia i-a și chemat; și pe cei pe care i-a chemat, i-a și îndreptățit; iar pe cei pe care i-a îndreptățit, i-a și slăvit” (οὓς προέγνω, καὶ προώρισεν συμμόρφους τῆς εἰκόνης τοῦ Υἱοῦ Αὐτοῦ ... οὓς δὲ προώρισεν, τούτους καὶ ἐκάλεσεν· καὶ οὓς ἐκάλεσεν, τούτους καὶ ἐδικαίωσεν· οὓς δὲ ἐδικαίωσεν, τούτους καὶ ἐδόξασεν).

⁵⁴ II Tes 2, 13: ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος („întru sfințirea Duhului”).

⁵⁵ Rom 1, 5: εἰς ὑπακοήν πίστεως („spre ascultarea credinței”).

⁵⁶ Evr 10, 22: ῥεραντισμένοι τὰς καρδίας ἀπὸ συνειδήσεως πονηρᾶς (stropindu-ne inimile [spre curățire] de conștiința cea rea); Evr 12, 22-24: προσεληλύθατε ... αἵματι ῥαντισμοῦ κρεῖττον λαλοῦντι παρὰ τὸν Ἀβελ (v-ați apropiat ... de un sânge de stropire care grăiește mai bine decât acela al lui Abel).

⁵⁷ Rom, I și II Cor, Gal, Ef, Col, I și II Tim, Tit.

Hristos Iisus” (Παῦλος ἀπόστολος Χριστοῦ Ἰησοῦ)⁵⁸. La Sf. Petru numele propriu al Mântuitorului precede titlul Hristos (= Mesia). Această particularitate poate fi interpretată ca o amprentă personală a autorului: Dacă Sf. Pavel l-a cunoscut dintru început pe Hristos Cel Preaslăvit, Sf. Petru l-a cunoscut mai întâi pe „Omul” Iisus, adevărata identitate a Acestuia fiindu-i descoperită după un timp considerabil de ucenicie, prin revelație dumnezeiască:

¹³ Venind Iisus în părțile Cezareii lui Filip, i-a întrebat pe ucenicii Săi, zicând: „Cine zic oamenii că sunt Eu, Fiul Omului?” ¹⁴ Iar ei au răspuns: „Unii, Ioan Botezătorul; alții, Ilie; alții, Ieremia sau unul dintre profeți”. ¹⁵ Și le-a zis: „Dar voi, voi cine ziceți că sunt?” ¹⁶ Răspunzând Simon Petru, a zis: „Tu ești Hristosul, Fiul lui Dumnezeu-Cel-Viu! (Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοῦ ζῶντος)” ¹⁷ Iar Iisus, răspunzând, i-a zis: „Fericit ești, Simone, fiul lui Iona, că nu trup și sânge ți-au descoperit aceasta, ci Tatăl Meu Cel din ceruri. (Mt 16, 13-17)

Πέτρος (= Petru) este traducerea greacă a aramaicului Kefa (= piatră)⁵⁹, supranumele pe care Mântuitorul i l-a dat lui Simon⁶⁰, fiul lui Iona (Mt 16, 17) și fratele lui Andrei (In 1, 40), chiar în momentul primei întâlniri:

⁵⁸ II Cor, Ef, Col și I-II Tim.

⁵⁹ Forma aramaică este folosită doar de Evanghelistul Ioan (1, 42) și de Sf. Ap. Pavel (Gal 1, 18; 2, 9.11.14; I Cor 1, 12; 3, 22; 9, 5; 15, 15). Sinopticii folosesc doar forma greacă, Πέτρος.

⁶⁰ Faptul că autorul nu folosește (și) numele Simon (cf. II Pt 1, 1) este adus de unii ca argument pentru respingerea paternității petrine a epistolei.

„Iisus, privind la el, i-a zis: Tu ești Simon, fiul lui Iona; tu te vei numi Chefa“ – ce se tâlcuiește: Petru” (Σὺ εἶ Σίμων ὁ υἱὸς Ἰωάννου, σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς – ὁ ἐρμηνεύεται Πέτρος (In 1, 42).

Simon nu este primul personaj biblic care primește un nume nou. Părinții poporului ales au primit nume noi: Avram a fost numit Avraam; Sarai, soția lui, a devenit Sara. Avraam, prin credință, a devenit temelia poporului ales; Petru, piatră de temelie a noului Israel, a Bisericii. O spune Însuși Mântuitorul, în celebrul dialog din ținutul Cezareei lui Filip:

¹⁸ καὶ γὰρ δέ σοι λέγω ὅτι σὺ εἶ Πέτρος, καὶ ἐπὶ ταύτῃ τῇ πέτρᾳ οἰκοδομήσω μου τὴν ἐκκλησίαν, καὶ πύλαι ᾗδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς·

¹⁹ δώσω σοι τὰς κλεῖδας τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ ὃ ἐὰν δήσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται δεδεμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, καὶ ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς.

¹⁸ Și Eu îți spun ție că tu ești Petru și **pe această piatră voi zidi Biserica Mea** și porțile iadului nu o vor birui.

¹⁹ Și-ți voi da cheile împărăției cerurilor, și orice vei lega pe pământ va fi legat și în ceruri, și orice vei dezlega pe pământ va fi dezlegat și în ceruri.

Chiar dacă la data scrierii epistolei Evanghelia I nu era încă cunoscută destinatarilor Sfântului Petru, putem presupune cu destul de multă certitudine că acest episod făcea parte din cateheza creștină de bază. Prezența sa la toți sinopticii (Mt 16; Mc 8 și Lc 9) atestă atenția pe care i-o acorda Biserica primară.

ἀπόστολος Ἰησοῦ Χριστοῦ / apostol al lui Iisus Hristos

La data scrierii epistolei substantivul ἀπόστολος era folosit de către creștini mai ales cu sensul tehnic consacrat astăzi, adică ca titlu rezervat Celor Doisprezece ucenici aleși de Mântuitorul. Folosind acest titlu, autorul nu doar își precizează identitatea, ci subliniază că are autoritatea specială pe care i-a dat-o Domnul Însuși. Nu știm câți dintre destinatari au avut șansa să-l cunoască personal pe Sf. Petru sau pe altul dintre Apostoli, cert e însă că alegerea, statutul și misiunea Celor Doisprezece erau cunoscute tuturor. Astfel simpla precizare a identității autorului prin menționarea numelui și a slujirii sale constituie o pregătire apercetivă excepțională care asigură o bună recepție a mesajului său ca unul profetic, rezultat al lucrării mântuitoare a Prea Sfintei Treimi.

Excurs

APOSTOL

Bibliografie: BROSC, J., *Charismen und Amter in der Urkirche*, P. Hanstein, Bonn, 1951; CAMPENHAUSEN, H. VON, *Kirchliches Amt und geistliche Vollmacht in den ersten drei Jahrhunderten* (Beiträge zur historischen Theologie 14), Mohr, Tübingen, 1953; JOB, J. B., „Apostol”, în J. D. DOUGLAS, ed., *Dicționar biblic*, Cartea Creștină, Oradea, 1995, pp. 64-66; HELD, M. L. & KLOSTERMANN, F., „Apostle”, *New Catholic Encyclopedia*, Second Edition, The Catholic University of America & Gale, 2003, vol. 1, pp. 570-573; KLEIN, G., *Die zwölf Apostel: Ursprung und Gehalt einer Idee* (Forschungen zur Religion und Literatur des Alten und Neuen Testaments 59), Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1961. KOLPING, A., „Apostel”, în H. FRIES, ed., *Handbuch theologischer*

Grundbegriffe, Kösel-Verlag, München, 1962–1963, vol. 1, pp. 61–74; PUIG, ARMAND, *Iisus – Un profil biografic*, Meronia, București, 2006, pp. 251–273; SCHMITHALS, WALTER, *Das kirchliche Apostelamt. Eine historische Untersuchung*, Vandenhoeck & Ruprecht, Göttingen, 1961.

Termenul *apostol* provine de la grecescul ἀπόστολος (*apostolos*), substantiv format prin alăturarea prepoziției *apo* (ἀπό = [plecând] de la) verbului *stello* (στέλλω = a trimite). Astfel sensul literal al termenului ar fi *persoană trimisă cu o misiune, emisar*. Și pentru că, în general, scopul trimiterii unui emisar este transmiterea unui mesaj, sensul literal poate fi redat prin *sol, mesager*. În greaca clasică termenul desemna o persoană trimisă de cineva spre împlinirea unei misiuni de ordin administrativ sau diplomatic. În Septuaginta apare o singură dată; în schimb în Noul Testament îl întâlnim de 79 de ori. În general astăzi sunt numiți apostoli doar Cei Doisprezece și Sf. Pavel. Noul Testament însă nu rezervă termenul doar pentru cei chemați special de Domnul spre slujire apostolică. Mântuitorul Însuși este numit Apostol. Iar între colaboratorii Sf. Pavel se găsesc câțiva bărbați numiți apostoli, fără ca aceasta să implice o lărgire a grupului celor aleși special de Domnul.

1. Iisus Hristos – Apostolul Tatălui

Cronologic, primul Apostol din Noul Testament este Mântuitorul Însuși. Autorul Epistolei către Evrei ne îndeamnă să luăm „aminte la Apostolul și Arhiereul mărturisirii noastre, la Iisus Hristos” (Evr 3, 1). În Evanghelia de la Ioan, Mântuitorul vorbește despre *apostolia* Sa și subliniază legătura dintre aceasta și cea a ucenicilor Săi. Tatăl „L-a trimis în lume” pe Fiul Său (In 10, 36) „pentru ca lumea să se

mântuiască printr-Însul” (In 3, 17). El vine „în numele Tatălui” (In 5, 43), împlinește voia Tatălui (In 6, 39) săvârșind *lucrările Celui ce L-a trimis* (In 9, 4; 4, 34 ș.a.). Tatăl i-a dat „toată puterea în cer și pe pământ” (Mt 28, 18), iar El împărtășește din această putere celor pe care-i trimite în lume să-I continue lucrarea (Mt 28, 19-20; 18, 18; In 20, 23). Trimiterea Apostolilor este fundamentată pe trimiterea Domnului; între cele două există o corespondență clară: „Așa cum Tatăl M-a trimis pe Mine, tot astfel și Eu vă trimit pe voi” (In 20, 21).

2. Cei Doisprezece – Apostolii lui Hristos

Încă din prima parte a activității Sale Domnul îi alege pe unii dintre ucenicii Săi „ca să fie cu El și să-i trimită să propovăduiască și să aibă putere să vindece bolile și să alunge demonii” (Mc 3, 14-15). Pe aceștia îi numește Apostoli (Mc 3, 14; Lc 6, 13). Numărul lor corespunde numărului semințiilor lui Israel. Așa cum fiii lui Iacov au constituit temelia Vechiului Israel, pe temelia Apostolilor (Ef 2, 20; Apoc 21, 14) se zidește Noul Israel, Biserica (Mt 16, 18), piatra fundamentală fiind Hristos (Ef 2, 20).

În Noul Testament găsim patru liste ale Celor Doisprezece, câte una în fiecare dintre Evangheliile Sinoptice (Mt 10, 2-4; Mc 3, 16-19; Lc 6, 14) și una în Faptele Apostolilor (1, 13). Deși între ele există mici deosebiri, numărul este întotdeauna același, fapt ce ne obligă să stabilim corespundențe între numele care diferă. Astfel ajungem la următoarea listă (variantele sunt indicate în paranteze): (1) Simon pe care Mântuitorul l-a numit Chefa (= Petru); (2) Andrei, fratele lui Petru; (3) Iacov și (4) Ioan, fii lui Zevedeu; (5) Filip; (6) Bartolomeu (= Natanael din In 1, 45u.); (7) Matei (= Levi al lui Alfeu din Mc 2, 14; cf. Mt 9, 9-10; Lc 5,

27-29); (8) Toma; (9) Iacov al lui Alfeu (= Iacov cel Mic din Mc 15, 40); (10) Tadeu (= „Iuda, nu Iscarioteanul” din In 14, 22; = „Iuda al lui Iacov” din Lc 6, 16 și Fapte 1, 13); (11) Simon Zelotul (= Simon Cananeanul din Mt 10, 4 și Mc 3, 18); (12) Iuda Iscarioteanul (= Iuda fiul lui Simon Iscarioteanul din In 13, 26 și 6, 71) / Matia, ales în locul lui Iuda după Învierea Domnului (Fapte 1, 26).

3. Misiunea Celor Doisprezece

Toți aceștia au fost cu Iisus (Mc 3, 14; Fapte 1, 21-22) în timpul activității Sale. Cu excepția lui Iuda Iscarioteanul, toți au fost martori ai Învierii Domnului (Fapte 1, 22). Ei au primit misiunea de a continua lucrarea Domnului, mărturisindu-L până la marginile pământului (Mt 28, 19; Lc 24, 47 Fapte 1, 8). Pentru aceasta Mântuitorul îi investește cu autoritatea Sa (Mt 10, 40: „Cel ce vă primește pe voi, pe Mine Mă primește”), le încredințează administrarea Tainei Sf. Botez (Mt 28, 19), le dă puterea de a dezlega și a lega păcatele oamenilor (In 20, 23; Mt 16, 19; 18, 18) și îi asigură că Duhul Sfânt, pe care-L va trimite după Înălțarea Sa (In 16, 7), îi va povățui „întru tot adevărul” (In 16, 13).

După Cincizecime Apostolii devin purtătorii mesajului lui Iisus și continuatorii lucrării Sale. Evangheliile rețin doar anumite cuvinte ale Domnului pe care le-au primit Apostolii, dar ne lasă să înțelegem că de-a lungul activității Sale publice și apoi după Învierea Sa (vezi și Fapte 1, 3) ei au primit multe alte învățături care nu au fost consemnate în scris (In 20, 30; 21, 25). Ei au avut privilegiul de a-L avea zi de zi ca Învățător pe Însuși Fiul lui Dumnezeu, Care, înainte de Înălțarea la cer, le cere să ia aminte să facă și să transmită toate (nu numai cele reținute de autorii Noului Testament) cele ce le-a poruncit (Mt 28, 20). În împlinirea misiunii lor ei beneficiază de

asistența specială a Duhului Sfânt, pe care Domnul L-a făgăduit înainte de Patimi (In 14, 26; 15, 26). Astfel ei înțeleg cum trebuie să organizeze Bisericele. Când nu mai fac față necesităților Bisericii din Ierusalim, hirotonesc șapte diaconi (Fapte 6, 1-6), instituind astfel prima treaptă a preoției sacramentale. În comunitățile nou create, dar și la Ierusalim, hirotonesc preoți (Fapte 14, 23; Fapte 15, 4). Mai târziu, când nevoile Bisericii impun, Apostolii instituie o nouă treaptă, care preia unele dintre responsabilitățile lor. Astfel sunt hirotoniți primii episcopi (II Tim 1, 6), cărora le este încredințată administrarea Tainei Hirotoniei împreună cu responsabilitatea alegerii bărbaților potriviți pentru aceasta (I Tim 5, 22; Tit 1, 5).

4. Sf. Pavel – Apostolul Neamurilor

La scurt timp după moartea Sf. Ștefan, în urma unei chemări speciale (Fapte 9, 3), Celor Doisprezece li se adaugă prigonitorul Saul, „cel numit și Pavel” (Fapte 13, 9). Totuși chemarea apostolică a Sf. Pavel nu a fost recunoscută ușor în Biserică. În primul rând pentru că el nu îndeplinea una dintre cele două condiții considerate de Sf. Petru ca indispensabile pentru alegerea înlocuitorului lui Iuda: nu a făcut parte dintre apropiații Mântuitorului în timpul activității Sale (Fapte 1, 21-22). Cât despre cealaltă condiție, deși era îndeplinită – Saul devenind, prin întâlnirea cu Hristos cel Preamărit pe drumul Damascului, un martor al Învierii –, nu putea fi ușor probată. Greu putea fi dovedită și chemarea sa la slujire apostolică și mai ales specificul acesteia, deși Domnul i-a descoperit-o și lui Anania (Fapte 9, 15). De aceea, atunci când este pus în situația de a-și justifica pretenția, Sf. Pavel face apel la rezultatele slujirii sale apostolice. Pentru toți cei de

bună credință vocația sa specială de Apostol al Neamurilor este mai presus de orice îndoială. La Ierusalim, după prima călătorie misionară, Iacov, episcopul cetății, Chefa și Ioan confirmă faptul că lui i-a fost „încredințată Evanghelia pentru cei netăiași împrejur, după cum lui Petru pentru cei tăiași împrejur” (Gal 2, 7). Galatenii îl primesc „ca pe un înger/mesager (ἄγγελος) al lui Dumnezeu, ca pe Hristos Iisus” (Gal 4, 14). Conținutul propovăduirii sale este „Cuvântul lui Dumnezeu” (I Tes 2, 13). Alături de ceilalți apostoli, în împlinirea slujirii sale apostolice se considera împreună lucrător cu Dumnezeu (I Cor 3, 9; I Tes 3, 2).

5. Alți apostoli în Noul Testament

Alături de Cei Doisprezece și Sf. Pavel găsim în Noul Testament și alți bărbați numiți „apostoli”. Toți aceștia au ca trăsătură comună implicarea activă în lucrarea misionară a Bisericii. Sf. Pavel îl prezintă pe Barnaba ca apostol (I Cor 9, 5; Gal 2, 9; cf. Fapte 13, 2; 14, 4.14); pe Andronic și pe Iunias îi recomandă ca fiind „vestiți între apostoli” (Rom 16, 7), referindu-se probabil nu la Cei Doisprezece ci la cercul mai larg al misionarilor creștini; iar în I Tes îi socotește pe ucenicii săi apropiați Silvan și Timotei „apostoli ai lui Hristos” (1, 1 + 2, 6). Când scrie filipenilor, îl numește pe Epafrodit „apostolul” lor (în unele traduceri românești substantivul „apostolos” este redat aici prin „trimis”, Fil 2, 25). În II Cor 8, 26 cei însărcinați să ducă banii strânși pentru săracii din Ierusalim (Rom 15, 26) sunt numiți „apostoli ai Bisericilor” (ἀπόστολοι ἐκκλησιῶν). Sf. Pavel pare a-l include, alături de sine, și pe Apollo între apostolii care s-au făcut, de dragul Evangheliei, „priveștiște lumii și îngerilor și oamenilor” (I Cor 4, 6.9).

6. Alți apostoli în Tradiția Bisericii

Biserica a atribuit titlul de „apostoli” și celor șaptezeci de ucenici ai Domnului (Lc 10, 1 ș.u.), dar și altor ucenici ai Apostolilor. Astfel, în cărțile de cult și în sinaxare, sfinții evangheliști Marcu și Luca, care n-au făcut parte din grupul Celor Doisprezece, sunt numiți apostoli; la fel sunt numiți și cei șaptezeci de ucenici ai Domnului (în 4 ianuarie pomenim „soborul celor șaptezeci de apostoli”); apostol este numit și Onisim (pomenit în 15 februarie), sclavul fugar care a devenit ucenic al Sf. Pavel (Filim 10-20).

7. Întocmai cu Apostolii

În final trebuie să menționăm o categorie specială de sfinți care au primit titlul de „întocmai cu Apostolii”. Între aceștia sunt Sf. Constantin cel Mare și mama sa Elena, Sf. Averchie, episcopul Ierapolei, Sf. Chiril și Metodieu, apostolii slavilor ș.a. Lista cuprinde și femei care s-au distins în chip deosebit prin viața lor sfântă și zelul misionar, precum Sf. Maria Magdalena, Sf. Tecla, Sf. Elena, Sf. Nina, luminătoarea Georgiei ș.a.

ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς / celor aleși [ce trăiesc] exilați temporar în Diaspora

Reinhard Feldmeier consideră că expresia ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις „rezumă tema centrală a epistolei: existența creștină între alegerea/chemarea lui Dumnezeu și respingerea societății”⁶¹. Ideea revine în 1, 17⁶² și în 2,

⁶¹ R. FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, p. 53.

⁶² [...] ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε / „[...] în

11⁶³. Acești doi termeni surprind magistral două dimensiuni fundamentale ale comunității creștine: statutul privilegiat în raport cu Dumnezeu și înstrăinarea față de lume⁶⁴.

Avraam, cel ales de Dumnezeu ca părinte al poporului Său, se numește πάροικος καὶ παρεπίδημος („străin și pribeag”, Fac 23, 4; trad. BA). În Vechiul Testament întâlnim mulți alți oameni oameni aleși de Dumnezeu, dar cel mai celebru rămâne Avraam. Alegerea lui este parte a planului lui Dumnezeu de mântuire a lumii. Prin răspunsul său plin de credință la chemarea dumnezeiască, Avraam devine binecuvântare pentru toate neamurile. „Întru tine se vor binecuvânta toate neamurile pământului”, îi făgăduiește Domnul în Fac 12, 3, ca mai apoi să precizeze rolul ascultării în dobândirea acestui statut: „prin Urmașul tău se vor binecuvânta toate neamurile pământului, pentru că tu **ai ascultat de glasul Meu** [s.n.]” (Fac 22, 18). Termenul ἐκλεκτός (pl. οἱ ἐκλεκτοί = aleșii, cei aleși) este folosit în Noul Testament pentru comunitatea creștină în ansamblul ei. Însă, înaintea acesteia, Hristos Însuși este ὁ ἐκλεκτός τοῦ Θεοῦ („Alesul lui Dumnezeu”, Lc 9, 35; 23, 35). El a fost ales „înainte de întemeierea lumii” pentru lucrarea mântuitoare de care au parte credincioșii (1, 20; cf. 2, 4). În relație cu El, oamenii sunt chemați să devină „seminție aleasă (γένος ἐκλεκτόν),

frică petreceți timpul vremelniceii voastre”.

⁶³ [...] ὡς παροίκους καὶ παρεπίδημους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν / „[...] vă îndemn ca pe niște străini și călători, să vă feriți de poftele cele trupești care se războiesc împotriva sufletului.”

⁶⁴ R. FELDMEIER, *Die Christen als Fremde*, pp. 204-216.

preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu” (2, 9).

În mod asemănător își caracterizează destinatarii și Sf. Iacov: „celor douăsprezece seminții care sunt în Diaspora” (ταῖς δώδεκα φυλαῖς ταῖς ἐν τῇ διασπορᾷ, Iac 1, 1). Totuși cei doi autori nu au în vedere aceeași destinatari. Desigur și unul și celălalt scriu unor creștini, însă dacă destinatarii Sf. Iacov sunt iudeo-creștini⁶⁵, Sf. Petru se adresează unor Biserici în care iudeo-creștinii sunt în minoritate, majoritatea credincioșilor provenind dintre păgâni.

În Septuaginta termenul διάσπορα (diaspora) este folosit pentru membrii poporului lui Dumnezeu care trăiesc printre străini, departe de țara pe care Domnul le-a dăruit-o.

⁶⁵ Deși Epistola Sf. Iacov nu conține nicio identificare precisă a destinatarilor, este evident că ei sunt creștini de origine iudaică. Autorul li se adresează ca unor iudei. Ei sunt identificați prin imaginea celor „douăsprezece seminții, care sunt în împrăștiere” (1, 1); locul lor de adunare este numit „sinagoga voastră” (συναγωγὴν ὑμῶν, 2, 2); Avraam este numit „părintele nostru” (2, 21); Dumnezeu este „Domnul Savaot” (5, 4); Legea este cinstită (2, 8-12; 4, 11); păcatele menționate în epistolă nu sunt cele trupești, ci acelea care erau mai evidente în cazul iudeilor: iubirea de arginți și consecințele ei (2, 2-4), râvna după plăcerile deșarte și mândria (4, 4-6), lipsa de răbdare (5, 7-11), păcatele săvârșite cu vorba (3, 1-12), judecarea aproapelui (4, 11-12; 5, 9) etc. Modele de credincioșie și răbdare sunt figuri celebre din Vechiul Testament, precum Avraam (2, 21), Rahav (2, 25), Iov (5, 11) și Ilie (5, 17-18). În ce privește localizarea lor, epistola nu ne oferă prea multe informații. Identificarea inițială a destinatarilor, ca de altfel și limba în care s-a păstrat epistola, sugerează că autorul îi are în vedere pe iudeii din afara hotarelor Țării Sfinte, și în special pe cei care erau în legătură cu Biserica Ierusalimului.

Excurs

DIASPORA IUDAICĂ ÎN EPOCA NOULUI TESTAMENT

BIBLIOGRAFIE: ΣΑΒΒΑΣ ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Ιστορία των χρόνων της Καινής Διαθήκης*, Πουρνάρας, Thessaloniki, 1985. THEODOR MOMMSEN, *Istoria romană*, vol. I-IV, trad. de Joachim Nicolaus, Editura Enciclopedică, București, 1987-1991. DANIEL ROPS, *Jésus en son temps*, Fayard, Paris, 1945. DANIEL ROPS, *La vie quotidienne en Palestine au temps de Jésus*, Hachette, Paris, 1961. EMIL SCHÜRER, *The History of the Jewish People in the Age of Jesus Christ* (175 B.C. – A.D. 135), English version revised and edited by Geza Vermes, Fergus Millar, Martin Goodman, Edinburgh, 4 vol., 1973-1987. A. TRICOT, „Le milieu du Nouveau Testament”, în A. ROBERT et A. FEUILLET, eds, *Introduction à la Bible*, Tome II: *Le Nouveau Testament*, Desclée & Cie, Tournai, 1959.

Extensiunea diasporei iudaice

Diaspora iudaică era o realitate impresionantă atât prin mulțimea comunităților care o compuneau cât și prin varietatea contextelor geografice și etnice în care-și duceau viața aceste comunități. Geograful Strabon scria la începutul erei creștine că iudeii „au invadat toate cetățile” și că cu greutate se putea găsi „un loc în care acest popor să nu fi devenit stăpân”⁶⁶. Filon din Alexandria credea că numărul

⁶⁶ IOSIF FLAVIU citează cu mândrie acest text în *Antichități* XIV, vii, 2. Ideea se regăsește și în *Războiul iudaic* (II, xvi, 4; VII, iii, 3), precum și la FILON DIN ALEXANDRIA. Acesta din urmă, citând scrisoarea regelui Agripa I către Caligula, ne oferă cea mai sugestivă imagine a extensiunii Diasporei. „Ierusalimul – se afirmă în acest text – este capitala nu numai a Iudeii, ci și a majorității țărilor “. Urmează apoi înșiruirea regiunilor – din Imperiu și din afara lui – în care existau comunități iudaice. (*Legatio* 36; apud E. SCHÜRER, *History*, III.1, p. 4).

iudeilor răspândiți în Imperiul roman era aproape egal cu cel al indigenilor⁶⁷. Desigur, afirmația este exagerată; cert este însă că rețeaua formată de comunitățile iudaice acoperea întreaga lume greco-romană, iar documentele antice și descoperirile arheologice mărturisesc această expansiune geografică.

Organizarea și statutul comunităților

Numărul iudeilor care trăiau în diaspora în epoca Noului Testament este estimat la 5-7 milioane. Dacă raportăm această cifră la populația de circa 2.000.000 de suflete a Țării Sfinte⁶⁸, înțelegem că marea majoritate a iudeilor trăiau în afara teritoriului patriei lor⁶⁹.

În general, iudeii din diaspora erau uniți printr-un simț deosebit de fraternitate. Ei încercau să locuiască cât mai aproape unii de alții, ajungând astfel ca în cele mai multe orașe să aibă un cartier propriu.

Fiecare comunitate avea propria sa organizare administrativă, judiciară și financiară. Statutul acestor comunități varia în funcție de situația lor juridică din fiecare oraș. Conducerea comunității se afla în sarcina unui *consiliu al bătrânilor* (*gerousia*⁷⁰). Pretutindeni comunitățile aveau

⁶⁷ *De vita Mosis* 2, 27; apud A. TRICOT, *Le milieu*, p. 98.

⁶⁸ D. ROPS, *La vie quotidienne*, p. 55, include în acest număr și pe cei aproximativ 500.000 de samariteni, idumeeni, moabiți, greci din Decapole și locuitori ai zonei de coastă. Apoi menționează că, în 1922, pe același teritoriu trăiau 761.796 suflete. Vezi și Σ. ΑΓΟΥΡΙΔΗΣ, *Ιστορία*, p. 292.

⁶⁹ TH. MOMMSEN (*Istoria romană*, p. 238) estimează că numai în Egipt comunitățile iudaice numărau aproximativ 1.000.000 de membri!

⁷⁰ Paternitatea termenului probabil aparține legendarului legiuitor

sinagogi și magistrați (*archontes*). Legea romană nu numai că recunoștea acest regim particular al comunităților iudaice, dar le acorda și unele privilegii. Astfel comunitățile aveau dreptul de a strânge impozitul templului și de a-l trimite la Ierusalim. Iudeii nu erau obligați să participe la ceremoniile păgâne, nici să depună jurământ; li se cerea doar să se roage pentru împărat.

Prozelitismul

Una din trăsăturile cele mai remarcabile ale iudaismului din Diaspora era prozelitismul⁷¹. Scrierile iudaice ne lasă să vedem un efort constant și tenace, organizat metodic, pentru cucerirea lumii păgâne de către religia israelită. Mântuitorul confirmă acest fapt spunând despre cărturari și farisei că ei cutreieră marea și uscatul pentru a face prozeliți (Mt 23, 15). Însă caracterul național pronunțat al religiei iudaice diminua considerabil puterea prozelitismului diasporei.

Numeroase scrieri de propagandă au fost puse în circulație de către iudeii din diaspora, în special de cei din Alexandria. Obiectivele erau multiple: expunerea adevărului credinței monoteiste; cunoașterea istoriei poporului evreu, a Legii mozaice și a marilor personalități din istoria biblică; demonstrarea superiorității religiei iudaice și evaluarea punctelor de contact cu filosofia și cu aspirațiile religioase ale

spartan Licurgo (Λυκοῦργος, sec. VII î.H.). Prin Marea Proclamație (Μεγάλη Πήτρα), considerată Constituția Spartei, el a instituit Γερουσία, un corp legislativ și judecătoresc, alcătuit din 30 de membri cu vârsta de cel puțin 60 de ani. Pentru mai multe informații despre atribuțiile și istoria Gerusiei Spartei, a se vedea PAUL CARTLEDGE, *The Spartans: An Epic History*, Pan Books, Londra, 2003, pp. 60-62.

⁷¹ E. SCHÜRER, *The History of the Jewish People*, III.1, p. 159 u.

grecilor. Din toate aceste scrieri reieșea superioritatea iudeilor față de celelalte etnii ale lumii de atunci.

Această propagandă, însă, nu putea avea decât un foarte mic impact dată fiind circulația restrânsă a cărților. Mult mai eficace era contactul direct pe care-l aveau păgânii cu iudaismul. Pentru oricine venea cât de puțin în contact cu religia iudaică, superioritatea acesteia față de religiile lumii greco-romane era imediat evidentă: iudaismul prezenta o învățătură clară și foarte înaltă despre Dumnezeu, un cult deosebit, o moralitate superioară și un cod de reguli precise pentru conduita de zi cu zi. Sinagogile erau larg deschise tuturor; mai mult, cei care mărturiseau credința monoteistă erau admiși la adunările liturgice. Aceștia erau numiți „temători de Dumnezeu“ (φοβούμενοι τὸν Θεόν). Dacă primeau circumcizia și treceau prin baia rituală de purificare, deveneau membri cu drepturi depline ai comunității israelite și erau supuși prescripțiilor Legii.

În anumite orașe „temătorii de Dumnezeu“ erau numeroși, dar mulți dintre ei se temeau să facă pasul decisiv pentru intrarea în comunitatea iudaică, atât din cauza circumciziei, operație pe care păgânii o considerau înjositoare, cât și datorită faptului că acest gest însemna părăsirea propriei comunități etnice și intrarea într-o altă nație, fapt ce putea avea consecințe negative din punct de vedere material și social.⁷²

Iudaismul elenistic

În Diaspora de limbă greacă, iudeii veneau zi de zi în contact cu o populație impregnată de spiritul elenismului. Mai mult,

⁷² A. TRICOT, „Le milieu du Nouveau Testament”, p. 102.

ei vorbeau limba greacă și acest fapt crea un climat favorabil adoptării ideilor acestuia.

În Alexandria, unde trăia una dintre cele mai numeroase comunități din Diaspora, s-a produs o interesantă întâlnire între gândirea iudaică și filosofia greacă. Rabinii au descoperit în filosofia platonice și în cea stoică idei pe care au încercat să le armonizeze cu învățăturile Bibliei. Astfel s-a format la Alexandria o școală exegetică care folosea metoda alegorică pentru interpretarea Scripturilor. Cel mai ilustru reprezentant al acestei școli a fost Filon (circa 20 î.H. – 40 d.H.). Acesta a organizat învățăturile iudaismului într-un sistem filosofic elaborat în care se remarcă influența platonismului, a stoicismului și a neo-pitagorismului⁷³. Filon a încercat să demonstreze că, în esență, scriitorii biblici n-au spus altceva decât marii filosofi greci.

Pentru Filon, Dumnezeu este Ființa absolută care, fiind transcendentă, depășește înțelegerea omenească. Pentru a crea universul, Dumnezeu a folosit intermediari; de aceștia se folosește și pentru a păstra creația în existență. Acești intermediari sunt ideile (*logoi*). Aceste idei sunt puteri active, precum ideile lui Platon sau puterile stoicilor. Între ele, cea mai înaltă, cea mai apropiată de Dumnezeu, este *Logosul*, ideea originară, în care se regăsesc toate celelalte idei. Acest Logos, umbră și chip al lui Dumnezeu, paradigmă a tuturor ființelor create, este intermediarul între Ființa absolută și creaturi: prin el sufletul omenesc se poate ridica la Dumnezeu în contemplație mistică.⁷⁴

Intenția lui Filon nu a fost de a schimba învățăturile iudaismului; el vroia doar să îi dea un sens într-un mediu

⁷³ R. BROWN, *Introduction to the New Testament*, p. 91.

⁷⁴ A. TRICOT, „Le milieu du Nouveau Testament”, p. 103.

îmbibat de speculație intelectuală. Dumnezeu lui Filon nu este altul decât Dumnezeul Vechiului Testament. Totuși între gândirea filosofului alexandrin și învățăturile rabinilor din Palestina există o mare prăpastie. Din punct de vedere religios, vederile lui Filon erau mai universaliste decât cele ale rabinilor palestinieni.

Procesul de elenizare a iudaismului de limbă greacă nu a mers întotdeauna atât de departe. De exemplu, o scriere precum Înțelepciunea lui Solomon, scrisă tot în mediul alexandrin, este mult mai tradițională.

Influența iudaismului elenizat a fost imensă, mai ales în Siria și în Asia Mică. În multe orașe ale lumii mediteranene, el a oferit o bază de plecare și un punct de sprijin pentru propovăduitorii Evangheliei. Chiar și în Iudeea, iudeii „eleniști“ convertiți (Ștefan și ceilalți) au descoperit o nouă dimensiune a misiunii Bisericii; ei au luat inițiativa să vestească Cuvântul samarinenilor (Fapte 8, 4 și urm.) și păgânilor din Antiohia (Fapte 11, 19-20). Sf. Pavel însuși se dovedește familiarizat cu gândirea greacă, în general, și în special cu filosofia stoicilor. Despre Apolo, iudeu din Alexandria, știm că se folosea în propovăduirea Evangheliei de mijloacele pe care i le oferea cultura sa.

Relația cu Creștinismul

Influența Diasporei în pregătirea oamenilor pentru primirea Evangheliei este incontestabilă. Sf. Pavel, Apostolul Neamurilor, venind într-o cetate necunoscută, își începea lucrarea misionară vorbind în sinagogă. Aproape întotdeauna cuvântul lui producea dezbinare: majoritatea evreilor din naștere refuzau să creadă în Hristos, în timp ce temătorii de Dumnezeu și prozelitii îl primeau cu bucurie. Aceștia vor juca un rol foarte important în viața Bisericii primare. Ei au venit

la credința creștină, având o cunoaștere anterioară a Scripturilor și ducând o viață conformă cu prescripțiile Legii.

De asemenea, existența unei traduceri a Vechiului Testament în limba greacă (*Septuaginta*) a avut consecințe misionare importante pentru Biserică. Mulți dintre Părinții Bisericii au putut mărturisi rolul pe care l-a jucat citirea Septuagintei în convertirea lor.

Reacții anti-iudaice

Intrasigența în chestiunile de ordin religios, punerea pe primul plan a intereselor etnice și, nu în ultimul rând, superioritatea afișată față de ceilalți erau factorii principali care stăteau la baza unei ostilități mereu în creștere care opunea cea mai mare parte a lumii greco-romane iudeilor. Istoria antică înregistrează mai multe reacții violente ale autorităților romane și ale populației păgâne față de iudei. Progromuri anti-iudaice de anvergură au avut loc, de pildă, în Alexandria, în Antiohia și în alte importante centre ale lumii antice⁷⁵. La începutul erei creștine, „antisemitismul”⁷⁶ era o realitate curentă și se manifesta în aproape toate părțile lumii mediteranene⁷⁷.

Până la data scrierii epistolei Sfântul Petru a petrecut mult timp între iudeii din diaspora. Desigur contactul cu

⁷⁵ D. ROPS, *La vie quotidienne en Palestine*, pp. 61-62.

⁷⁶ Termenul „antisemitism” – deși eronat din punct de vedere etimologic și semantic – desemnează ostilitatea față de evrei, fundamentată religios sau rasial. El a apărut în Imperiul german (sub forma „Antisemitismus”) în a doua jumătate a secolului al XIX-lea în timpul împăratului Wilhelm I (1871-1888) și al cancelarului Otto von Bismarck (1871-1890).

⁷⁷ A. TRICOT, „Le milieu du Nouveau Testament”, p. 105.

realitățile diasporei după zeci de ani de viațuire în sânul comunității din țara mamă i-a oferit Apostolului noi perspective asupra planului lui Dumnezeu și chemării sale în cadrul acestuia. Căci statutul de minoritari în sânul unei societăți păgâne le dădea membrilor diasporei o înțelegere specială a alegerii lui Dumnezeu și a chemării Sale. Efortul misionar al diasporei se întâlnește cu chemarea universală a Mântuitorului și din această fericită întâlnire fiecare parte se îmbogățește: Apostolul nu calcă pe teren nebătătorit, iar cei de un neam cu el primesc au șansa de a primi noua chemare a lui Dumnezeu. Limbajul folosit trădează clar atât influența diasporei, cât și propria sa experiență misionară.

John H. Elliott⁷⁸ susține că expresiile *παρεπιδήμιος διασποράς* (1,1) și *παροίκους και παρεπιδήμους* (2,11) exprimă statutul social al destinatarilor, care ar fi muncitori emigranți marginalizați de cei în mijlocul cărora au ales să trăiască. Autorul ar vrea să-i îmbărbăteze pe acești oameni fără „casă”, amintindu-le că Dumnezeu le-a pregătit una în cer, „a home for the homeless” (un cămin pentru cei fără de casă).

Argumentele pe care le aduce Elliott în sprijinul tezei sale nu sunt convingătoare. Cei mai mulți dintre destinatari trăiau dintotdeauna în cele cinci ținuturi ale Asiei Mici enumerate în partea a doua a versetului. Ei nu sunt nici emigranți, nici exilați. De ce atunci această caracterizare? Asemenea lui Avraam și urmașilor săi, ei au fost aleși (*ἐκλεκτοίς*) și chemați să devină cetățeni ai Cerului.

⁷⁸ *A Home for the Homeless*, pp. 21-49.

Adevărata lor patrie nu mai este Asia Mică, ci Cerul⁷⁹. Aici sunt asemenea unor străini exilați care-și trăiesc viața pământească sub sentimentul efemerității cu dorul „întoarcerii” în Țara Făgăduinței.

*Epistola către Diognet*⁸⁰

„5 ¹ Creștinii nu se deosebesc de ceilalți oameni nici prin pământul pe care trăiesc, nici prin limbă, nici prin îmbrăcăminte. ² Nu locuiesc în orașe ale lor, nici nu se folosesc de o limbă deosebită, nici nu duc o viață străină. ³ Învățătura lor nu-i descoperită de gândirea și cugetarea unor oameni, care cercetează cu nesocotință; nici nu o arată, ca unii, ca pe învățătură omenească. ⁴ Locuiesc în orașe grecești și barbare, cum le-a venit soarta fiecăruia; urmează obiceiurile băștinașilor și în îmbrăcăminte și în hrană și în celălalt fel de viață, dar arată o viețuire minunată și recunoscută de toți ca nemaivăzută. ⁵ Locuiesc în țările în care s-au născut, dar ca străinii; iau parte la toate ca cetățeni, dar pe toate le rabdă ca străini; orice țară străină le e patrie, și orice patrie le e țară străină⁸¹. Se căsătoresc ca toți oamenii și nasc copii, dar nu aruncă pe cei născuți. ⁷. Întind masă comună, dar nu și patul. ⁸ Sunt în trup, dar nu trăiesc după trup. ⁹ **Locuiesc pe pământ, dar sunt cetățeni ai cerului.** [s.n.] ¹⁰ Se supun legilor rânduite de stat, dar prin felul lor de viață, biruiesc legile. ¹¹ Iubesc pe toți, dar de toți sunt prigonii. ¹² Nu-i cunoaște nimeni, dar sunt osândiți; sunt

⁷⁹ E. G. SELWYN, *The First Epistle of Peter*, 118; C. SPICQ, *Les épîtres de saint Pierre*, 40; G. BARKER, *The New Testament Speaks*, p. 337.

⁸⁰ Sec. II d.H.; autor necunoscut.

⁸¹ Efes 2, 19; Fil 3, 20; Evr 11, 13-16; II Pt 2, 11.

omorâți, dar dobândesc viața. ¹³ Sunt săraci, dar îmbogățesc pe mulți; sunt lipsiți de toate, dar în toate au de prisos. ¹⁴ Sunt înjosiți, dar sunt slăviți cu aceste înjosiri; sunt huliți, dar sunt îndreptățiți. ¹⁵ Sunt ocărăți, dar binecuvintează; sunt insultați, dar cinstesc. ¹⁶ Fac bine, dar sunt pedepsiți ca răi; sunt pedepsiți, dar se bucură, ca și cum li s-ar da viață. ¹⁷ Iudeii le poartă război ca unora de alt neam, elenii îi prigonesc; dar cei care-i urăsc nu pot spune pricina dușmăniei lor.”⁸²

Πόντου, Γαλατίας, Καπαδοκίας, Ἀσίας, καὶ Βιθυνίας în Pont, în Galatia, în Capadocia, în Asia și în Bitinia

Regiunile enumerate (Pontul, Galatia, Capadocia, Asia și Bitinia) alcătuiesc toată Asia Mică, cu excepția Ciliciei. Ordinea menționării provinciilor (începând cu cele situate în Nord-Estul Asiei Mici până la cele din Vestul regiunii) ar putea sugera poziționarea autorului la Răsărit față de acestea.

Din Faptele Apostolilor știm că vestirea Evangheliei a început aici destul de timpuriu, o parte din Asia Mică constituind obiectivul primei călătorii misionare a Sf. Apostol Pavel. Probabil însă Evanghelia a ajuns și mai devreme în zona aceasta, căci între cei care au ascultat cuvântul Sf. Petru la Cinzecime erau și iudei din Capadocia, Pont și Asia (Fapte 2, 9), trei dintre provinciile romane ale Asiei Mici în care se află destinatari ai Sf. Petru.

⁸² *Epistola către Diognet*, V, 1-17, traducere de Pr. D. Fecioru, în vol.: *Scriserile Părinților Apostolici* (PSB 1), pp. 339-340.

² [ἐκλεκτοῖς ..., 1b] κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρός / ² [aleși ..., 1b] după cea mai dinainte știință a lui Dumnezeu-Tatăl

Apostolul le amintește destinatarilor de modul minunat în care Dumnezeu i-a adus la viața cea nouă în Hristos. Este vorba de o împreună-lucrare a Persoanelor Sfintei Treimi: Dumnezeu-Tatăl i-a chemat, iar Duhul Sfânt i-a sfințit pentru a-L asculta pe Iisus Hristos și a fi părtași mântuirii oferite prin sângele Lui⁸³. Această lucrare a Sfintei Treimi va fi explicată în versetele următoare (v. 3-10).

Preștiința lui Dumnezeu nu trebuie înțeleasă în sens predestinaționist sau ca anulare a libertății umane. Dar ea este strâns legată de purtarea Sa de grijă față de creație. Dumnezeu acționează întotdeauna știind consecințele ultime ale lucrărilor Sale.

ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος, / întru sfințirea Duhului,

Expresia este prezentă, exact în această formă (ἐν ἁγιασμῷ Πνεύματος), și în II Tes 2, 13. Locul ei, între „alegerea” Tatălui și „ascultarea de Iisus Hristos și stropirea cu sângele Său” sugerează că autorul are în vedere în primul rând o lucrare care a început odată cu inițierea în viața creștină. În I Cor 6, 11 verbul înrudit „a sfinți” (ἁγιάζω) este prezent într-o frază care trimite clar la Taina Sf. Botez: „v-ați spălat (ἀπελούσασθε), [...] v-ați sfințit (ἡγιάσθητε), [...] v-ați îndreptat (ἐδικαιώθητε) întru numele Domnului Iisus Hristos și întru Duhul Dumnezeului nostru”. Sfințirea

⁸³ TOB, p. 2973: „Inițiativa mântuirii vine de la Tatăl; El Își împlinește planul prin Sfântul Duh, Care-i conduce pe credincioși spre Hristos”.

implică consacrare⁸⁴. În cuprinsul epistolei, Apostolul va dezvolta tema consacrării credincioșilor și a implicațiile acesteia în viața lor și a lumii.

εἰς ὑπακοὴν καὶ ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ· / spre ascultare de Iisus Hristos și stropire cu sângele Său

Scopul sfințirii/consacrării credincioșilor prin lucrarea Sfântului Duh este „ascultarea/supunerea de/față de Iisus Hristos”. Însăși primirea Evangheliei și a Botezului, în care oamenii mor și înviază împreună cu Hristos, primind darul răscumpărării, este atât un act de ascultare/supunere⁸⁵, cât și începutul vieții celei noi care implică în primul rând ascultare de poruncile Sale. În v. 22, Sf. Petru revine asupra temei arătând că sufletul se curățește prin „ascultarea de adevăr” (ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας).

Expresia „stropirea cu sângele lui Hristos” (ῥαντισμὸν αἵματος Ἰησοῦ Χριστοῦ) subliniază o legătură tipologică importantă, care conectează istoria vechi-testamentară și ritualurile legii mozaice cu lucrarea mântuitoare a Domnului Iisus Hristos. Prin stropirea tocurilor ușilor israeliții au fost feriți de moarte și stăpânirea lui Satan (Ieș 12, 13). Mai târziu, în pustie, îndată după ce israeliții au primit prin Moise poruncile lui Dumnezeu și au făgăduit că le vor împlini (de două ori, în

⁸⁴ J. R. MICHAELS interpretează sfințirea ca un act de consacrare care se realizează prin lucrarea Sfântului Duh. De aceea traduce prin „consecrated by the Spirit” (*1 Peter*, p. 11).

⁸⁵ În Fapte 6, 7, Sf. Luca folosește verbul ὑπακούω (pentru a convertirea unor preoți din Ierusalim: „multă mulțime de preoți se supuneau credinței (ὁπλήκουον τῇ πίστει)”.

Ieș 24, 3.7), au fost aduși ca jertfă viței, iar Moise a vărsat jumătate din sângele lor pe altar și cu cealaltă jumătate a stropit poporul zicând: „Acesta este sângele legământului pe care l-a încheiat Domnul cu voi...” (Ieș 24, 8).

Autorul Epistolei către Evrei subliniază magistral relația și diferența dintre *stropirea* Vechiului Legământ și jertfa lui Iisus Hristos:

„Hristos ... a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, ... Dacă sângele de țapi și de tauri și cenușa de junică, stropindu-i pe cei întinați (ῥαντίζουσα τοὺς κεκοινωμένους), îi sfintește prin curățirea trupului, atunci sângele lui Hristos ... cu cât mai mult va curăți conștiința voastră de faptele cele moarte, ca să-I slujiți Dumnezeu-lui-Celui-Viu!” (Evr 9, 12-14, trad. BA).

Imaginea *stropirii* revine sub pana aceluiasi autor, în capitolul 12: Sângele lui Iisus este „un sânge de stropire (αἷματι ῥαντισμοῦ) care grăiește mai bine decât acela al lui Abel” (Evr 12, 24).

χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη πληθυνθείη. / Har vouă și pacea să se înmulțească!

Avem aici o formulă creștină de salutare epistolară bogat atestată în Noul Testament⁸⁶ la care Sf. Petru – probabil sub

⁸⁶ Forma cea mai întâlnită în epistolele pauline este „Har vouă și pace ...”(χάρις ὑμῖν καὶ εἰρήνη) (Rom 1, 7; I Cor 1, 3; II Cor 1, 2; Gal 1, 3; Ef 1, 2; Fil 1, 2; Col 1, 2; I Tes 1, 1; II Tes 1, 2; cf. Tit 1, 4). În epistolele către Timotei salutarea este îmbogățită prin introducerea unui termen nou: χάρις ἔλεος εἰρήνη ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς καὶ Χριστοῦ

influența unor precedente precum Dan 4, 37c (LXX), unde întâlnim urarea εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη⁸⁷ – adaugă optativul πληθυνθείη. Dacă la Sf. Pavel de multe ori formula este urmată de ἀπὸ Θεοῦ Πατρὸς ἡμῶν („de la Dumnezeu, Tatăl nostru”)⁸⁸, Sf. Petru nu mai simte nevoia precizării sursei harului și păcii întrucât tocmai a vorbit despre lucrarea Preasfintei Treimi în viața credincioșilor.

Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν (I Tim 1, 2; II, Tim 1, 2).

⁸⁷ În versiunea lui Theodotion (cca 150 d.H.) formula apare, exact în aceeași formă (εἰρήνη ὑμῖν πληθυνθείη), de două ori în Cartea Daniel (4, 1 și 6, 26). A se vedea <http://www.sacred-texts.com/bib/poly/dan004.htm> și <http://www.sacred-texts.com/bib/poly/dan006.htm>

⁸⁸ Uneori aceasta este urmată de καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ („și de la Domnul Iisus Hristos”).

Introducere:

Mulțumire pentru viața cea nouă primită prin Botez (1, 3-12)

Bibliografie: J. COUTTS, „Ephesians I.3-14 and I Peter I.3-12”, *NTS* 3 (1956-1957), pp. 115-127. Autorul susține că aceste două pericope sunt inspirate de o binecuvântare liturgică. Pr. VASILE MIHOC, *Sfânta Evanghelie de la Ioan*, Teofania, Sibiu, 2003.

Alături de adresă, această secțiune cuprinde temele centrale ale epistolei⁸⁹: nașterea din nou și consecințele ei, încercările și rostul lor, bucuria credinței, viața în Hristos și valoarea inestimabilă a Evangheliei.

1. Nașterea din nou (1, 3-5)

Prin mila negrăită a lui Dumnezeu, credincioșii au fost născuți pentru o viață nouă și au devenit moștenitori ai bunătăților cerești (v. 3-4). Această naștere din nou s-a făcut prin Botez⁹⁰. Deși moștenirea lor este cerească, ei o au de pe acum, prin credință.

³ Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν	³ Binecuvântat [fie] Dumnezeu și ⁹¹ Tatăl
--	--

⁸⁹ V. FOURNISH, „Elect Sojourners in Christ”, p. 1.

⁹⁰ Cf. I Pt 3, 21; Rom 6, 3-11.

⁹¹ Altă interpretare posibilă: καὶ introduce o explicație. În cazul acesta textul ar putea fi redat în felul următor: „Binecuvântat [fie] Dumnezeu, [Cel ce este] Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos”.

Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ κατὰ τὸ
πολὺ αὐτοῦ ἔλεος
ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς
ἐλπίδα ἧσαν δι’
ἀναστάσεως Ἰησοῦ
Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,
4 εἰς κληρονομίαν
ἄφθαρτον καὶ ἀμίαντον
καὶ ἀμάραντον, τετηρη-
μένην ἐν οὐρανοῖς εἰς ὑμᾶς
5 τοὺς ἐν δυνάμει Θεοῦ
φρουρουμένους διὰ
πίστεως εἰς σωτηρίαν
ἐτοίμην ἀποκαλυφθῆναι ἐν
καιρῷ ἐσχάτῳ.

Domnului nostru Iisus
Hristos, Care, după mare
mila Sa, prin învierea lui
Iisus Hristos din morți, ne-
a născut din nou, spre
nădejde vie,
4 spre moștenire ne-
stricăcioasă și neîntinată și
neveștejită, păstrată în
ceruri pentru voi,
5 cei ce sunteți păziți cu
puterea lui Dumnezeu, prin
credință, spre mântuire,
pregătită să se descopere în
vremea de apoi.

1^{3a} Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς / Binecuvântat [fie] Dumnezeu

Expresia εὐλογητὸς ὁ Θεὸς este o doxologică biblică, liturgică și epistolară consacrată. În Septuaginta găsim încă două variante: „Binecuvântat [fie] Domnul Dumnezeu” (εὐλογητὸς Κύριος ὁ Θεός, în 12 locuri) și „Binecuvântat [fie] Domnul” (εὐλογητὸς Κύριος)⁹².

Substantivizat, în forma Ὁ Εὐλογήτος („Cel Binecuvântat”), termenul era folosit ca un substitut pentru numele lui Dumnezeu. În timpul interogatoriului din seara Joii celei Mari, arhiereul Îl întreabă pe Iisus: Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ Υἱὸς τοῦ Εὐλογητοῦ; / „Ești Tu Hristosul, Fiul Celui Binecuvântat?” Iar Mântuitorul răspunde: „Eu sunt”

⁹² J. MICHAELS, *1 Peter*, p. 17.

(Ἐγώ εἰμι, Mc 14, 61), cuvinte pe care, în Septuaginta, le găsim în Numele cu care Dumnezeu se prezintă lui Moise: Ἐγώ εἰμι Ὁ Ὄν („Eu sunt Cel ce sunt”, Ieș 3, 14).

Continuarea – καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ / și Tatăl Domnului nostru Iisus Hristos – amintește de alte două locuri din Noul Testament, unde doxologia apare în exact aceeași formă ca aici:

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
(2 Cor 1, 3)

Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς καὶ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ
(Ef 1, 3)

Paralelismul acesta sugerează că avem o formulă doxologică preluată din Tradiția Bisericii. Relevanța ei pentru cercetarea hristologiei Bisericii primare este covârșitoare. Biserica a mărturisit dintotdeauna ceea ce Apostolii au primit de la Mântuitorul cu privire la relația dintre Sine și Tatăl⁹³. Iar când, la Sinodul de la Niceea, a afirmat despre Iisus Hristos că este „Fiul lui Dumnezeu, [...] Dumnezeu adevărat din Dumnezeu adevărat, născut nu făcut”, pur și simplu a confirmat ceea ce a și mărturisit dintotdeauna.

1^{3c} ὁ κατὰ τὸ πολὺ αὐτοῦ ἔλεος ἀναγεννήσας ἡμᾶς εἰς ἐλπίδα ζωῶσαν δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκ νεκρῶν,

⁹³ Mărturiile Noului Testament cu privire la existența din veșnicie a Fiului și egalitatea dintre Acesta și Tatăl sunt atât de bogate și de clare încât e imposibil de imaginat cum poate cineva susține că Biserica nu L-a considerat pe Mântuitorul dintotdeauna Dumnezeu adevărat.

/ Care, după mare mila Sa, prin învierea lui Iisus Hristos din morți, ne-a născut din nou, spre nădejde vie,

Adresându-se unor creștini, Apostolul vorbește despre nașterea din nou ca o lucrare deja înfăptuită în viața lor, cu efecte clare în prezent. În Evanghelia de la Ioan Mântuitorul leagă nașterea din nou de nașterea din „apă și din Duh” (Ioan 3, 5). Tradiția Bisericii a văzut dintotdeauna în aceasta Taina Sfântului Botez⁹⁴. Sf. Pavel subliniază că Botezul înseamnă unire cu Hristos și participare la Moartea și Învierea Sa (Rom 6, 3).

În Faptele Apostolilor, prin cuvânt și faptă, Sf. Petru subliniază foarte clar efectul regenator al Botezului:

„Pocăiți-vă, și fiecare din voi să se boteze în numele lui Iisus Hristos, spre iertarea păcatelor voastre; și veți primi darul Sfântului Duh.” (Fapte 2, 38)

„... tot cel ce crede întru El, prin numele Lui va primi iertarea păcatelor. [...] Și a poruncit ca ei să fie botezați întru numele Domnului Iisus Hristos.” (Fapte 10, 43-48)

2. Bucuria în Hristos (1, 6-9)

Darul vieții celei noi trebuie să fie sursă a unei bucurii care nu poate fi înlăturată nici de cele mai mari încercări (v. 4-5). Acestea însă sunt trecătoare (v. 6) și îngăduite de Dumnezeu pentru ca credința lor încercată și lămurită „să fie găsită spre laudă și spre slavă și spre cinste la arătarea lui Iisus Hristos” (v. 7). Destinatarii Sf. Petru nu L-au

⁹⁴ V. MIHOC, *Sfânta Evanghelie de la Ioan*, p. 81.

cunoscut pe Hristos în trup; ei însă Îl iubesc și credința în El este sursa unei bucurii negrăite (v. 8).

⁶ ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς,

⁷ ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὕρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

⁸ ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε⁹⁵, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρῶντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῳ,

⁹ κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν.

⁶ Întru aceasta vă bucurați, măcar că acum ar trebui să fiți triști, încercați fiind de multe feluri de ispite pentru puțină vreme,

⁷ pentru ca credința voastră încercată, mult mai de preț decât aurul cel pieritor, dar lămurit prin foc, să fie găsită spre laudă și spre slavă și spre cinste, la arătarea lui Iisus Hristos.

⁸ Pe El, fără să-L fi văzut, Îl iubiți; întru El, deși acum nu-L vedeți, voi credeți și vă bucurați cu bucurie negrăită și preamărită,

⁹ dobândind finalitatea⁹⁶ credinței voastre, mântuirea sufletelor.

⁹⁵ Mai multe manuscrise (A P Ψ 33), unii Părinți bisericești și textul bizantin prezintă ideea diferit: în loc de ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε (pe Care, deși nu L-ați văzut, Îl iubiți) avem ὃν οὐκ εἰδότες ἀγαπᾶτε (pe El, fără să-L fi cunoscut, Îl iubiți).

⁹⁶ BS și BA traduc, nejustificat, substantivul τέλος (= sfârșit, finalitate, țintă, scop) cu „răsplată”.

1⁶ ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε, ὀλίγον ἄρτι εἰ δέον λυπηθέντες ἐν ποικίλοις πειρασμοῖς, / Întru aceasta vă bucurați, măcar că acum ar trebui să fiți triști, încercați fiind de multe feluri de ispite pentru puțină vreme,

Viața cea nouă în Hristos este izvor de bucurie negrăită, care depășește necazurile inerente lumii acesteia. Aceasta nu înseamnă că *ispitele de multe feluri* (ποικίλοις πειρασμοῖς) nu afectează viața destinatarilor. Dimpotrivă, experiența lor confirmă deja profeția Mântuitorului despre necazurile pe care le vor avea ucenicii Săi în lume⁹⁷. Din ceea ce spune Apostolul în continuare înțelegem că pe mulți acest lucru i-a surpins. Primind Evanghelia, ei au crezut cu tărie că Domnul lor este Cel ce a biruit lumea și moartea, Cel Căruia I s-a dat „toată puterea în cer și pe pământ” (Mt 28, 18), și probabil și-au imaginat că, supunându-se Lui, vor fi feriți de greutăți. Curând, însă, au parte de ispite de multe feluri și această experiență îi tulbură pe mulți. Cum se explică suveranitatea lui Hristos și invincibilitatea Bisericii dacă credincioșii Săi ajung pradă răutății lumii? Cum se poate ca ei, care se străduiesc să trăiască în sfințenie, să fie defăimați ca făcători de rele (3, 16), să fie ocărăți pentru numele lui Hristos (4, 14) sau să pătimească bătăi pe nedrept (κολαφιζόμενοι, 2, 20)? Din nefericire, mulți dintre ei încă nu au maturitatea duhovnicească pentru a înțelege adecvat ostilitatea cu care-i întâmpină lumea din jur. Sf. Petru înțelege bine acest lucru și, de aceea, dedică un spațiu important din epistolă acestei teme. Și nu doar într-un singur loc, ci revine la ea

⁹⁷ „În lume necaz veți avea; dar îndrăzniți!: Eu am biruit lumea!” (In 16, 33).

ori de câte ori consideră necesar, până în ultimul capitol unde expune sursa ultimă a războiului îndreptat împotriva creștinilor: diavolul. Dacă experiența Bisericii din Ierusalim se multiplică neîncetat, în felurite chipuri, în toate timpurile și locurile, aceasta se datorează lucrării lui Satan, identificat ca dușmanul prin exelență al creștinilor: „Potrivnicul vostru, diavolul, umblă ca un leu răcnind, căutând pe cine să înghită” (5, 8). Iată ce au în comun toți cei care, de cele mai multe ori fără legătură aparentă între ei, se angajează în luptă cu Biserica. Opoziția lor față de Hristos și Biserica Sa se își are izvorul în supunerea lor față de Satan.

1 ⁷ ἵνα τὸ δοκίμιον ὑμῶν τῆς πίστεως πολυτιμότερον χρυσίου τοῦ ἀπολλυμένου διὰ πυρὸς δὲ δοκιμαζομένου εὗρεθῇ εἰς ἔπαινον καὶ δόξαν καὶ τιμὴν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ. / pentru ca credința voastră încercată, mult mai de preț decât aurul cel pieritor, dar lămurit prin foc, să fie găsită spre laudă și spre slavă și spre cinste, la arătarea lui Iisus Hristos.

Departe de a fi un semn al părăsirii, ispitele îngăduite de Dumnezeu au rost. Întărită prin harul Sfântului Botez, credința se desăvârșește prin încercări. Comparația cu aurul subliniază valoarea inestimabilă a credinței. Dacă în mod normal acest metal prețios se dobândește cu multă osteneală, cu atât mai mult credința curată, care este „mult mai de preț” decât aurul. Prin răbare în suferință, credincioșii dobândesc exact opusul a ceea ce le oferă acum lumea⁹⁸: „laudă”, „slavă” și „cinste”.

⁹⁸ E. EVE, „1 Peter”, *Oxford Bible Commentary*, p. 1264.

1⁸ ὃν οὐκ ἰδόντες ἀγαπᾶτε, εἰς ὃν ἄρτι μὴ ὀρώντες πιστεύοντες δὲ ἀγαλλιᾶσθε χαρᾷ ἀνεκκλήτῳ καὶ δεδοξασμένῃ, / Pe El, fără să-L fi văzut, Îl iubiți; întru El, deși acum nu-L vedeți, voi credeți și vă bucurați cu bucurie negrăită și preamărită,

Sf. Petru știe din proprie experiență că a-L cunoaște după trup pe Hristos nu este o garanție a credinței în El⁹⁹. Prin urmare, cei care nu L-au cunoscut după trup, nu sunt mai dezavantajați față de cei care L-au cunoscut. „Fericiti sunt cei ce n-au văzut și au crezut”, zice Mântuitorul (In 20, 29). Sf. Petru pune în relație bucuria cu credința și iubirea lui Hristos. Fericirea destinatarilor izvorăște din iubirea lui Hristos și credința în El.

1⁹ κομιζόμενοι τὸ τέλος τῆς πίστεως ὑμῶν σωτηρίαν ψυχῶν. / dobândind finalitatea/ținta credinței voastre, mântuirea sufletelor.

Dincolo de bucuria prezentă pe care o dăruiește Domnul celor care-L iubesc, pe credincioși îi așteaptă „mântuirea sufletelor (σωτηρίαν ψυχῶν)”. Aceasta este numită τὸ τέλος τῆς πίστεως, adică finalitatea, ținta și roada credinței.

3. Mărturia proorocilor (1, 10-12)

¹⁰ Περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηραύνησαν προφηται οἱ περὶ	¹⁰ Această mântuire au căutat-o cu stăruință și au cercetat-o cu de-amănuntul
--	--

⁹⁹ Lc 24, 8-12; Fapte 10, 39-43.

τῆς εἰς ὑμᾶς χάριτος
προφητεύσαντες,

¹¹ ἔραυνῶντες εἰς τίνα ἢ
ποῖον καιρὸν ἐδήλου τὸ ἐν
αὐτοῖς Πνεῦμα Χριστοῦ
προμαρτυρόμενον τὰ εἰς
Χριστὸν παθήματα καὶ τὰς
μετὰ ταῦτα δόξας·

¹² οἷς ἀπεκαλύφθη ὅτι οὐχ
ἐαυτοῖς ὑμῖν δὲ διηκόνουν
αὐτά, ἀ νῦν ἀνηγγέλη ὑμῖν
διὰ τῶν εὐαγγελισαμένων
ὑμᾶς Πνεύματι Ἁγίῳ
ἀποσταλέντι ἀπ' οὐρανοῦ,
εἰς ᾧ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι
παρακύψαι.

proorocii, care au proorocit
despre harul ce avea să
vină la voi.

¹¹ Cercetând în care și în ce
fel de vreme le arăta Duhul
lui Hristos, Care era întru
ei, când le mărturisea de
mai înainte despre patimile
lui Hristos și despre mă-
ririle cele de după ele,

¹² lor le-a fost descoperit că
nu pentru ei înșiși, ci pentru
voi slujeau ei aceste lucruri,
care acum vi s-au vestit prin
cei ce, întru Duhul Sfânt tri-
mis din cer, v-au propovă-
duit Evanghelia, spre care și
îngerii doresc să privească.

Versetele 10-12 constituie ultima parte a introducerii. Destinatarii sunt invitați să înțeleagă cât de privilegiată este condiția lor și cât de mare este darul mântuirii. Toți profeții Vechiului Legământ, prin Duhul lui Hristos, l-au *căutat cu stăruință* (ἐξεζητήσαν), l-au *cercetat cu de-amănuntul* (ἐξηραύνησαν)¹⁰⁰ și l-au vestit (προφητεύσαντες, v. 10u.). Lor li s-a descoperit taina lucrării mântuitoare a lui Hristos dimpreună cu cele două componente inseparabile ale ei,

¹⁰⁰ Prin aceste două verbe (ἐξεζητήσαν și ἐξηραύνησαν) Sf. Petru subliniază contribuția râvnei și a efortului duhovnicesc și intelectual-teologic al profeților în împlinirea misiunii lor.

suferința și mărirea (v. 11b)¹⁰¹. Profeții au fost slujitorii acestei lucrări, dar nu și beneficiarii ei: „Lor le-a fost descoperit că nu pentru ei înșiși, ci pentru voi slujeau ei aceste lucruri” (v. 12a). Chiar și îngerilor le-a fost ascunsă această taină, descoperită acum prin propovăduitorii inspirați ai Evangheliei (v. 12bc). Duhul Sfânt, Care i-a inspirat pe profeții Vechiului Legământ, este activ și în procesul propovăduirii și receptării mesajului creștin.

¹⁰¹ Cf. Lc 24, 26; Fapte 17, 13; I Cor 15- 3-4.

Exigențele vieții celei noi (1, 13 – 2, 10)

Începând cu 1, 13, atenția autorului se îndreaptă spre consecințele practice ale vieții celei noi dobândite de credincioși prin lucrarea lui Hristos și propovăduirea creștină. Totuși elementele dogmatice nu lipsesc. Îndemnând spre un nou mod de viață, Sf. Petru face mereu apel la unele dintre temele centrale ale Evangheliei pentru a fundamenta exigențele vieții celei noi¹⁰².

[Exigențele vieții celei noi:] 1. Sfințenie (1, 13-21)

¹³ Διὸ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν, νήφοντες τελείως, ἐλπίζετε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ.

¹⁴ ὥς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις,

¹³ Pentru aceea, încingând mijloacele cugetului vostru, disciplinându-vă desăvârșit, nădăjduiți în harul care vi se va da vouă, la arătarea lui Iisus Hristos.

¹⁴ Ca fii ascultători, nu vă potriviți poftelor de mai înainte, din vremea neștiinței¹⁰³ voastre,

¹⁰² D. WHEATON, „1 Peter”, *New Bible Commentary*, p. 1240.

¹⁰³ Sf. Pavel folosește termenul ἀγνοία (neștiință) pentru a descrie starea păgânilor dinainte de cunoașterea Evangheliei (Fapte 17, 30;

¹⁵ ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε,

¹⁶ διότι γέγραπται ὅτι Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι Ἐγὼ Ἅγιος [Lev 11, 44; 20, 7].

¹⁷ Καὶ εἰ Πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως¹⁰⁴ κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε·

¹⁸ εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας

¹⁵ ci, după Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții.

¹⁶ Că scris este: *Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt* [Lev 11, 44; 20, 7].

¹⁷ Și dacă chemați Tată pe Cel ce judecă cu nepărtinire, după lucrul fiecăruia, petreceți în frică zilele vremelniciei voastre¹⁰⁵,

¹⁸ știind că nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur, ați fost răscum-

Efes 4, 18). Sf. Petru însă îl aplică deopotrivă iudeilor și păgânilor (Fapte 3, 15, 17; I Petru 4, 3-4). Ideea apare și în Mt 4, 16: „Poporul ce stătea în întuneric a văzut lumină mare, și celor ce ședea în latura și în umbra morții lumină le-a răsărit.”

¹⁰⁴ Acesta este singurul loc din Scriptură în care apare termenul ἀπροσωπολήμπτως (cu nepărtinire, fără părtinire). În alte locuri faptul că Dumnezeu nu caută la fața omului este exprimat printr-o negație: οὐκ ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ Θεός (Fapte 10, 34) sau οὐ γάρ ἐστιν προσωποληψία παρὰ τῷ Θεῷ (Rom 2, 11).

¹⁰⁵ Expresia τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ar trebui redată mai degrabă prin „timpul locuirii între străini (sau departe de casă)”. Astfel Sf. Petru arată că adevărata patrie a creștinilor este cerul. Ideea apare și în 2, 11, unde ei sunt văzuți ca „străini și locuitori vremelnici” (ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους).

ὑμῶν ἀναστροφῆς πατρο-
παραδότου,

¹⁹ ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς
ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ
ἀσπίλου Χριστοῦ,

²⁰ προεγνωσμένου μὲν πρὸ
καταβολῆς κόσμου, φανε-
ρωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου
τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς

²¹ τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς
εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα
Αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ
δόξαν Αὐτῷ δόντα, ὥστε
τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα
εἶναι εἰς Θεόν.

părați din viața voastră
deșartă, lăsată de la părinți,

¹⁹ ci cu scumpul sânge al
lui Hristos, ca al unui miel
nevinovat și neprihănit,

²⁰ care a fost cunoscut mai
dinainte de întemeierea lumii,
dar Care S-a arătat, în anii cei
mai de pe urmă, pentru voi,

²¹ cei ce prin El ați crezut
în Dumnezeu, Care L-a
înviat pe El din morți, și I-
a dat Lui slavă, ca să vă fie
credința și nădejdea voas-
tră în Dumnezeu.

1 ¹³ Διὸ / Pentru aceea

Conjuncția διὸ (pentru aceea) împreună cu imperativul ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ („nădăjduiți în harul adus vouă la arătarea lui Iisus Hristos”) face legătura dintre secțiunea anterioară și cea de față. După ce a amintit darurile oferite credincioșilor prin lucrarea minunată a Sfintei Treimi, Apostolul atrage atenția asupra faptului că toate acestea trebuie păstrate printr-o credință activă. Evanghelia primită trebuie și trăită. Iar aceasta reclamă un efort deopotrivă intelectual, spiritual și fizic. Toate puterile ființei umane – începând cu rațiunea, care trebuie să disciplineze trupul – trebuie puse în slujba ascultării Evangheliei.

**1¹³ ἀναζωσάμενοι τὰς ὀσφύας τῆς διανοίας ὑμῶν /
încingând mijloacele cugetului/minții/rațiunii voastre**

Imaginea pare inspirată de un gest comun lumii antice: bărbații purtau haine lungi, pe care le adunau la nivelul mijlocului cu ajutorul unei centuri pentru a se mișca mai rapid¹⁰⁶. Este posibil însă ca Sf. Petru să aibă în vedere semnificația teologică a unui gest pascal tradițional în iudaism¹⁰⁷. În Ieș 12 sunt date instrucțiuni precise cu privire la celebrarea sărbătorii pascale: masa trebuie luată „cu coapsele încinse [adică cu poala hainei strânsă în centură], cu sandalele în picioare și cu toiagul în mână” (v. 11). Dacă israeliții din vechime, izbăviți prin sângele mielului pascal, trebuiau să fie pregătiți pentru plecarea imediată spre țara pe care le-a făgăduit-o Domnul, cei răscumpărați prin scumpul sânge al Mielului-Hristos (1, 19) trebuie să fie pregătiți pentru „călătoria ascultării și virtuții”¹⁰⁸ spre moștenirea cerească pregătită lor de Dumnezeu.

1¹³ νήφοντες τελείως / disciplinându-vă desăvârșit

Verbul νήφω înseamnă *a se abține de la băutură*. Însă aici, ca și în alte locuri din Noul Testament, este folosit cu sens figurat, însemnând *a fi în stare de trezvie* sau *a se autodisciplina*. Ultimul sens este mai potrivit contextului.

¹⁰⁶ C. KEENER, *Bible Background Commentary*, p. 710. Gestul se întâlnește frecvent în lumea monahală.

¹⁰⁷ TOB, p. 2974.

¹⁰⁸ OSB, p. 552.

Apostolul tocmai a vorbit despre disciplina minții, iar în versetul următor va atrage atenția asupra necesității imperative a unei viețuiri conforme cu credința („nu vă potrivii poftelor de mai înainte” v. 14).

1¹³ ἐλπίζατε ἐπὶ τὴν φερομένην ὑμῖν χάριν ἐν ἀποκαλύψει Ἰησοῦ Χριστοῦ / nădăjduiți în harul adus vouă la arătarea lui Iisus Hristos.

Unii autori cred că adverbul τελείως determină sensul verbului următor (ἐλπίζατε) și traduc astfel: „disciplinându-vă, nădăjduiți desăvârșit”¹⁰⁹. Totuși, atât gramatical¹¹⁰ cât și logic¹¹¹, lectura aceasta nu rezistă. Atât metafora „încingerii mijloacelor”, cât și disciplina desăvârșită pregătesc imperativul „nădăjduiți în harul ...”. Este de fapt primul dintr-o lungă serie de imperative, care include: „**fiiți** sfinți în întreaga voastră purtare (ἄγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ **γενήθητε** – 1, 15); „**trăiți-vă** întru frică zilele vremelnice voastre” (ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον **ἀναστράφητε** – 1, 17); „**iubiți-vă** unii pe alții” (ἀλλήλους **ἀγαπήσατε** – 1, 22); „**doriți** neprefăcutul lapte duhovnicesc” (τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα **ἐπιποθήσατε** – 2, 2); „**supuneți-vă**, pentru Domnul, oricărei orânduiei omenești” (**ὑποτάγητε** πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει – 2, 13);

¹⁰⁹ Așa CH. BIGG, *Commentary on the Epistles of St. Peter and St. Jude*, p. 112; Pr. I. MIRCEA, *Întâi Petru*, p. 60.

¹¹⁰ R. MICHAELS: „De regulă, adverbele cu terminația -ως sunt așezate după verbele pe care modifică, și nu înaintea lor” (*1 Peter*, p. 55).

¹¹¹ În contextul nostru, nădejdea se bazează pe o condiție: autodisciplinarea. Aceasta trebuie să fie desăvârșită ca nădejdea să devină o virtute lucrătoare în viața credinciosului.

„**dați cinstire** tuturor, **iubiți** frăția, **temeți-vă** de Dumnezeu, **cinstiți-l** pe împărat” (πάντας **τιμήσατε**, τὴν ἀδελφότητα **ἀγαπᾶτε**, τὸν Θεὸν **φοβεῖσθε**, τὸν βασιλέα **τιμᾶτε** – 2, 17); „**sfintiți-L** pe Domnul, pe Hristos, în inimile voastre (Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν **ἀγιάσατε** ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν – 3, 15); „**înarmați-vă** cu același gând” (τὴν αὐτὴν ἔννοιαν **ὀπλίσασθε** – 4, 1); „**fiți cu mintea întregă** și **privegheați** în rugăciuni” (σωφρονήσατε καὶ **νήψατε** εἰς προσευχὰς – 4, 7); „**bucurați-vă**” (χαίρετε – 4, 13); „**păstoriți** turma lui Dumnezeu” (ποιμάνετε τὸ ... ποίμνιον τοῦ Θεοῦ – 5, 2); „**supuneți-vă** preoților” (ὑποτάγητε πρεσβυτέροις; 5, 5); „**îmbrăcați-vă** în smerenie unii față de alții” (τὴν ταπεινοφροσύνην **ἐγκομβώσασθε** – 5, 5); „**smeriți-vă** sub mâna cea tare a lui Dumnezeu” (ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ – 5, 6); „**fiți treji, privegheați**” (νήψατε, γρηγορήσατε – 5, 8); „**opuneți-vă**” (ἀντίστητε – 5, 9); „**îmbrățișați-vă** unul pe altul cu sărutarea iubirii” (ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης – 5, 14).

1 ¹⁴ ὥς τέκνα ὑπακοῆς, μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις, / **Ca fii ai ascultării, nu vă potriviți poftelor de dinainte, din vremea neștiinței voastre,**

Primirea Evangheliei, Botezul și participarea deplină la viața Bisericii presupun nu doar acceptarea intelectuală a adevărului de credință, ci și viețuirea în ascultare totală față de Dumnezeu. Expresia „fii ai ascultării” (τέκνα ὑπακοῆς), unică în Sf. Scriptură, deschide una dintre temele epistolei, prezentă în toate cele cinci capitole ale ei: diferența dintre

viețuirea păgânilor și cea a creștinilor. Cât au fost păgâni, o vreme definită ca una a „neștiinței/ignoranței” (ἄγνοια), destinatarii au viețuit diferit. În continuare Sf. Petru va sublinia câteva dintre diferențele majore dintre starea de atunci și cea de acum. Starea de dinainte este cuprinsă aici în termenul „pofte” (ἐπιθυμίας). Ceva mai încolo, în cap. 4, același substantiv apare în expresia „poftele oamenilor” (ἀνθρώπων ἐπιθυμίας), care se opun voii lui Dumnezeu (θελήματι Θεοῦ – v. 2). În versetul următor „poftele oamenilor” sunt echivalate cu „voia neamurilor” (τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν), iar caracteristicile ei sunt identificate într-o listă de păcate în capul căreia stau desfrânările și poftele (ἐπιθυμίας): „În vremile trecute ați făcut voia păgânilor (τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν), umblând în desfrânări, în pofte (πεπορευμένους ἐν ἀσελγείαις, ἐπιθυμίας), în beții, în ospete, în chefuri și'ntru nelegiuite slujiri idolești.” (4, 3). Insistența autorului asupra problemelor de morală confirmă ceea ce știm din alte locuri ale Noului Testament și din istoria Bisericii, anume că nu toți cei care au primit Evanghelia și Taina Sfântului Botez au reușit să se îndepărteze complet de modul vechi de viețuire. Viața în Hristos înseamnă ascultare față de voia lui Dumnezeu, dar convertirea nu elimină posibilitatea păcatului. În versetele anterioare Sf. Petru a arătat ce daruri negrăite au primit credincioșii venind la Hristos. Harul lui Dumnezeu îi ajută să viețuiască „ca fii ascultători”, dar nu le anulează libertatea.

¹⁵ ἀλλὰ κατὰ τὸν καλέσαντα ὑμᾶς ἅγιον καὶ αὐτοὶ ἅγιοι ἐν πάσῃ ἀναστροφῇ γενήθητε, ¹⁶ διότι γέγραπται ὅτι

Ἅγιοι ἔσεσθε, ὅτι Ἐγὼ Ἅγιος. / ci, după Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții. Că scris este: „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt” [Lev 11, 44; 20, 7].

Dacă viața dinaintea ascultării Evangheliei era una a neștiinței, viața cea nouă înseamnă cunoaștere dumnezeiască, disciplină morală și sfințenie. Modelul de sfințenie este Dumnezeu Însuși: „după Sfântul Care v-a chemat pe voi, fiți și voi înșivă sfinți în toată petrecerea vieții”. Îndemnul Sf. Petru este o parafrază explicativă a cunoscutei porunci din Levitic: „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt” (Lev 11, 44.45; 19, 2; 20, 7). În Predica de pe Munte, porunca este înnoită în acord cu învățătura Mântuitorului. El nu citează, ci poruncește, ca Dumnezeu, iar modelul desăvârșirii spre care sunt chemați ucenicii Săi este Cel pe Care, în același context¹¹², îi va învăța să-L numească Tată: „Fiți desăvârșiți precum Tatăl vostru Cel ceresc desăvârșit este” (Ἔσεσθε ... ὑμεῖς τέλειοι ὡς ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος τέλειός ἐστιν – Mt 5, 48.) Și în Levitic, și în Predica de pe Munte îndemnul apare în contextul legilor care diferențiază poporul lui Dumnezeu între popoarele pământului. Viețuind în conformitate cu poruncile dumnezeiești, atât israeliții din vechime cât și credincioșii Noului Legământ, devin apți pentru slujirea lui

¹¹² Faptele dreptății se fac în fața Tatălui Care este în ceruri (Mt 6, 1). Tatăl ceresc vede „în ascuns” (ὁ βλέπων ἐν τῷ κρυπτῷ; 6, 4.6.18ab.). Credincioșii Îl pot numi pe Dumnezeu „Tatăl nostru care ești în ceruri” (Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς; 6, 9). Tatăl ceresc (ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος) iartă greșelile celor ce iartă (6, 14). El (ὁ Πατήρ ὑμῶν ὁ οὐράνιος) știe nevoile credincioșilor și le poartă de grijă (6, 26.32).

Dumnezeu. În contextul nostru, îndemnul are același rol: Sf. Petru îi vrea pe destinatari „preoție împărătească, neam sfânt”, binevestitori ai Împărăției (2, 9).

17 Καὶ εἰ πατέρα ἐπικαλεῖσθε τὸν ἀπροσωπολήμπτως¹¹³ κρίνοντα κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, ἐν φόβῳ τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ἀναστράφητε·

Dacă cumva chemarea dumnezeiescă spre sfințenie nu-i mișcă suficient pe unii dintre destinatari, atunci să-și amintească că Dumnezeu pe care-l numesc Tată este și „Cel ce judecă cu nepărtinire după lucrul fiecăruia” (κατὰ τὸ ἐκάστου ἔργον, v. 17a). Teama generată de înțelegerea acestui adevăr de credință trebuie să marcheze modul de viață al fiecăruia: „Petreceți (ἀναστράφητε) în frică timpul vremelniciei voastre” (v. 17b). Traducerile românești nu exprimă foarte exact sensul originalului grecesc. Expresia τὸν τῆς παροικίας ὑμῶν χρόνον ar trebui redată mai degrabă prin „timpul locuirii între străini (sau departe de casă)”. Astfel Sf. Petru arată că adevărata patrie a creștinilor este Cerul. Ideea apare din nou în 2, 11, unde ei sunt numiți παροίκους καὶ παρεπιδήμους („străini și locuitori vremelnici”).

18 εἰδότες ὅτι οὐ φθαρτοῖς, ἀργυρίῳ ἢ χρυσίῳ, ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς

¹¹³ Acesta este singurul loc din Scriptură în care apare termenul ἀπροσωπολήμπτως (cu nepărtinire, fără părtinire). În alte locuri faptul că Dumnezeu nu caută la fața omului este exprimat printr-o negație: οὐκ ἔστιν προσωπολήμπτης ὁ Θεός (Fapte 10, 34); οὐ γάρ ἐστιν προσωπολημψία παρὰ τῷ Θεῷ (Rom 2, 11).

πατροπαραδότου, ¹⁹ ἀλλὰ τιμίῳ αἵματι ὡς ἄμνοῦ ἁμώμου καὶ ἁσπίλου Χριστοῦ, / ¹⁸ știind că nu cu lucruri stricăcioase, cu argint sau cu aur, ați fost răscumparați din viața voastră deșartă, lăsată de la părinți, ¹⁹ ci cu scumpul sânge al lui Hristos, ca al unui miel nevinovat și neprihănit,

Temeiul ultim al viețuirii în sfințenie este darul răscumpărării din robia păcatului, a morții și a diavolului¹¹⁴ prin „scumpul sânge lui Hristos”. Sf. Pavel subliniază că beneficiarii acestui dar nu-și mai aparțin: „voi nu sunteți ai voștri căci cu preț ați fost cumpărați (οὐκ ἐστὲ ἐαυτῶν; ἡγοράσθητε γὰρ τιμῆς)! Slăviți-L dar pe Dumnezeu în trupul vostru și în duhul vostru, care sunt ale lui Dumnezeu!” (I Cor 6, 19-20).

Verbul λυτρόω trimite la Mc 10, 45 și Mt 25, 27, unde Mântuitorul prezintă jerfa Sa ca λύτρον ἀντὶ πολλῶν (preț/bani de răscumpărare pentru mulți)¹¹⁵. Termenul λύτρον era folosit în epoca Noului Testament exact pentru banii ceruți pentru răscumpărarea cuiva. Texte din a doua jumătate a sec. I d.H. vorbesc de răscumpărarea sclavilor cu aur și argint¹¹⁶. Hristos a dat pentru răscumpărare infinit mai mult: scumpul Său sânge. Comparația „ca al unui miel nevinovat și neprihănit” stabilește o corespondență între Jertfa Mântuitorului și jertfele Legii. Imaginea mielului

¹¹⁴ Cf. Evr 2, 14-15: „Așadar, de vreme ce pruncii își aveau părtășie în sânge și în trup, tot astfel și El: aceluiași li S'a făcut părtaş, pentru ca prin moarte să-l surpe pe cel ce are stăpânia morții, adică pe diavolul, și să-i elibereze pe cei ce de frica morții erau toată viața ținuți în robie.”

¹¹⁵ R. FELDMEIER, *First Peter*, p. 117.

¹¹⁶ Pentru detalii, vezi F. BÜCHSEL, „λύω κτλ.”, *TDNT*, IV, p. 341.

trimite la jertfa pascală, iar menționarea sângelui și efectul lucrării Domnului (ἐλυτρώθητε ἐκ τῆς ματαίας ὑμῶν ἀναστροφῆς = „ați fost răscumpeștiți din viața voastră deșartă”), la Ziua Ispășirii¹¹⁷. Ceea ce vestea tipologic ritualul săvârșit de arhiereu în această zi este împlinit de Hristos, Marele nostru Arhiereu. Autorul Epistolei către Evrei subliniază corespondența și diferența dintre cele două lucrări:

„¹¹ Hristos, Arhiereu al bunătăților celor viitoare, [...] ¹² a intrat o dată pentru totdeauna în sfânta-sfintelor, nu cu sânge de țapi și de viței, ci cu însuși sângele Său, aflându-ne nouă răscumpărare veșnică. ¹³ Fiindcă dacă sângele de țapi și de tauri și cenușa de junincă, stropindu-i pe cei întinați, îi sfințește prin curățirea trupului, ¹⁴ atunci sângele lui Hristos, cel ce fără prihană prin veșnic Duh I s'a adus lui Dumnezeu, cu cât mai mult va curăți conștiința voastră de faptele cele moarte, ca să-I slujiți Dumnezeului-Celui-Viu! ¹⁵ Și iată pentru ce este El Mijlocitor al unui nou testament: ca prin moartea pe care El a suferit-o spre a răscumpăra greșalele de sub întâiul testament, să primească cei chemați făgăduința moștenirii veșnice.

²⁴ Hristos n'a intrat într'un altar făcut de mâini – închipuirea celui adevărat –, ci în Cerul însuși, pentru ca pentru noi să Se înfățișeze înaintea lui Dumnezeu; ²⁵ dar nu ca să Se aducă pe Sine jertfă de mai multe ori, ca arhiereul care intră'n altar în fiecare an cu sânge străin; ²⁶ altfel, ar fi trebuit ca de la'ntemeierea lumii să pătimească de mai multe ori; dar El o singură dată S'a arătat, acum, la sfârșitul veacurilor, pentru ca prin jertfa Sa să desființeze păcatul.” (Evr 9, 11-15.24-26; BA)

¹¹⁷ R. FELDMER, *First Peter*, p. 117.

²⁰ προεγνωσμένου μὲν πρὸ καταβολῆς κόσμου, φανερωθέντος δὲ ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς ²¹ τοὺς δι' αὐτοῦ πιστοὺς εἰς Θεὸν τὸν ἐγείραντα αὐτὸν ἐκ νεκρῶν καὶ δόξαν αὐτῷ δόντα, ὥστε τὴν πίστιν ὑμῶν καὶ ἐλπίδα εἶναι εἰς Θεόν. / ²⁰ care a fost cunoscut mai dinainte de întemeierea lumii, dar Care S-a arătat, în anii cei mai de pe urmă, pentru voi, ²¹ cei ce prin El ați crezut în Dumnezeu, Care L-a înviat pe El din morți, și I-a dat Lui slavă, ca să vă fie credința și nădejdea voastră în Dumnezeu.

Referirea la lucrarea mântuitoare a Domnului conduce aproape inevitabil la dezvoltarea temei măreției acesteia și a rezultatelor ei (v. 20-21). Opera de mântuire realizată de Mântuitorul a fost hotărâtă „dinainte de întemeierea lumii” (v. 20a) și s-a realizat „în anii cei mai de pe urmă pentru voi” (ἐπ' ἐσχάτου τῶν χρόνων δι' ὑμᾶς). Opera aceasta extraordinară, încununată prin învierea și preaslăvirea lui Hristos, a făcut posibilă convertirea destinatarilor. De asemenea, ea constituie mereu fundamentul credinței și al încrederii lor în Dumnezeu. Ceea ce El le-a dăruit prin Hristos deschide o nouă perspectivă spre viitor. „Nădăjdea” (ἐλπίδα) este noțiunea care trebuie să caracterizeze viziunea creștină asupra viitorului.

[Exigențele vieții celei noi:]

2. Iubire (1, 22 – 2, 3)

Bibliografie: ACHTEMEIER , PAUL J., “Newborn Babes and Living Stones: Literal and Figurative in 1 Peter”, în M. HORGAN și P. KOBELSKI, editori, *To Touch the Text: Biblical and Related Studies in Honor of Joseph H. Fitzmyer*, Crossroad & Continuum, New York, 1988, pp. 207-236.

1 ²² Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγνι-
κότες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀλη-
θείας εἰς φιλαδελφίαν ἀνυ-
πόκριτον ἐκ καρδίας ἀλλή-
λους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς,

²³ ἀναγεννημένοι οὐκ ἐκ
σπορᾶς φθαρτῆς ἀλλὰ
ἀφθάρτου, διὰ λόγου
ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος·

²⁴ διότι πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος,
καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος
χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ
τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·

²⁵ τὸ δὲ ῥῆμα Κυρίου μένει
εἰς τὸν αἰῶνα [Is 40, 6-8].
τοῦτο δὲ ἐστὶν τὸ ῥῆμα τὸ
εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς.

2 ¹ Αποθέμενοι οὖν πᾶσαν
κακίαν καὶ πάντα δόλον

1 ²² Curățindu-vă sufletele
prin ascultarea de adevăr
spre nefățarnică iubire de
frați, iubiți-vă unul pe altul
din toată inima,

²³ fiind născuți din nou nu din
sămânță stricăcioasă, ci ne-
stricăcioasă, prin cuvântul lui
Dumnezeu cel viu și nepieritor.

²⁴ Căci tot trupul este ca
iarba și toată slava lui ca
floarea ierbii: uscatu-s-a
iarba și floarea a căzut,

²⁵ dar cuvântul Domnului
dăinuie în veac [Is 40, 6-8].
Acesta este cuvântul, care
vi s-a binevestit.

2 ¹ Lepădând așadar toată
răutatea și tot vicleșugul și

καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους
καὶ πάσας καταλαλιάς,

² ὡς ἀρτιγέννητα βρέφη τὸ
λογικὸν ἄδολον γάλα¹¹⁸
ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ
αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν,

³ εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς
ὁ Κύριος.²

fățărnicile și pizmele și
toate clevetirile,

² ca niște prunci nou-
născuți, să doriți laptele cel
duhovnicesc și ne-
prefăcut, ca prin el să
creșteți spre mântuire,

³ de vreme ce ați gustat și
ați văzut că bun este
Domnul¹¹⁹.

1 ²² Τὰς ψυχὰς ὑμῶν ἡγωνικότεες ἐν τῇ ὑπακοῇ τῆς ἀληθείας / Curățindu-vă sufletele prin ascultarea de adevăr

Mai sus, în v. 14, Sf. Petru i-a numit pe destinatari „fii ai ascultării” (τέκνα ὑπακοῆς), subliniind chemarea lor de a se supune desăvârșit voii Tatălui ceresc și nu patimilor care caracterizau viața lor de odinioară. Porunca vechi-testamentară de viețuire în sfințenie – citată în 1, 16, „Fiți sfinți, pentru că Eu sunt Sfânt”¹²⁰ – primește o nouă dimensiune în Noul Testament. Dacă sub Vechiul Legământ împlinirea a ceea ce specialiștii numesc „codul sfințeniei” (Lev 17-26) a rămas un ideal pe care Israel îl

¹¹⁸ Expresia τὸ λογικὸν γάλα („laptele cel duhovnicesc”) ar putea evoca obiceiul oferirii de lapte și miere neofitilor (W. HARRINGTON, *Introduction*, p. 922).

¹¹⁹ Cf. Ps 33, 9a: „Gustați și vedeți că bun este Domnul”.

¹²⁰ Lev 19, 2; 11, 44-45; 20, 7.

vedea imposibil de atins¹²¹, Legea cea Nouă, deși face poruncile mai grele¹²², aduce și schimbarea condițiilor ontologice ale existenței. Sfântul Petru subliniază lucrarea specială a Preasfintei Treimi care a făcut și face posibilă „ascultarea de adevăr” (ὕπακοή τῆς ἀληθείας).

1²² εἰς φιλαδελφίαν ἀνυπόκριτον ἐκ καρδίας ἀλλήλους ἀγαπήσατε ἐκτενῶς, / spre nefățarnică iubire de frați, iubiți-vă unul pe altul din toată inima,

„Ascultarea de Adevăr” are implicații imediate nu doar în ce privește relația credincioșilor cu Dumnezeu, ci și în ce privește relațiile dintre oameni. De fapt, aceasta este singura cale de restaurare a armoniei între oameni.

1²³ ἀναγεγεννημένοι οὐκ ἐκ σπορᾶς φθορτῆς ἀλλὰ ἀφθάρτου, διὰ λόγου ζῶντος Θεοῦ καὶ μένοντος / fiind născuți din nou nu din sămânță stricăcioasă, ci din nestricăcioasă, prin cuvântul lui Dumnezeu cel viu și nepieritor.

Având nădăjde că Dumnezeu poate să rânduiască desăvârșit cele viitoare, așa cum a iconomisit mântuirea prin Hristos, creștinii cred ceea ce El le spune. Cuvântul lui Dumnezeu a jucat un rol esențial în procesul nașterii din

¹²¹ Rabinii au ajuns să explice întârzierea împlinirii făgăduințelor mesianice prin incapacitatea lui Israel de a păzi prescripțiile Legii. Unii au mers mai departe și au susținut că Dumnezeu ar binevoi să inaugureze epoca mesianică cu minima condiție ca Israel să păzească rânduielele privitoare la Sabat timp de două săptămâni consecutive.

¹²² Vezi, de pildă, antitezele din Predica de pe Munte (Mt 5, 21-48).

nou a credincioșilor (v. 23), dar el trebuie să fie determinant și în viața lor de după Botez. Or, ascultarea de acest cuvânt înseamnă împlinirea chemării la sfințenie.

1²⁴ διότι [„]πᾶσα σὰρξ ὡς χόρτος, καὶ πᾶσα δόξα αὐτῆς ὡς ἄνθος χόρτου· ἐξηράνθη ὁ χόρτος, καὶ τὸ ἄνθος ἐξέπεσεν·²⁵ τὸ δὲ ῥῆμα κυρίου μένει εἰς τὸν αἰῶνα[” Is 40, 6-8]. τοῦτο δέ ἐστιν τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν εἰς ὑμᾶς. / ²⁴ Căci [„] tot trupul este ca iarba și toată slava lui ca floarea ierbii: uscatu-s-a iarba și floarea a căzut,²⁵ dar cuvântul Domnului dăinuie în veac[” Is 40, 6-8]. Acesta este cuvântul, care vi s-a binevestit.

Versetul 24 și prima parte a versetului 25 cuprind un citat din Is 40, 6-8. Textul profetic subliniază distanța și contrastul dintre natura omenească și cuvântul lui Dumnezeu. Comparația are un rol parenetic foarte clar: Dacă experiența comună nu putea decât să confirme vremelnicia condiției umane, Evanghelia aduce certitudinea veșniciei. Primind cuvântul ce li „s-a binevestit” (τὸ ῥῆμα τὸ εὐαγγελισθὲν), ei l-au cunoscut pe Cuvântul întrupat și, născuți din nou întru El, au nădejdea dobândirii vieții celei nestricăcioase.

2¹ Ἀποθέμενοι οὖν πᾶσαν κακίαν καὶ πάντα δόλον καὶ ὑποκρίσεις καὶ φθόνους καὶ πάσας καταλαλίās, / Lepădând așadar toată răutatea și tot vicleșugul și fățărnicile și pizmele și toate clevetirile,

După ce Apostolul a subliniat faptul că urmarea căii sfințeniei presupune iubire frățească, intensă și curată (1, 22), acum arată care sunt premisele acesteia: lepădarea

oricărui fel de răutate (κακία), de vicleșug (δόλος), de fățarnicie (ὕποκρισις), de pizmă (φθόνος) și clevetire (καταλαλιά).

2 ² ὥς ἄρτιγέννητα βρέφη τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα ἐπιποθήσατε, ἵνα ἐν αὐτῷ ἀύξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, ³ εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. / ² ca niște prunci de curând născuți, să doriți laptele cel duhovnicesc¹²³ și neprefăcut, ca prin el să creșteți spre mântuire,

Pozitiv, calea sfințeniei înseamnă căutarea hranei duhovnicești prin care este asigurată creșterea spre maturitatea creștină (2, 2).

Comparația cu pruncii de curând născuți (ὥς ἄρτιγέννητα βρέφη) trebuie înțeleasă nuanțat. Pe de o parte, ea sugerează că destinatarii au primit Botezul cu puțin timp înainte. Dar istoria bisericească a regiunilor menționate în adresă ne spune că unii dintre ei trebuie să fi devenit creștini cu destui ani în urmă. Pe de altă parte, se poate ca numărul celor mai recent convertiți să fi fost mai mare decât al celor cu vechime în Biserică. Cert este că Apostolul știe că toți au nevoie de creștere duhovnicească și imaginile pe care le oferă sunt cât se poate de grăitoare. În Sfânta Scriptură, pruncii sunt asociați cu curăția și nevinovăția. Or, această stare trebuie să-i caracterizeze pe toți credincioșii. Spre aceasta ei au la dispoziție „laptele cel duhovnicesc și pur (τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα)”. Adjectivul λογικός amintește de Rom 12, 1, unde caracterizează

¹²³ Expresia „laptele cel duhovnicesc” ar putea evoca obiceiul oferirii de lapte și miere nofiților (W. HARRINGTON, *Introduction*, p. 922).

„închinarea duhovnicească” a creștinilor: „Vă rog – zice Apostolul Pavel – [...] să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie (θυσία ζῶσα), sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu; [aceasta este] închinarea voastră cea duhovnicească (λογική λατρεία).”

„Laptele” nu este, ca în literatura paulină¹²⁴, o metaforă pentru învățătura creștină elementară. Aici el reprezintă tot ceea ce poate primi credinciosul în Biserică: învățătura, harul lui Dumnezeu, părtășia Duhului Sfânt, împărtășirea euharistică.

Sf. Petru îi îndeamnă să dorească (ἐπιποθήσατε) acest „lapte”. Verbul ἐπιποθέω sugerează o dorință puternică, arzătoare¹²⁵. Ceea ce asigură legătura dintre credincioșii-„prunci” și acest „lapte” este această dorință intensă. Ea este cheia dobândirii „laptelui duhovnicesc” și, prin urmare, a creșterii duhovnicești¹²⁶.

¹²⁴ Vezi I Cor 3, 2 (γάλα ὑμᾶς ἐπότισα, οὐ βρῶμα· οὐπω γὰρ ἐδύνασθε. / „Cu lapte v'am hrănit, nu cu bucate, căci încă nu erați în stare”, trad. BA) și Evr 5, 12-13 (ὁφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρειαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινὰ τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Θεοῦ καὶ γέγονατε χρειαν ἔχοντες γάλακτος [καὶ] οὐ στερεᾶς τροφῆς. πᾶς γὰρ ὁ μετέχων γάλακτος ἄπειρος λόγου δικαιοσύνης, νήπιος γὰρ ἐστίν· / „voi, cei ce de multă vreme ar fi trebuit să fiți învățători, încă mai aveți nevoie ca cineva să vă învețe întâile gânguriri c ale cuvintelor lui Dumnezeu; și ați ajuns să aveți nevoie de lapte, nu de hrană tare. Că tot cel ce se hrănește cu lapte e un nepriceput în cuvântul dreptății, fiindcă e prunc.”, trad. BA).

¹²⁵ În Ps 41, 2 ἐπιποθέω exprimă dorul după Dumnezeu (trad. BA: „înselat-a sufletul meu după Tine”), iar în Ps 83, 2 subliniază dragostea față de „curțile Domnului” (trad. BA: „Tânjește și se sfârșește sufletul meu după curțile Domnului”).

¹²⁶ W. GRUDEM, *I Peter*, p. 99.

2³ εἰ ἐγεύσασθε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος. / de vreme ce ați gustat că bun este Domnul.

Avem aici un ecou clar al unui cunoscut îndemn profetic – „Gustați și vedeți că bun este Domnul” (Ps 33, 9)¹²⁷ – pe care Biserica l-a interpretat euharistic. Referirea anterioară la „laptele cel duhovnicesc” (τὸ λογικὸν ἄδολον γάλα) – în care am văzut tot ceea ce poate primi credinciosul în Biserică - adică învățătura, iertarea păcatelor, harul lui Dumnezeu, părtășia Duhului Sfânt, și, mai ales, împărtășirea euharistică – lămurește în ce constă această „gustare”.

¹²⁷ γεύσασθε καὶ ἴδετε ὅτι χρηστὸς ὁ κύριος (LXX). Probabil sub influența acestui text, traduceriile ortodoxe românești moderne adaugă „și ați văzut”, care nu apare în textul grecesc al epistolei.

[Exigențele vieții celei noi:]

3. Fundamentul și misiunea Bisericii (2, 4-10)

Bibliografie: MIRCEA, Pr. IOAN, „Preoția împărătească sau duhovnicească”, *ST*, XXII (1971), nr. 7-8, pp. 483-496. MIHOC, Pr. VASILE „Preoția generală și slujirea credinciosului în lume“, *MA*, XXXI (1986), nr. 4, pp. 43-50. OANCEA, CONSTANTIN, „I Petru II, 9. Studiu exegetic-dogmatic“, *Ortodoxia*, XXXVIII (1988), nr. 4, pp. 136-146. SELAND, TORREY, „The 'Common Priesthood' of Philo and 1 Peter: a Philonic Reading of 1 Peter 2.5, 9”, *Journal for the Study of the New Testament*, 1995, 17, pp. 87-119.

⁴ Πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτὸν ἔντιμον,

⁵ καὶ αὐτοὶ ὡς λίθοι ζῶντες οἰκοδομεῖσθε οἶκος πνευματικὸς εἰς ἱεράτευμα ἅγιον, ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ.

⁶ διότι περιέχει ἐν γραφῇ· Ἰδοὺ τίθημι ἐν Σιών λίθον ἀκρογωνιαίον ἐκλεκτὸν ἔντιμον, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ καταισχυνηθῇ¹²⁸.

⁴ Apropiați-vă de El, piatra cea vie, de oameni într-adevăr neluată în seamă, dar la Dumnezeu aleasă și de preț;

⁵ și voi înșivă, ca pietre vii, zidiți-vă drept casă duhovnicească, preoție sfântă, ca să aduceți jertfe duhovnicești, bine-plăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos;

⁶ Pentru că scris este în Scriptură: Iată, pun în Sion Piatra din capul unghiului, aleasă, de mare preț, și cel ce va crede în ea nu se va rușina.

¹²⁸ Citat liber după Is 28, 16 (LXX), unde citim: [...] λέγει Κύριος Ἰδοὺ

⁷ ὑμῖν οὖν ἡ τιμὴ τοῖς πιστεύουσιν· ἀπιστοῦσιν δὲ λίθος ὃν ἀπεδοκίμασαν οἱ οἰκοδομοῦντες οὗτος ἐγενήθη εἰς κεφαλὴν γωνίας	⁷ Pentru voi, deci, care credeți, [Piatra] este cinstea; iar pentru cei ce nu cred, Piatra pe care n-au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta a ajuns în capul unghiului,
⁸ καὶ λίθος προσκόμματος καὶ πέτρα σκανδάλου· οἱ προσκόπτουσιν τῷ λόγῳ ἀπειθοῦντες· εἰς ὃ καὶ ἐτέθησαν.	⁸ și piatră de poticnire și stâncă de sminteală, de care se poticnesc, fiindcă n-au dat ascultare cuvântului, spre care au și fost puși.
⁹ Ὑμεῖς δὲ γένος ἐκλεκτόν, βασιλείον ἱεράτευμα, ἔθνος ἅγιον, λαὸς εἰς περιποίησιν, ὅπως τὰς ἀρετὰς ἐξαγγείλητε τοῦ ἐκ σκότους ὑμᾶς καλέσαντος εἰς τὸ θαυμαστὸν αὐτοῦ φῶς·	⁹ Iar voi sunteți seminție aleasă, preoție împărătească, neam sfânt, popor agonisit de Dumnezeu, ca să vestiți în lume bunătățile Celui ce v-a chemat din întuneric, la lumina Sa cea minunată,
¹⁰ οἱ ποτε οὐ λαὸς νῦν δὲ λαὸς Θεοῦ, οἱ οὐκ ἡλεημένοι νῦν δὲ ἐλεηθέντες.	¹⁰ voi care odinioară nu erați popor, iar acum sunteți poporul lui Dumnezeu; voi care odinioară n-aveați parte de milă, iar acum sunteți miluiți.

ἐγὼ ἐμβαλῶ εἰς τὰ θεμέλια Σιων λίθον πολυτελῆ ἐκλεκτόν ἀκρογωνιαίον ἔντιμον εἰς τὰ θεμέλια αὐτῆς, καὶ ὁ πιστεύων ἐπ' αὐτῷ οὐ μὴ κατασυνθῇ.

Versetele 4-10 constituie punctul culminant al primei părți a epistolei¹²⁹. Două imagini eclesiologice importante se întrepătrund aici: Prima are în centru imaginea lui Hristos ca *Piatră* esențială în edificiul Bisericii, iar cea de-a doua ne pune în față noul popor ales al lui Dumnezeu. Întrepătrunderea acestor teme face dificilă separarea lor; totuși urmărirea firului logicii autorului nu este obositoare.

4 Πρὸς ὃν προσερχόμενοι, λίθον ζῶντα, ὑπὸ ἀνθρώπων μὲν ἀποδοκιμασμένον παρὰ δὲ Θεῷ ἐκλεκτὸν ἐντιμον / Apropiați-vă de El, piatra cea vie, de oameni neluată în seamă, dar la Dumnezeu aleasă și de preț;

Două texte vechi-testamentare constituie punctul de plecare în dezvoltarea primei teme: Is 28, 16 („Pus-am în Sion o piatră, o piatră de încercare, piatra din capul unghiului, de mare preț, bine pusă în temelie; cel care se va bizui pe ea, nu se va clătina!”; v. 4 face aluzie la el, iar în v. 6 este citat după LXX¹³⁰) și Ps 117, 22 („Piatra pe care n-au băgat-o în seamă ziditorii, aceasta s-a făcut în capul unghiului”¹³¹). Asociind cele două texte, Sf. Petru arată ce

¹²⁹ R. BROWN, *Introduction*, p. 709.

¹³⁰ Cf. Rom 9, 33, unde Apostolul Pavel parafrazează același text profetic: „[...] precum este scris: Iată, pun în Sion piatră de împiedicare și stâncă de poticnire; și tot cel ce se va încrede'n Ea nu va fi rușinat”. (trad. BA).

¹³¹ După tradiția sinoptică, Mântuitorul a aplicat acest text profetic Sieși (Mc 12, 10 și loc. par.). Hristologic îl interpretează și Sf. Petru în fața Sinedriului: „El [=Hristos] este piatra cea neluată în seamă de către voi, ziditorii, care a ajuns în capul unghiului; și întru nimeni altul nu

reprezintă Hristos pentru credincioși și pentru necredincioși. Cei dintâi, viețuind în comuniune cu Hristos, „Piatra cea vie” (v. 4a), devin, asemenea Lui, „pietre vii” în minunatul edificiu al Bisericii (v. 5a). Polisemantismul expresiilor folosite în aceste texte pentru exprimarea lucrării lui Hristos¹³² în Biserică subliniază

este mântuirea, căci sub cer nu este dat între oameni nici un alt nume întru care noi trebuie să ne mântuim” (Fapte 4, 11; trad. BA).

¹³² Autorul folosește ca text de referință Septuaginta. Cele două expresii din textele folosite aici sunt redată în traducerea românească prin „piatra cea din capul unghiului”. Ambiguitatea traducerii reflectă ambiguitatea originalului, căci expresiile λίθον ἀκρογωνιαίον (Is 28, 16) și λίθον ... κεφαλὴν γωνίας (Ps 117, 22) pot avea două înțelesuri, desemnând fie piatra de temelie folosită la punctul de întâlnire a două ziduri pentru a asigura legătura dintre ele, fie piatra așezată în partea superioară a unui edificiu, de obicei deasupra intrării, având un rol asemănător cheii de boltă de mai târziu (cf. *Test. Sol.* 22, 7; J. JEREMIAS, γωνία ἀκρογωνιαῖος κτλ), *TDNT* I, 792-793; λίθος κτλ), *TDNT* IV, 278-279). Interpretând un text paulin paralel textului nostru (Efes 2, 19-22: „nu mai sunteți străini, și nici venetici, ci sunteți concetățeni ai sfinților și casnici ai lui Dumnezeu, zidiți pe temelia apostolilor și a profeților, piatra cea din capul unghiului fiind Însuși Iisus Hristos, întru Care toată zidirea, bine'ncheiată laolaltă, crește spre a fi locaș sfânt întru Domnul; întru El sunteți și voi zidiți împreună, spre a fi locaș al lui Dumnezeu întru Duhul”, trad. BA), Sf. Ioan Gură de Aur arată semnificația hristologic-ecclesiologică a ambelor sensuri ale expresiei ἀκρογωνιαῖος λίθος: „Cel ce ține toată zidirea este Hristos, pentru că piatra cea din capul unghiului ține strâns pereții și temelia. [...] Câteodată-L vezi ținând de sus întregul corp al zidirii, iar altă-dată ținând ținând de jos întreaga zidire și fiind în același timp și baza zidirii. Când Apostolul zice: A zidit întru Sine într-un om nou [v. 15b], a arătat prin aceasta că prin Sine Hristos a unit și a legat toți pereții la un loc, și că iarăși printr-însul s-a zidit.” (Omilia a VI-a la Efeseni, traducere de Theodosie Athanasiu, *Comentariile sau*

rolul Său în întemeierea Bisericii, în viața fiecărui credincios în parte, în asigurarea unității Bisericii și în împlinirea misiunii ei. Pe de altă parte, pentru cei care-l resping Hristos, refuzând să creadă în El ca singura Piatră pe care-și pot zidi viața, ea devine „piatră de poticnire (λίθος προσκόμματος) și stâncă de sminteală (πέτρα σκανδάλου)¹³³, de care se poticnesc fiindcă n-au dat ascultare cuvântului”(v. 8).

Scopul zidirii în această „casă duhovnicească” este evidențiat în a doua imagine ecclesiologică a acestei secțiuni. Venirea la Hristos (v. 4a) înseamnă a intra în comunitatea noului popor ales al lui Dumnezeu, al noului Israel. Trăsăturile distinctive ale acestui popor sunt subliniate prin expresiile: „preoție sfântă” (v. 5b), „seminție aleasă”, „preoție împărătească”, „neam sfânt”, „popor agonisit de Dumnezeu” (v. 9).

Termenul *ιεράτευμα* (preoție, *τό ιεράτευμα*) apare în Noul Testament numai în acest capitol al epistolei Sf. Petru (aici și în v. 9). Ocurența din v. 9 este situată într-un context care trimite la Ieșire 19, 5-6, unde citim:

„Dacă veți asculta de glasul Meu și veți păzi legământul Meu, voi Îmi veți fi Mie popor ales dintre toate neamurile, că al Meu este tot pământul; Îmi veți fi preoție împărătească și neam sfânt!”

explicarea Epistolei către Efeseni a celui între sâni părintelui nostru Ioan Chrisostom, Arhiepiscopul Constantinopolei, Iași, 1902, p. 54).

¹³³ Expresiile „piatră de poticnire și stâncă de sminteală” sunt preluate din Is 8, 14, unde citim: „de El nu vă veți apropia ca de o piatră de poticnire și nici ca de o piatră în cădere” (trad. BA).

Paralelismul dintre Ies 19 și textul nostru sugerează că Sf. Petru vede împlinirea slujirii preoțești la care a fost chemat Israel în Biserică¹³⁴.

Expresiile de mai sus trimit la un text celebru din Vechiul Testament. Pe Muntele Sinai Dumnezeu a făgăduit israeliților că, dacă păzesc termenii Legământului, vor fi pentru El „preoție împărătească și neam sfânt” (Ieș 19, 6). „Preoția” israeliților includea trei îndatoriri principale: să aducă lui Dumnezeu închinare, să viețuiască în sfințenie și să fie mijlocitori între Dumnezeu și neamuri.

Făcând apel la Isaia 61, 6 („Voi vă veți chema preoți ai Domnului, slujitori ai lui Dumnezeu¹³⁵.”), Sf. Petru arată că privilegiile făgăduite vechiului Israel au fost transferate creștinilor creștini¹³⁶. Hristos-Piatra este și Preotul prin excelență (Evr 5, 6 ș.a.). El încredințează tuturor celor ce viețuiesc în comuniune cu El o slujire preoțească. Apocalipsa menționează de trei ori această preoție¹³⁷, subliniind noutatea ei în raport cu cea vechi-testamentară: ea este rod al slujirii arhieresti a Domnului. Această slujire, zice Sf. Petru, a fost încredințată credincioșilor ca să aducă „jertfe

¹³⁴ P. DAVIDS, *The First Epistle of Peter*, p. 87: Sf. Petru „sees the church in terms of Israel’s priestly functions”.

¹³⁵ În Septuaginta această profecie este redată astfel: ὑμεῖς δὲ ἱερεῖς Κυρίου κληθήσεσθε, λειτουργοὶ Θεοῦ.

¹³⁶ R. BROWN, *Introduction*, p. 709.

¹³⁷ Apoc 1, 6: „Iisus Hristos [...] ne-a făcut împărăție, preoți ai lui Dumnezeu (ἐποίησεν ἡμᾶς βασιλείαν, ἱερεῖς τῷ Θεῷ)”; 5, 10: „i-ai făcut pe ei, Dumnezeului nostru, împărăție și preoți (ἐποίησας αὐτοὺς τῷ Θεῷ ἡμῶν βασιλείαν καὶ ἱερεῖς)”; 20, 6: cei ce au parte de învierea cea dintâi „vor fi preoți ai lui Dumnezeu și ai lui Hristos (ἔσονται ἱερεῖς τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ Χριστοῦ)”.

duhovnicești, bine-plăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos“ (v. 5). Sfântul Pavel lămurește ce fel de jertfă trebuie să aducă creștinii:

„Vă îndemn deci, fraților, pentru îndurările lui Dumnezeu, să înfățișați trupurile voastre ca pe o jertfă vie, sfântă, bineplăcută lui Dumnezeu (θυσίαν ζῶσαν ἁγίαν εὐάρεστον τῷ Θεῷ); e închinarea voastră cea duhovnicească (τὴν λογικὴν λατρείαν)” (Rom 12, 1).

Iar tradiția liturgică întărește și explică cuvintele acestor doi mari apostoli, chemând întreaga comunitate creștină la această jertfă:

„Pe noi înșine și unii pe alții și toată viața noastră lui Hristos Dumnezeu să o dăm”

Dacă Hristos, Preotul prin exelență, și-a împlinit slujirea sacerdotală, aducându-Se pe Sine Însuși jertfă Tatălui, credincioșii-preoți sunt chemați să-și aducă propriile vieți ca „jertfe duhovnicești” lui Dumnezeu, slujindu-L neîncetat și desăvârșit, asemenea Domnului lor. Ideea este reprezentată magistral în Apocalipsa Sf. Ioan. În marea viziune eclesiologică a capitolului 7 credincioșii sunt prezentați slujindu-l neîncetat pe Dumnezeu¹³⁸. Ei

„sunt în fața tronului lui Dumnezeu (ἐνώπιον τοῦ θρόνου τοῦ Θεοῦ) și-I slujesc (λατρεύουσιν) ziua și noaptea în templul Său (ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ)” (Apoc 7, 15)

¹³⁸ Pentru o interpretare eclesiologică a acestui text, a se vedea studiul nostru „Noul Israel al lui Dumnezeu după Apoc 7, 1-17”, în vol.: Pr. Ioan Mircea Ielciu, ed., *Patristică și actualitate*, Andreiana, Sibiu, 2008, pp. 366-384.

Chemarea aceasta este dificilă, dar realizarea ei este posibilă întrucât – ne spune Apostolul ceva mai încolo – credincioșii-preoți sunt „iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu“ (4, 10)¹³⁹.

Noul Testament subliniază multe dintre aspectele acestei slujiri.

În 2, 9 Sf. Petru atrage atenția destinatarilor că slujirea lor preoțească implică și propovăduire: Ei trebuie să vestească lumii „bunătățile” lui Dumnezeu (v. 9b), fiind gata să răspundă oricui le cere socoteală despre „nădejdea” lor (3, 15).

Sf. Pavel vede viețuirea creștină ca o rugăciune neîncetată („Rugați-vă neîncetat”, I Tes 5, 17), iar autorul Epistolei către Evrei ne îndeamnă „să-I aducem pururea lui Dumnezeu jertfă de laudă, adică roada buzelor care-I mărturisesc numele” (Evr 13, 15).

„Facerea de bine și părtășia bunurilor” sunt aspecte ale slujirii credincioșilor. Ele sunt jertfe primite, bine-plăcute Domnului (Evr 13 16; Filip 4, 18).

Sf. Petru insistă asupra curățirii continue a credincioșilor-preoți (1, 22). După rânduiala vechi-testamentară, viitorul preotul trebuia să fie curățit, odată pentru totdeauna, printr-o îmbăiere totală, săvârșită de altul:

„Iată ce vei face asupra-le spre a-i sfinți ca să-Mi fie Mie preoți: [...]. Îi vei aduce pe Aaron și pe fiii săi la intrarea cortului mărturiei și-i vei spăla cu apă. (Ieș 29, 1a.4; BA)

¹³⁹ Mai multe despre preoția universală vezi la Pr. I. MIRCEA, „Preoția împărătească sau duhovnicească”, ST, XXII (1971), nr. 7-8, 483-496; Pr. V. MIHOC, „Preoția generală și slujirea credinciosului în lume”, MA, XXXI (1986), nr. 4, 43-50.

După aceea, înaintea fiecărei slujiri preoțești, sacerdotul trebuia să se curățească printr-o spălare parțială la „baia de aramă”:

Și a grăit Domnul către Moise, zicând: „Vei alcătui o baie de aramă, cu tălpica tot de aramă, să fie pentru spălat; o vei pune între cortul mărturie și jertfelnic. Vei turna într'însa apă și dintr'însa își vor spăla Aaron și fiii săi mâinile și picioarele cu apă. Când vor intra în cortul mărturie se vor spăla cu apă, și astfel nu vor muri; sau când se vor apropia de jertfelnic ca să slujească și să-I aducă Domnului ardere-de-tot, să-și spele cu apă mâinile și picioarele; când vor intra deci în cortul mărturie să se spele cu apă, ca să nu moară. Și va fi aceasta lege veșnică pentru el și pentru urmașii săi de după el.” (Ieș 30, 17-21; BA)

Textul acesta vorbește despre valoarea veșnică a acestei rânduieli. Însă, preoția levitică a dispărut. Dar între aceasta și cea nou-testamentară este o relație tipologică. Încetarea preoției levitice nu înseamnă sfârșitul slujirii sacerdotale. Ea a fost înlocuită de preoția creștină. Și aici găsim împlinirea tipologică a celor două elemente de mai sus. Preotul Noului Legământ, fie părtaș preoției universale, fie hirotonit, nu poate să-și îplinească slujirea fără această curățire. Mai întâi este curățit, odată pentru totdeauna, prin baia Sfântului Botez; apoi, mărturisindu-și fiecare păcat¹⁴⁰, devine apt pentru slujirea lui Dumnezeu.

¹⁴⁰ I Ioan 1, 9: „Dacă ne mărturisim păcatele, credincios este El și drept ca să ne ierte păcatele și să ne curățească de toată nedreptatea.”

Datoriile creștinilor

(2, 11 – 4, 6)

Secțiunea anterioară a subliniat câteva particularități ale creștinilor în raport cu restul lumii: ei formează adevăratul Israel al lui Dumnezeu, în care se împlinesc desăvârșit făgăduințele făcute vechiului Israel; deși locuitori ai pământului, adevărata lor patrie este cerul, iar adevărata lor casă este zidită pe Hristos. Aceasta însă nu-i izolează de restul lumii. Vremelnici ei viețuiesc alături de ceilalți locuitori ai pământului, în aceleași condiții politice, sociale și economice. Pentru semenii lor însă taina viețuirii lor în Hristos este ascunsă. Mai mult, îndepărtarea de viața de dinaintea venirii la Hristos alimentează zvonurile răutăcioase care crează o imagine falsă a Creștinismului în lume.

1. Mărturia creștină în lumea păgână; principii generale (2, 11-12)

¹¹ Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς·

¹² τὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλήν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν

¹¹ Iubiților, vă îndemn ca pe niște străini și călători aici pe pământ, să vă feriți de poftele trupești care se războiesc împotriva sufletului.

¹² Purtați-vă cu cinste între păgâni, astfel încât cei care vă bârfesc ca pe niște

ὁμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς.	făcători de rele, văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Dumnezeu în ziua cercetării.
---	---

¹¹ Ἀγαπητοί, παρακαλῶ ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν, αἵτινες στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς· / ¹¹ Iubiților, vă îndemn ca pe niște străini și călători aici pe pământ, să vă feriți de poftele trupești care se războiesc împotriva sufletului.

Creștinii trebuie să fie conștienți că lumea nu este decât locul petrecerii lor temporare, în care trebuie să se simtă mereu ca niște străini¹⁴¹. Străin trebuie să le fie mereu și modul de viață al concetățenilor lor. Dacă pentru aceștia „poftele trupești” sunt firești, nu la fel trebuie să le privească cei născuți din nou, căci ele „se războiesc împotriva sufletului”. De aceea Sf. Petru îi îndeamnă la rezistență activă în fața acestora. Desigur, această atitudine provoacă nedumerire, dà naștere bârfelor și alimentează zvonurile.

2 ¹² τὴν ἀναστροφὴν ὁμῶν ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἔχοντες καλὴν, ἵνα, ἐν ᾧ καταλαλοῦσιν ὁμῶν ὡς κακοποιῶν, ἐκ τῶν καλῶν ἔργων ἐποπτεύοντες δοξάσωσι τὸν Θεὸν ἐν ἡμέρᾳ ἐπισκοπῆς. / Purtați-vă cu cinste între păgâni, astfel încât cei care vă bârfesc ca pe niște făcători de rele, văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Dumnezeu în ziua cercetării.

¹⁴¹ Cf. Fil 3, 20; Evr 11, 8-10.13; 13, 14.

În fața vrăjmășiei lumii păgâne soluția nu este izolarea, ci demontarea imaginii negative printr-o conduită exemplară. Sf. Petru are convingerea că viața sfântă a creștinilor are o imensă valoare misionară. Cuvintele „văzând faptele voastre cele bune, să slăvească pe Dumnezeu” vin din Predica de pe Munte:

„Așa să lumineze lumina voastră înaintea oamenilor, încât ei să vadă faptele voastre cele bune și să-L slăvească pe Tatăl vostru Cel din ceruri.” (Mt 5, 16).

Slăvirea lui Dumnezeu este menționată în alte două locuri din epistolă: 4, 14.16. Este privilegiul de care au parte numai creștinii. De aceea, în finalul versetului trebuie să vedem o referire clară la posibilitatea schimbării radicale a vieții celor din jur prin exemplul credincioșilor.

Expresia „ziua cercetării” (ἡμέρα ἐπισκοπῆς) aduce o imagine biblică cunoscută, cea a timpului („ceas”, „zi”, „vreme”) în care Dumnezeu intervine decisiv în istoria oamenilor, fie aducând binecuvântare¹⁴², fie pentru judecată¹⁴³.

2. Datoriile creștinilor față de stat (2, 13-17)

¹³ Ὑποτάγητε πάσῃ ἀνθρωπίνῃ κτίσει διὰ τὸν Κύριον, εἴτε βασιλεῖ ὡς ὑπερέχοντι	¹³ Supuneți-vă, pentru Domnul, oricărei autorități omenești, fie împăratului, ca celui mai înalt stăpânitor,
--	---

¹⁴² Așa în Înt Sol 3, 7; Lc 19, 44.

¹⁴³ Is 10, 3; Ier 6, 15; 8, 12; 10, 15; Sir 18, 20.

¹⁴ εἴτε ἡγεμόσιν ὡς δι' αὐτοῦ πεμπομένοις εἰς ἐκδίκησιν κακοποιῶν, ἔπαινον δὲ ἀγαθοποιῶν,

¹⁵ ὅτι οὕτως ἐστὶν τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ ἀγαθοποιούντας φιμοῦν τὴν τῶν ἀφρόνων ἀνθρώπων ἀγνωσίαν,

¹⁶ ὡς ἐλεύθεροι καὶ μὴ ὡς ἐπικάλυμμα ἔχοντες τῆς κακίας τὴν ἐλευθερίαν ἀλλ' ὡς Θεοῦ δοῦλοι.

¹⁷ πάντα τιμήσατε, τὴν ἀδελφότητα ἀγαπᾶτε, τὸν

¹⁴ fie dregătorilor, ca unora ce sunt trimiși de el, spre pedepsirea făcătorilor de rele și spre lauda făcătorilor de bine;¹⁴⁴

¹⁵ căci așa este voia lui Dumnezeu, ca voi, prin faptele voastre cele bune, să închideți gura oamenilor fără minte și fără cunoștință.

¹⁶ Trăiți ca oameni liberi, dar nu ca și cum ați avea libertatea drept acoperământ al răutății, ci ca robi ai lui Dumnezeu.

¹⁷ Dați tuturor cinste, iubiți frația¹⁴⁵, temeți-vă de

¹⁴⁴ Cf. Rom 13, 1-7: „Tot sufletul să se supună înaltelor stăpâniri, căci nu este stăpânire decât de la Dumnezeu ... cel ce se împotrivesc stăpânirii se împotrivesc rânduielii lui Dumnezeu ... ea este slujitoare a lui Dumnezeu spre binele tău ... ea este slujitoare a lui Dumnezeu și răzbunătoare a mâniei Lui asupra celui ce săvârșește răul ...” (BA).

¹⁴⁵ Acest îndemn este citat în titlul studiului lui Jacques Schlosser dedicat eclesiologiei epistolei. Vezi JACQUES SCHLOSSER, «„Aimez la fraternité” (1 P 2,17). À propos de l'ecclésiologie de la première lettre de Pierre», în vol.: Marinella PERRONI și Elmar SALMANN, ed., *Patrimonium fidei. Traditionsgeschichtliches Verstehen am Ende? Festschrift Magnus Löhrer und Pius-Ramon Tragan* (Studia Anselmiana 124), Roma, Centro Studi S. Anselmo, 1997, pp. 525-545. Studiul a fost republicat și în volumul: Jacques SCHLOSSER, *À la recherche de la Parole - Etudes d'exégèse et de théologie biblique* (Lectio Divina), Paris, Cerf, 2006.

Θεὸν φοβεῖσθε, τὸν βασιλέα τιμᾶτε.	Dumnezeu, cinstiți pe împărat.
------------------------------------	--------------------------------

Acuzați de lipsă de loialitate față de stat prin ignorarea cultului păgân oficial și proclamarea lui Hristos ca singur Domn și Dumnezeu, creștinii trebuie să dovedească că noul lor statut nu înseamnă luptă împotriva orânduirii politice și sociale. Dimpotrivă, rostul creștinilor este să contribuie la buna funcționare a instituțiilor omenești, știind că Dumnezeu Însuși le îngăduie. Libertatea creștină înseamnă a trăi „ca robi ai lui Dumnezeu” (v. 16), făcând voia Lui. Or, Dumnezeu vrea ca robii Săi să respecte instituțiile de stat, să dovedească prin viața lor cât de false sunt zvonurile care le-au umbrat imaginea.

3. Datoriile sclavilor creștini față de stăpânii lor (2, 18-25)

¹⁸ Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ καὶ τοῖς σκολιοῖς.

¹⁹ τοῦτο γὰρ χάρις εἰ διὰ συνείδησιν Θεοῦ ὑποφέρει τις λύπας πάσχων ἀδίκως·

²⁰ ποῖον γὰρ κλέος εἰ ἁμαρτάνοντες καὶ κολαφίζόμενοι ὑπομενεῖτε; ἀλλ’

¹⁸ Sclavilor, supuneți-vă stăpânilor voștri, cu toată frica, nu numai celor buni și blânzi, ci și celor urâcioși.

¹⁹ Căci aceasta este un dar, ca cineva să sufere pe nedrept întristări, cu gândul la Dumnezeu.

²⁰ Căci, ce laudă este dacă, pentru greșeală, primiți bătaie întru răbdare? Iar dacă,

εἰ ἀγαθοποιοῦντες καὶ
πάσχοντες ὑπομενεῖτε,
τοῦτο χάρις παρὰ Θεοῦ.

²¹ εἰς τοῦτο γὰρ ἐκλήθητε,
ὅτι καὶ Χριστὸς ἔπαθεν ὑπὲρ
ὑμῶν, ὑμῖν ὑπολιμπάνων
ὑπογραμμὸν ἵνα ἐπακολου-
θήσητε τοῖς ἰχνεσιν αὐτοῦ·

²² ὃς ἀμαρτίαν οὐκ
ἐποίησεν οὐδὲ εὐρέθη
δόλος ἐν τῷ στόματι αὐτοῦ·

²³ ὃς λοιδορούμενος οὐκ
ἀντελοιδορεῖ, πάσχων οὐκ
ἡπεῖλει, παρεδίδου δὲ τῷ
κρίνοντι δικαίως·

²⁴ ὃς τὰς ἀμαρτίας ἡμῶν
αὐτὸς ἀνήνεγκεν ἐν τῷ σώμα-
τι αὐτοῦ ἐπὶ τὸ ξύλον, ἵνα ταῖς
ἀμαρτίαις ἀπογενόμενοι τῇ
δικαιοσύνῃ ζήσωμεν· οὗ τῷ
μῶλωπι ἰάθητε.

²⁵ ἦτε γὰρ ὡς πρόβατα
πλανώμενοι, ἀλλὰ
ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν
ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον
τῶν ψυχῶν ὑμῶν.

pentru binele făcut, veți
pătimi și veți răbda, aceasta
este plăcut lui Dumnezeu.

²¹ Căci spre aceasta ați fost
chemați, că și Hristos a
pătimit pentru voi, lăsân-
du-vă pildă, ca să pășiți pe
urmele Lui,

²² Care n-a săvârșit nici un
păcat, nici s-a aflat
vicleșug în gura Lui,

²³ și Care, ocărât fiind, nu
răspundea cu ocară; sufe-
rind, nu amenința, ci Se
lăsa în știrea Celui ce
judecă cu dreptate.

²⁴ El a purtat păcatele
noastre, în trupul Său, pe
lemn, pentru ca noi,
murind față de păcate, să
viețuim dreptății: cu a
Cărui rană v-ați vindecat.

²⁵ Căci erați ca niște oi
rătăcite, dar v-ați întors
acum la Păstorul și la
Episcopul sufletelor
voastre.

**2 ¹⁸ Οἱ οἰκέται ὑποτασσόμενοι ἐν παντὶ φόβῳ τοῖς
δεσπόταις, οὐ μόνον τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἐπιεικέσιν ἀλλὰ**

καὶ τοῖς σκολιοῖς / Sclavilor, supuneți-vă stăpânilor voștri, cu toată frica, nu numai celor buni și blânzi, ci și celor urâcioși.

Versetul 18 deschide o nouă temă: Care sunt datoriile sclavilor creștini față de stăpânii lor? În epoca Noului Testament sclavia avea deja o istorie atât de lungă și era atât de larg acceptată și prezentă în aproape toate domeniile încât cu greu și-ar fi putut cineva imagina o societate lipsită de această clasă¹⁴⁶. Vechiul Testament nu pune sub semnul întrebării existența ei, ci doar stabilește cadrul legal pentru funcționarea acesteia. Totuși există destule diferențe între sclavia din Israel și cea din lumea păgână. Evreii nu practicau comerțul cu sclavi; abuzurile stăpânilor erau pedepsite prin Lege¹⁴⁷; mai mult, profeții proclamau manifestarea judecății dumnezeiești asupra celor vinovați¹⁴⁸.

Sf. Petru nu este singurul autor din Noul Testament care abordează problema sclaviei. Câteva epistole pauline conțin secțiuni dedicate acestei teme (Efes 6, 5-8; Col 3, 22-25; I Tim 6, 1-2; Tit 2, 9-10), iar cea către Filimon tratează aproape exclusiv problema relațiilor dintre stăpâni și sclavi, subliniind obligațiile celor dintâi¹⁴⁹. Problema

¹⁴⁶ Numărul sclavilor era atât de mare încât la Roma autoritățile le-au interzis purtarea unor veșminte distinctive, de teamă ca nu cumva, dându-și seama de forța lor, aceștia să înceapă o revoltă.

¹⁴⁷ Vezi, de pildă, Ieș 20, 10; 21,20-21.26; Deut 5, 14; 21, 14.

¹⁴⁸ W. KAISER JR., „Exodus 21:2–11. Does God Approve of Slavery?”, în *Hard Sayings of the Bible*, ad loc.

¹⁴⁹ Despre această epistolă și atitudinea creștină față de sclavie, vezi: NICOLAE COLAN, *Sf. Apostol Pavel către Filimon, sau creștinismul și*

atitudinii creștine față de sclavie este menționată tangențial în I Cor 7, 17-25. În niciunul dintre aceste texte nu se sugerează că sclavia este ceva rău. Înseamnă aceasta că Noul Testament aprobă sclavia?

Autorii Noului Testament nu pot ridica problema legitimității sistemului social al epocii. Ei pot susține însă că, în Hristos, toți oamenii sunt egali. Spre exemplu, iată ce scria Sf. Apostol Pavel unor creștini din centrul Asiei Mici: „Nu mai este iudeu, nici elin; nu mai este nici rob, nici liber; [...] pentru că toți sunteți una în Hristos” (Gal 3, 28; cf. I Cor 7, 22). Aplicarea acestui principiu duce inevitabil la desființarea relațiilor sclavagiste în interiorul comunității creștine. Creștinul Filimon trebuie să-l primească pe sclavul creștin Onisim „nu ca un rob, ci mai presus de rob, ca pe un frate iubit” (Filim 16).

Dacă această transformare poate deveni regulă în Biserică, nu la fel stau lucrurile în afara ei. Sclavii creștini nu pot aștepta așa ceva din partea stăpânilor păgâni. Conștienți de această realitate, Sf. Pavel și Sf. Petru reformulează obligațiile sclavilor din perspectiva relației lor cu Hristos¹⁵⁰. Ascultarea cerută sclavului în lumea greco-romană este privită din altă perspectivă: este modul

sclăvia, Sibiu, 1925; GRIGORIE MARCU, „Un document inspirat de mărinimie creștinească: Epistola Sf. Apostol Pavel către Filimon”, *MA*, II (1957), nr. 5-8; THÉO PREISS, „Vie en Christ et éthique sociale dans l'épître à Philémon”, în: THÉO PREISS, *La vie en Christ* (Bibliothèque théologique), Neuchâtel, Delachaux et Niestlé, 1951, pp. 65-73; JOHN M. G. BARCLAY, „Paul, Philemon and the Dilemma of Christian Slave-Ownership”, *NTS* 37 (1991), pp. 161-186.

¹⁵⁰ W. KAISER JR., „Exodus 21:2–11. Does God Approve of Slavery?”, în *Hard Sayings of the Bible*, ad loc.

lor de a urma exemplul Domnului, căci Hristos de bună-voie a renunțat la drepturile Sale pentru a se face rob. Privindu-și astfel statutul social, sclavul se supune de fapt Domnului. Iar dacă atitudinea aceasta este prezentă și atunci când stăpânii sunt „urâcioși” (σκολιοῖς) și-l pedepsesc pe nedrept, ascultarea sclavului devine mod desăvârșit de împlinire a vocației creștine și de părtășie la patimile lui Hristos¹⁵¹: „aceasta este plăcut lui Dumnezeu, să sufere cineva întristări, pe nedrept, cu gândul la El. [...] dacă, pentru binele făcut, veți pătimi și veți răbda, aceasta este plăcut lui Dumnezeu. Căci spre aceasta ați fost chemați, că și Hristos a pătimit pentru voi, lăsându-vă pildă, ca să pășiți pe urmele Lui” (2, 19-21).

Aceasta îl conduce pe Sf. Petru la dezvoltarea temei suferinței lui Ebed Iahve din Is 53, 5-12¹⁵². Hristos, Cel fără de păcat (Is 53, 9), a primit ocară și suferința, fără a ocări și fără a amenința (Is 53, 6-7), încredințându-și viața în mâna lui Dumnezeu (prezentat aici ca Judecătorul prin excelență). „El a purtat păcatele noastre în trupul Său (Is 53, 4-5), pe lemn, pentru ca noi, murind față de păcate, să viețuim dreptății”. Răniți prin păcat, credincioșii au primit vindecare prin „rana” lui Hristos (v. 24c). Secțiunea se încheie amintind sclavilor că Hristos este Păstorul și

¹⁵¹ Cf. Fil 3, 10-11: „[...] să-L cunosc pe El și puterea învierii Lui și **părtășia la patimile Lui**; asemănându-mă cu moartea Lui, să pot ajunge cumva la învierea cea din morți.”

¹⁵² Această temă este prezentă și în cuvântările Sf. Petru din Faptele Apostolilor. Mântuitorul folosește același text profetic pentru a sublinia sensul morții Sale (vezi Mc 10, 45 și locurile paralele).

Păzitorul sufletelor lor (ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν, v. 25b).

4. Mărturia creștină în și prin viața conjugală (3, 1-7)

Bibliografie: DAVID L. BALCH, *Let Wives Be Submissive: The Domestic Code in 1 Peter* (Society of Biblical Literature: Monograph Series, 26), Scholars Press, Chico, 1981.

3 ¹ Ὅμοίως γυναῖκες ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν, ἵνα καὶ εἴ τινες ἀπειθοῦσιν τῷ λόγῳ διὰ τῆς τῶν γυναικῶν ἀναστροφῆς ἄνευ λόγου κερδηθήσονται

² ἐποπτεύσαντες τὴν ἐν φόβῳ ἀγνὴν ἀναστροφὴν ὑμῶν.

³ ὧν ἔστω οὐχ ὁ ἔξωθεν ἐμπλοκῆς τριχῶν καὶ περιθέσεως χρυσίων ἢ ἐνδύσεως ἱματίων κόσμος,

⁴ ἀλλ' ὁ κρυπτὸς τῆς καρδίας ἄνθρωπος ἐν τῷ ἀφθάρτῳ τοῦ πραέως καὶ ἡσυχίου πνεύματος, ὃ ἐστὶν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ πολυτελής.

3 ¹ Asemenea și voi, femeilor, supuneți-vă bărbaților voștri, așa încât, chiar dacă sunt unii care nu se pleacă Cuvântului, să fie câștigați, fără propovăduire, prin purtarea femeilor lor,

² văzând de aproape viața voastră curată și plină de sfială.

³ Podoaba voastră să nu fie cea din afară: împletirea părului, podoabele de aur și îmbrăcarea hainelor scumpe,

⁴ ci să fie omul cel tainic al inimii, întru nestricăcioasa podoabă a duhului blând și liniștit, care este de mare preț înaintea lui Dumnezeu.

⁵ οὕτως γάρ ποτε καὶ αἱ ἄγιοι γυναῖκες αἱ ἐλπίζουσαι εἰς Θεὸν ἐκόσμου ἐαυτάς, ὑποτασσόμεναι τοῖς ἰδίοις ἀνδράσιν,

⁶ ὥς Σάρρα ὑπήκουσεν τῷ Ἀβραάμ, κύριον αὐτὸν καλοῦσα· ἥς ἐγενήθητε τέκνα ἀγαθοποιοῦσαι καὶ μὴ φοβούμεναι μηδεμίαν πτόησιν.

⁷ Οἱ ἄνδρες ὁμοίως συν-οικοῦντες κατὰ γνώσιν, ὥς ἀσθενεστέρω σκεύει τῷ γυναικείῳ ἀπονέμοντες τιμὴν, ὥς καὶ συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς, εἰς τὸ μὴ ἐγκόπτεσθαι τὰς προσευχὰς ὑμῶν.

⁵ Că așa se împodobeau, odinioară, și sfintele femei, care nădăjduiau în Dumnezeu, supunându-se bărbaților lor,

⁶ precum Sarra asculta de Avraam și-l numea pe el domn¹⁵³, ale cărei fiice sunteți, dacă faceți ce e bine și nu vă temeți de nimic.

⁷ Voi, bărbaților, de asemenea, trăiți înțelep-țește cu femeile voastre, ca fiind făpturi mai slabe, și faceți-le parte de cinste, ca unora care, împreună cu voi, sunt moștenitoare ale harului vieții¹⁵⁴, așa încât rugăciunile voastre să nu fie împiedicate¹⁵⁵.

¹⁵³ Fac 18, 12. Acest apelativ apare mai ales în tradiția iudaică târzie (vezi, de ex., Testamentul lui Avraam, unde și Isaac se adresează mamei sale într-o formă asemănătoare).

¹⁵⁴ „Harul vieții” este unul dintre darurile primite în Taina Sf. Botez și în cea a Căsătoriei. Doar folosind acest dar credincioșii pot moșteni viața veșnică. SF. IOAN GURĂ DE AUR, *Omilia XXX la Evrei*, trad. Th. Athanasiu, pp. 352-353; I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 101.

¹⁵⁵ În v. 12 Sf. Petru explică pricina acestei „împiedicări” folosind Ps 32, 18: „Căci ochii Domnului sunt peste cei dreپți și urechile Lui spre rugăciunile lor, iar fața Domnului este împotriva celor ce fac rele”.

3¹ Ὁμοίως γυναικες / Asemenea [și voi] femeilor

Indată după ce încheie secțiunea adresată sclavilor, Sf. Petru se adresează femeilor creștine. Expresia cu care deschide această nouă secțiune (Ὁμοίως γυναικες) trădează statutul femeilor în lumea antică, ele fiind considerate, asemenea sclavilor, ființe inferioare atât din punct de vedere fizic, cât și intelectual și moral¹⁵⁶. Această imagine a fost întărită de autoritatea unor scriitori sau legiuitori. Aristotel, de pildă, susținea că superioritatea bărbatului și inferioritatea femeii în raport cu el sunt un dat natural. Sistemul judiciar roman pur și simplu prezuma slăbiciunea și incapacitatea femeii de a decide în chestiuni importante. Lumea iudaică nu făcea excepție. Pentru cei mai mulți rabini femeia nu era o ființă de încredere¹⁵⁷.

În primul rând Sf. Petru se adresează femeilor creștine căsătorite cu soți necreștini. În această situație se aflau majoritatea femeilor din Biserică, căci, ca și în cazul Iudaismului, Creștinismul s-a răspândit mai repede în rândul femeilor decât al bărbaților. Dacă în familia păgână femeia datora supunere bărbatului ei, Creștinismul menține această îndatorire așezând-o pe alte baze. Din punct de vedere spiritual bărbatul și femeia sunt egali, fiind împreună moștenitori ai harului vieții (v. 7). Totuși, în iconomia lui Dumnezeu soții au îndatoriri specifice unul față de altul. Femeia trebuie să fie supusă bărbatului ei (v. 1; Efes 5, 22.24.33; Col 3, 18), în timp ce acesta trebuie să

¹⁵⁶ C. KEENER, *Bible Background Commentary*, ad loc.

¹⁵⁷ C. KEENER, *Bible Background Commentary*, ad loc.

o iubească așa cum a iubit Hristos Biserica (Efes 5, 25.28-29.33). Ca și în cazul instituției sclaviei, Biserica nu putea impune schimbarea relațiilor conjugale în familiile mixte, însă aceasta se poate produce prin „apostolatul”¹⁵⁸ soției creștine. Supunerea femeii nu trebuie să fie rezultatul constrângerilor sociale ale timpului, ci să izvorască din înțelegerea unei chemări misionare. O astfel de supunere poate să conducă la supunerea soților față de cuvântul Evangheliei (v. 1). În această lucrare de convertire soția credincioasă nu este chemată să propovăduiască cu cuvântul („fără propovăduire” / ἄνευ λόγου), ci cu fapta, printr-o conduită conformă Evangheliei¹⁵⁹, adică printr-o viață de sfințenie (v. 3). Aceasta implică renunțarea la podoabele exterioare (v. 4) și căutarea celor spirituale (v. 5). Exemplu în acest sens sunt „sfintele femei” de odinioară „care nădărdiau în Dumnezeu supunându-se bărbaților lor” (v. 5). Dacă toți creștinii se fac fii ai lui Avraam urmând credința acestuia¹⁶⁰, la fel femeile creștine se fac fiice ale Sarei, urmând pilda acesteia de supunere (v. 6).

3⁷ Οἱ ἄνδρες ὁμοίως / Asemenea [și voi] bărbaților

În v. 7 autorul se adresează bărbaților creștini. Atitudinea lor față de soții trebuie să izvorască din înțelepciune

¹⁵⁸ I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 96.

¹⁵⁹ Cf. Mt 5, 16, unde Mântuitorul arată că faptele bune ale credincioșilor sunt primul instrument misionar al Bisericii. Hristos-Lumina (In 1, 9; 3, 19; 8, 12; 9, 5; 12, 35) este făcut cunoscut lumii prin lumina faptelor adevăraților ucenici.

¹⁶⁰ Rom 4, 1.12; 9, 7u.; Gal 3, 7; 4, 22u.; Iac 2, 21.

(συννοικοῦντες κατὰ γνῶσιν¹⁶¹), și nu din patimi egoiste. Astfel vor ști să le dea cinstea și respectul cuvenit ca unora ce sunt împreună cu ei „moștenitoare ale harului vieții” (συγκληρονόμοις χάριτος ζωῆς). Rezultatul va fi o viețuire conjugală în care rugăciunea devine lucrătoare. Prin aceasta Sf. Petru afirmă două adevăruri fundamentale: (1) că rugăciunea este esențială în viața de familie, dar (2) că acolo unde patimile ocupă locul înțelepciunii de Sus rugăciunea adevărată nu este posibilă. Doar dându-și reciproc cinstea cuvenită soții pot să aducă închinarea cuvenită lui Dumnezeu, făcând astfel din familiile lor un „reflex al Bisericii”¹⁶².

5. Imperativele vieții comunitare (3, 8-12)

3 ⁸ Τὸ δὲ τέλος πάντες
ὁμόφρονες, συμπαθεῖς,
φιλάδελφοι, εὖσπλαγχοι,
ταπεινόφρονες,

⁹ μὴ ἀποδιδόντες κακὸν
ἀντὶ κακοῦ ἢ λοιδορίαν
ἀντὶ λοιδορίας τοῦναντίον
δὲ εὐλογοῦντες, ὅτι εἰς
τοῦτο ἐκλήθητε ἵνα
εὐλογίαν κληρονομήσητε.

3 ⁸ În sfârșit, fiți toți într-un
gând, împreună-pățimitori,
iubitori de frați, milostivi,
smeriți.

⁹ Nu răsplătiți răul cu rău
sau ocară cu ocară, ci,
dimpotrivă, binecuvânați,
căci spre aceasta ați fost
chemăți, ca să moșteniți
binecuvântarea.

¹⁶¹ După C. SPICQ, *Les épîtres de saint Pierre*, p. 123, expresia aceasta s-ar putea reda prin „cu o prudență supranaturală”, adică o rațiune luminată de Sus, care ține seama de voia lui Dumnezeu și de necesitatea împlinirii ei în orice situație.

¹⁶² I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 101.

¹⁰ ὁ γὰρ θέλων ζωὴν ἀγαπᾶν καὶ ἰδεῖν ἡμέρας ἀγαθὰς παυσάτω τὴν γλῶσσαν ἀπὸ κακοῦ καὶ χεῖλη τοῦ μὴ λαλῆσαι δόλον,¹⁶³

¹¹ ἐκκλινάτω δὲ ἀπὸ κακοῦ καὶ ποιησάτω ἀγαθόν, ζητησάτω εἰρήνην καὶ διωξάτω αὐτήν·

¹² ὅτι ὀφθαλμοὶ κυρίου ἐπὶ δικαίους καὶ ὅτα αὐτοῦ εἰς δέησιν αὐτῶν, πρόσωπον δὲ κυρίου ἐπὶ ποιοῦντας κακά. [Ps 33, 15-16]

¹⁰ Cel ce voiește să iubească viața și să vadă zile bune să-și oprească limba de la rău și buzele sale să nu grăiască vicleșug [Ps 33, 12-13]

¹¹ să se ferească de rău și să facă bine; să caute pacea și s-o urmeze; [Ps 33, 14]

¹² căci ochii Domnului sunt peste cei dreπți și urechile Lui spre rugăciunile lor, iar fața Domnului este împotriva celor ce fac rele.

Versetele care încheie această secțiune ne oferă o sinteză a atitudinii pe care trebuie să o adopte creștinii atât în acțiunile lor față de ceilalți, cât și în reacțiile la faptele celor din jur. Și unele și altele sunt cuprinse într-un singur verb, *a binecuvânta*¹⁶⁴: „... binecuvântați, căci spre aceasta ați fost chemați, ca să moșteniți binecuvântarea” (v. 9). Cu alte cuvinte *binecuvântarea* este vocația specială a creștinului. Vorbind în Templu, după vindecarea ologului, Sf. Petru rezumă întreaga lucrare mântuitoare a Domnului în afirmația că Dumnezeu L-a trimis pe Fiul Său să binecuvinteze (Fapte 3, 26)¹⁶⁵. Binecuvântat de Dumnezeu, credinciosul este dator să răspundă cu binecuvântare

¹⁶³ Versetele 10-12 citează liber Ps 33, 12-16.

¹⁶⁴ D. WHEATON, „1 Peter”, NBC, p. 1243.

¹⁶⁵ H. BEYER, εὐλογέω, TDNT, II, p. 764.

Domnului Său¹⁶⁶. De asemenea, și oamenii trebuie binecuvântați. În Vechiul Testament cei binecuvântați erau încredințați protecției lui Dumnezeu. Mântuitorul aduce o nouă lege celor care sunt binecuvântați: ei trebuie să-i binecuvinteze chiar și pe cei ce-i blestemă: „Binecuvântați pe cei ce vă blestemă” (Mt 5, 44b; Lc 6, 28a)¹⁶⁷. Iar îndemnul acesta este urmat de altul care-i lămurește înțelesul: „rugați-vă pentru cei ce vă fac neazuri” (Lc 6, 28b; Mt 5, 44d). Cu alte cuvinte, a binecuvânta înseamnă în acest caz a chema puterea mântuitoare a Domnului asupra lor. O astfel de atitudine este încurajată prin sublinierea finalității vieții creștine: *moștenirea binecuvântării* (ἵνα εὐλογίαν κληρονομήσητε, v. 9) Binecuvântați de Hristos, creștinii sunt chemați să binecuvinteze și astfel rămânând în Hristos¹⁶⁸ *moștenesc binecuvântarea*, adică Împărăția Sa¹⁶⁹.

¹⁶⁶ Înainte de Înălțare Mântuitorul îi binecuvintează pe ucenici, iar aceștia, întorcându-se la Ierusalim, Îl binecuvintează pe Dumnezeu (Lc 24, 50.53).

¹⁶⁷ Cf. Rom 12, 14: „Binecuvântați pe cei ce vă prigonesc, binecuvântați-i și nu-i blestemați”; I Cor 4, 12b: „Ocarâți fiind binecuvântăm”.

¹⁶⁸ SF. IGNATIE TEOFORUL: Rugăciunea pentru vrăjmași, însoțită de atitudine și fapte de adevărați ucenici ai Domnului, îi menține pe creștini, „trupește și duhovnicește în Hristos, în toată curătenia și cumințenia” (*Epistola către Efeseni*, X, în PSB 1, p. 161).

¹⁶⁹ Cf. Rom 8, 16-17: În calitate de „fii ai lui Dumnezeu”, credincioșii sunt „împreună-moștenitori cu Hristos” cu condiția împreună-pătimirii cu El.

6. Atitudinea creștină în fața persecuțiilor (3, 13 – 4, 6)

Persecuțiile la care se referă aici Sf. Petru se pare că nu vin din partea autorităților, ci mai degrabă din partea concetățenilor păgâni¹⁷⁰. Aceștia nu pot înțelege schimbarea radicală care s-a produs în fața concetățenilor lor convertiți. Cei care erau ca ei nu mai sunt la fel; cei cu care petreceau, cu care participau la cultul idolatru (4, 3), într-un cuvânt, cu care trăiau „după poftele oamenilor” (4, 2) „în aceeași revărsare a desfrâului” (4, 4), s-au schimbat uimitor. Ei trăiesc „după voia lui Dumnezeu” (4, 2).

6.1. Mărturia creștină în timp de persecuție (3, 13-16)

3 ¹³ Καὶ τίς ὁ κακῶσων
ὁμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ
ζηλωταὶ γένησθε;

¹⁴ ἀλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ
δικαιοσύνην, μακάριοι.
τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ
φοβηθῆτε μηδὲ ταραχθῆτε,

¹⁵ Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν
ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις
ὁμῶν, ἕτοιμοι ἀεὶ πρὸς
ἀπολογίαν παντὶ τῷ
αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ
τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος,

3 ¹³ Și cine vă va face vouă
rău, dacă sunteți plini de
răvnă pentru bine?

¹⁴ Dar de pătimiți pentru
dreptate, fericiți sunteți. Iar
de frica lor să nu vă temeți,
nici să vă tulburați.

¹⁵ Ci pe Domnul Hristos
să-L sfințiți în inimile
voastre și să fiți gata
totdeauna să răspundeți
oricui vă cere socoteală
despre nădejdea voastră,

¹⁷⁰ R. BROWN, *Introduction*, p. 711; F. FILSON, *A New Testament History*, p. 311.

¹⁶ ἀλλὰ μετὰ πραΰτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυρθῶσιν οἱ ἐπιηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφὴν.

¹⁶ dar cu blândețe și cu frică, având cuget curat, ca, tocmai în ceea ce sunteți clevetiți, să iasă de rușine cei ce grăiesc de rău purtarea voastră cea bună întru Hristos.

¹³ Καὶ τίς ὁ κακῶσων ὑμᾶς ἐὰν τοῦ ἀγαθοῦ ζηλωταὶ γένησθε; / Și cine vă va face vouă rău, dacă sunteți plini de râvnă pentru bine?

Întrebarea retorică care deschide această secțiune „curge” firesc în continuarea celei precedente. Sf. Petru tocmai a subliniat suveranitatea și dreptatea lui Dumnezeu. El este de partea celor ce-și împlinesc chemarea binecuvântând pe toți oamenii, chiar și pe vrăjmași. De aici întrebarea: „Cine vă va face rău, dacă sunteți plini de râvnă pentru bine?” (3, 13). Desigur, în circumstanțe normale nimeni nu ar răspunde binelui cu rău. Totuși istoria arată că în realitate lucrurile nu stau așa. Sunt nenumărate exemplele în care oamenii reacționează anormal. Și Sf. Petru știe bine aceasta. Împreună cu ceilalți ucenici, el a ascultat avertismentul Domnului privitor la necazurile pe care le vor întâmpina ucenicii atunci când vor lucra pentru binele lumii¹⁷¹, iar în anii ce s-au scurs de la Cincizecime și până la momentul scrierii epistolei a putut vedea cum se

¹⁷¹ Vezi Mt 24, 9; Mc 13, 9-13; Lc 21, 12; In 15, 20; 16, 2.33 („În lume necazuri veți avea; dar îndrăzniți. Eu am biruit lumea.”).

împlinește cuvântul Mântuitorului în viața credincioșilor creștini¹⁷².

3^{14a} ἄλλ' εἰ καὶ πάσχοιτε διὰ δικαιοσύνην, μακάριοι. / Dar dacă pătimiți pentru dreptate, fericiți sunteți.

Prima parte a versetului 14 este direct inspirată de Fericirea a 8-a („Fericiți cei prigoniți pentru dreptate”). Dar „dreptatea” (δικαιοσύνη) constituie și centrul Fericirii a 4-a: „Fericiți cei ce flămânzesc și însetează de dreptate, că aceia se vor sătura.” (Mt 5, 6). „Dreptatea” este „suma tuturor virtuților”¹⁷³, viețuirea în conformitate cu Evanghelia. Exact pentru aceasta sunt persecutați destinatarii Sfântului Petru și astfel se împlinește în viața lor fericirea evanghelică: suferința devine binecuvântare.

3^{14b} τὸν δὲ φόβον αὐτῶν μὴ φοβηθῆτε μηδὲ παραχθῆτε, / Iar de frica lor să nu vă temeți, nici să vă tulburați.

Având încredințarea binecuvântării care însoțește primirea cu credință a suferinței pentru dreptate, credincioșii nu trebuie să se teamă, nici să se tulbure de persecuțiile prezente sau viitoare. Sf. Petru formulează acest îndemn parcă având în minte cuvintele pe care i le-a adresat Domnul profetului Isaia atunci când acesta a înțeles că destinatarii cuvintelor sale nu-l vor asculta¹⁷⁴. Isaia a

¹⁷² Vezi Fapte 14, 22; 20, 23; II Cor 6, 4-5; I Tes 1, 6; 3, 4 ș.a.

¹⁷³ Pr. V. MIHOC, *Lumina Evangheliei*, p. 447. Sf. Grigorie de Nyssa, tâlcuind Fericirea a 4-a, arată că „prin numele de dreptate” trebuie înțeleasă aici „toată virtutea” (*Despre Fericiri*, PSB 29, p. 364).

¹⁷⁴ Is 8 12-15: „¹² Nu numiți uneltire tot ceea ce poporul acesta socotește uneltire, și nu vă temeți, nici nu vă înfricoșați de ceea ce se

ascultat cuvântul Domnului și, în ciuda opoziției și amenințărilor, a continuat să-și împlinească chemarea, primind moarte martirică pentru mărturia lui¹⁷⁵. Așa cum l-a susținut pe Isaia, Dumnezeu poate să facă și în cazul creștinilor.

3 ^{15a} Κύριον δὲ τὸν Χριστὸν ἀγιάσατε ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν, / Ci pe Domnul, pe Hristos, să-L sfințiți în inimile voastre

Credincioșii nu trebuie să se teamă decât de un singur lucru: ca nu cumva să nu-i ofere lui Domnului Iisus Hristos locul cuvenit în viața lor¹⁷⁶. Având această „frică”, amenințările care vin din partea lumii nu mai pot fi luate în serios.

3 ^{15b} ἔτοιμοι ἀεὶ πρὸς ἀπολογίαὶν παντὶ τῷ αἰτοῦντι ὑμᾶς λόγον περὶ τῆς ἐν ὑμῖν ἐλπίδος / „Fiți gata totdeauna să răspundeți oricui vă cere socoteală despre nădejdea voastră”

În loc să se adăpostească în fața amenințărilor lumii, credincioșii trebuie să se pregătească ca în orice împrejurare să fie în stare să-și mărturisească credința:.

tem ei. ¹³ Numai pe Domnul Savaot socotiți-L sfânt, de El să vă temeți și să vă înfricoșați. ¹⁴ El va fi pentru voi **piatră de încercare și stâncă de poticnire** pentru cele două case ale lui Israel, cursă și laț pentru cei ce locuiesc în Ierusalim. ¹⁵ Și mulți se vor poticni, vor cădea și se vor sfârâma, vor fi prinși în cursă și vor fi duși în robie!”

¹⁷⁵ După apocrifa *Martiriul lui Isaia* 5, profetul a murit tăiat cu fierăstrăul. (cf. Evr 11, 37: „...au fost tăiați cu fierăstrăul...”).

¹⁷⁶ D. H. WHEATON, „1 Peter”, *NBC*, p. 1243.

Unii comentatori cred că substantivul ἀπολογία sugerează că autorul are în vedere mai ales situația particulară a mărturiei creștinilor supuși interogatoriilor în tribunalele păgâne¹⁷⁷. Totuși contextul imediat pare să favorizeze o interpretare mai generală. *Oricărui* om interesat sau curios (παντὶ τῷ αἰτοῦντι) creștinii trebuie să fie în stare să-i explice „nădejdea” lor.

3¹⁶ ἀλλὰ μετὰ πραῦτητος καὶ φόβου, συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν, ἵνα ἐν ᾧ καταλαλεῖσθε καταισχυνθῶσιν οἱ ἐπηρεάζοντες ὑμῶν τὴν ἀγαθὴν ἐν Χριστῷ ἀναστροφὴν.
/ dar cu blândețe și cu frică, având cuget curat, ca, tocmai în ceea ce sunteți clevețiți, să iasă de rușine cei ce grăiesc de rău purtarea voastră cea bună întru Hristos.

Iar pentru ca răspunsul creștinilor să fie mărturie adevărată el trebuie dat „cu blândețe și cu frică” (μετὰ πραῦτητος καὶ φόβου), *blândețe* față de interlocutori și *frică* față de Dumnezeu. Mărturia este puternică dacă izvorăște dintr-un „cuget curat” (συνείδησιν ἔχοντες ἀγαθὴν), adică dintr-o viață de sfințenie, care să contrazică toate zvonurile care umbresc creștinismul în ochii celor dinafară. Astfel, zice Sf. Petru, vor fi făcuți de rușine cei ce batjocoresc viețuirea creștinilor în Hristos.

¹⁷⁷ C. S. KEENER, *Bible Background Commentary*, ad loc.; cf. Lc 12, 11; 21, 14.

6.2. Exemplul lui Hristos; pogorârea Sa la iad (3, 17-22)

Bibliografie: ALFEYEV, HILARION, *Hristos biruitorul iadului. Pogorârea la iad în perspectiva ortodoxă*, traducere din limba engleză de Cristian Vâjea, Editura Sophia, București, 2008. CHIȘCARI, ILIE, „Formula διεσώθησαν δι’ ὕδατος în 1 Pt 3, 20 și raportul său cu tradiția iudaică. Spre o tipologie baptismală a potopului”, *RT* 93 (2011), nr. 3, pp. 7-25. DALTON, WILLIAM J., *Christ's Proclamation to the Spirits: A Study of 1 Peter 3:18 – 4, 6* (Analecta Biblica 23), Pontifical Biblical Institute, Roma, ²1989. LUNDBERG, PER IVAR, *La typologie baptismale dans l'ancienne Eglise* (Acta Seminarii Neotestamentici Upsaliensis 10), Alfred Lorentz, Leipzig-Upsalla, 1942. REICKE, BO, *The Disobedient Spirits and Christian Baptism* (Acta Seminarii Neotestamentici Upsaliensis 13), Munksgaard, Copenhagen 1946. TOIT, MARIETJIE DU, „The Origin of the Christian Doctrine on the ‘Descensus Christi ad Inferos’”, *Ekklesiastikos Pharos*, 89 (2007), pp. 102-120.

3 ¹⁷ κρεῖττον γὰρ ἀγαθο- ποιοῦντας, εἰ θέλοι τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, πᾶσχειν ἢ κακοποιοῦντας	3 ¹⁷ Căci e mai bine, dacă așa este voia lui Dumnezeu, să pătimiți făcând cele bune, decât făcând cele rele.
¹⁸ ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὕμᾱς προσαγάγῃ ¹⁷⁸ τῷ	¹⁸ Căci și Hristos o dată a suferit moartea pentru păcate, El Cel drept pentru cei nedreți, ca să ne aducă

¹⁷⁸ Sf. Petru folosește aici un „limbaj tehnic”, verbul προσαγω având sensul de a introduce pe cineva în audiență la un rege (D. WHEATON, „1 Peter”, *NBC*, p. 1243).

Θεῷ, θανατωθεὶς μὲν
σαρκὶ ζωοποιηθεὶς δὲ
πνεύματι·

¹⁹ ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ
πνεύμασιν πορευθεὶς
ἐκήρυξεν,

²⁰ ἀπειθήσασιν ποτε ὅτε
ἀπεξεδέχετο ἡ τοῦ Θεοῦ
μακροθυμία ἐν ἡμέραις
Νῶε κατασκευαζομένης
κιβωτοῦ εἰς ἣν ὀλίγοι,
τοῦτ' ἔστιν ὁκτὼ ψυχαί,
διεσώθησαν δι' ὕδατος.

²¹ ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν
σῶζει βάπτισμα, οὐ
σαρκὸς ἀπόθεσις ῥύπου
ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς
ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι'
ἀναστάσεως Ἰησοῦ
Χριστοῦ,

pe noi la Dumnezeu,
omorât fiind cu trupul, dar
viu făcut cu duhul¹⁷⁹,

¹⁹ cu care S-a coborât și a
propovăduit și duhurilor
ținute în închisoare,

²⁰ care odinioară fuseseră
neascultătoare, când
îndelunga-răbdare a lui
Dumnezeu aștepta, în
zilele lui Noe, și se
pregătea corabia în care
puține suflete, adică opt, s-
au mântuit prin apă.

²¹ Iar această mântuire prin
apă închipuia Botezul, care
vă mântuiește astăzi și pe
voi¹⁸⁰, nu ca ștergere a
necurăției trupului, ci ca
deschiderea cugetului bun
către Dumnezeu, prin
învierea lui Iisus Hristos,

¹⁷⁹ Traducere alternativă: „prin Duhul (Sfânt)”. Vezi *TOB*, p. 2978; C. KEENER, *IVP Bible Background Commentary: New Testament*, ad loc. Înțelegă astfel, expresia ζωοποιηθεὶς δὲ πνεύματι subliniază rolul Sfântului Duh în Învierea Mântuitorului.

¹⁸⁰ Ad lit.: „antitipul ei [= apei potopului], Botezul, vă mântuiește acum” (ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σῶζει βάπτισμα), tipul acestuia fiind apa potopului; *TOB*, p. 2978.

²² ὅς ἐστιν ἐν δεξιᾷ Θεοῦ
πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν
ὑποταγέντων αὐτῷ
ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ
δυνάμεων.

²² Care, după ce S-a suit la
cer, este de-a dreapta lui
Dumnezeu, și se supun Lui
îngerii și stăpâniile și
puterile.

Dacă pătimesc săvârșind binele, credincioșii nu trebuie să descurajeze, știind că primirea nedreptăților fără motiv este bineplăcută lui Dumnezeu (3, 17). Mai mult, astfel Îl urmează pe Hristos pe drumul Crucii. Căci Domnul Însuși a suferit pe nedrept „ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu” (v. 18b). Și cu aceasta ajungem la partea cea mai dificilă a epistolei, în care autorul abordează tema pogorării Mântuitorului la iad. Unii cercetători cred că aceste versete păstrează diverse elemente ale unei mărturisiri de credință baptismale¹⁸¹: moartea lui Hristos (v. 18), pogorârea la iad (v. 19), învierea (v. 21) și preaslăvirea Sa (v. 22).

3 ¹⁸ ὅτι καὶ Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν, δίκαιος ὑπὲρ ἀδίκων, ἵνα ὑμᾶς προσαγάγῃ τῷ Θεῷ, ... ¹⁹ ἐν ᾧ καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν πορευθεὶς ἐκήρυξεν, / Căci și Hristos o dată a suferit moartea pentru păcate, El Cel drept pentru cei nedrepți, ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu, ... ¹⁹ cu care S-a coborât și a propovăduit și duhurilor ținute în închisoare,

Versetele 18-19 subliniază faptul că moartea Mântuitorului nu înseamnă și încetarea activității Sale; sufletul Său este

¹⁸¹ M.-E. BOISMARD, *Quatre hymnes baptismales*, pp. 57-109; W. HARRINGTON, *Introduction*, pp. 923-924.

viu și coboară să propovăduiască (ἐκήρυξεν) „și duhurilor ținute în închisoare” (καὶ τοῖς ἐν φυλακῇ πνεύμασιν). Deși aceasta este cea mai probabilă pistă de interpretare a textului, nu toți exegeții îl înțeleg astfel. Începând cu Fer. Augustin¹⁸², unii cred că pogorârea și propovăduirea despre care vorbește v. 19 nu trebuie asociate cu moartea Mântuitorului, ci cu timpul lui Noe; alții, dimpotrivă, identifică aceste lucrări ale Domnului cu activitatea Bisericii în lume. În primul caz „duhurile” (πνεύματα) ar fi contemporanii lui Noe, iar Cel care propovăduiește nu este Hristos, ci Dumnezeu-Fiul, Care lucrează prin Noe; în cel de-al doilea, Hristos Cel preaslăvit propovăduiește lumii prin Biserica Sa. În ambele cazuri „închisoarea” (φυλακή) este identificată cu trupurile în care sufletele ar fi captive.

Totuși se pare că Biserica a folosit acest text, împreună cu Fapte 2, 31 („[David] despre învierea lui Hristos a vorbit, că sufletul Său n'a fost lăsat în iad și nici trupul Său n'a văzut stricăciune [Ps 15, 10].”) și Efes 4, 9 („El mai întâi S'a pogorât în părțile cele mai de jos ale pământului”) pentru a formula afirmația din Crezul Apostolic¹⁸³ referitoare la pogorârea Domnului la iad¹⁸⁴. Succesiunea evenimentelor din acest Crez este prezentă și

¹⁸² G. FRIEDRICH, κήρυξ κτλ., *TDNT*, III, p. 712.

¹⁸³ Cu privire la originea și variantele Crezului Apostolic vezi I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei*, pp. 207-212.

¹⁸⁴ Această mențiune, însă, este mărturisită prima dată într-un text din anul 390 și apoi nu mai apare până în anul 650. Vezi WAYNE GRUDEM, *Systematic Theology: An Introduction to Biblical Doctrine*, Inter-Varsity Press / Zondervan, Leicester / Grand Rapids, 2004, p. 586.

aici (moarte, v. 18; pogorâre, v. 19; înviere, v. 21; înălțare, v. 22). Credem că poziția tradițională a Bisericii reprezintă cea mai bună interpretare a v. 19: pogorârea și propovăduirea Domnului trebuie situate în intervalul de timp dintre momentul morții și cel al Învierii Sale.

Rămân însă trei probleme: (1) cine sunt „duhurile”; (2) ce este „închisoarea” lor; (3) care este conținutul „propovăduirii”? Să le analizăm pe rând.

(1) Cine sunt „duhurile” (πνεύματα)? O mare parte dintre exegeții moderni, făcând apel la *Cartea etiopiană a lui Enoh* 10-15, susțin că este vorba despre îngerii căzuți din Fac 6¹⁸⁵. Această interpretare ar putea fi respinsă pe baza tradiției păstrată în *Cartea Jubileelor* 5 (cf. *Enoh etiop.* 10) după care acești îngeri și urmașii lor au fost deja judecați și condamnați definitiv în zilele lui Noe. După alții este vorba despre toți îngerii căzuți¹⁸⁶. Alți exegeți cred că este vorba despre sufletele dreptilor adormiți¹⁸⁷, în timp ce alții argumentează că „propovăduirea” este destinată tuturor sufletelor aflate în Șeol în momentul morții Mântuitorului¹⁸⁸.

¹⁸⁵ Vezi, de exemplu, W. HARRINGTON, *Introduction*, p. 924.

¹⁸⁶ J. CHAINE, „Descente du Christ aux Enfers”, SDB, II, 418u. Această interpretare este susținută cu argumentul că identificarea oamenilor ca duhuri nu este familiară antropologiei biblice și iudaice. D. H. WHEATON, „1 Peter”, NBC, 1244; R. BROWN, *Introduction*, 716.

¹⁸⁷ *Evangelhia lui Nicodim*. Această interpretare este reflectată și în *Învățătura de credință ortodoxă*, București, 1952, p. 110.

¹⁸⁸ I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 114, nuanțează această interpretare: „Mesajul a fost vestit tuturor morților drepti și păcătoși, dar nu le-a folosit tuturor, ci numai unora”.

(2) Ce este „închisoarea” (φυλακή) „duhurilor”? Termenul φυλακή înseamnă *închisoare*, dar și *post/turn de veghe*. Calvin¹⁸⁹ le folosește pe amândouă: φυλακή este fie postul/turnul de veghe în care stau dreptii așteptând mântuirea, fie Legea care-i ține ca o temniță. Cei care identifică πνεύματα cu îngerii căzuți cred că este vorba de temnița acestora situată undeva în adâncurile pământului. Cea mai mare parte a Tradiției ortodoxe identifică „închisoarea” cu „iadul”/șeolul¹⁹⁰, locul în care erau ținute sufletele celor morți înainte de Hristos.

(3) Care este conținutul și scopul propovăduirii? Verbul κηρύσσειν folosit aici (ἐκήρυξεν), are în Noul Testament un sens tehnic, desemnând propovăduirea creștină. Astfel poate fi înțeles ca un sinonim al lui εὐαγγελίζειν. În 4, 6, Sf. Petru revine la această temă zicând: „spre aceasta s-a binevestit și morților (νεκροῖς εὐηγγελίσθη) ca să fie judecați ca oameni, după trup, dar să învieze, după Dumnezeu, cu duhul”. În lumina acestui verset, cea mai veche tradiție interpretativă, mărturisită încă din sec. II¹⁹¹, susține că este vorba de o adevărată propovăduire, în urma căreia cei morți au avut șansa să primească mântuirea¹⁹². Această interpretare a fost respinsă cu două argumente principale:

¹⁸⁹ După G. FRIEDRICH, κῆρυξ κτλ., *TDNT*, III, 712.

¹⁹⁰ Vezi I. MIRCEA, „Coborârea la iad a lui Iisus Hristos”, *ST*, XXIV (1972), nr. 3-4, pp. 230 ș.u.

¹⁹¹ *Evanghelia lui Petru* 10, 41; Sf. Iustin Martirul și Filosoful, *Dialogul cu iudeul Trifon*.

¹⁹² Această interpretare a fost preluată și de Origen, care susținea că iadul nu este veșnic (*Contra lui Cels*, II, PG, IX, 864C).

(a) I Petru 3, 19 și 4, 6 nu se referă la același eveniment¹⁹³. În I Petru 4, 6, subiectul nu ar fi Hristos, ci Biserica care-L propovăduiește pe Acesta.

(b) Tradiția biblică nu oferă suport pentru folosirea termenului „duhuri” pentru cei adormiți; în general, acesta este folosit pentru îngerii. Iar asocierea lor cu răutatea din zilele lui Noe, arată că este vorba de îngerii căzuți. Către aceștia, așadar, s-ar îndrepta „propovăduirea Domnului”, Care – susțin apărătorii acestei interpretări – se pogoară în temnița lor pentru a proclama biruința Sa definitivă¹⁹⁴.

3 ²¹ ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον νῦν σώζει βάπτισμα, οὐ σαρκὸς ἀπόθεις ρύπου ἀλλὰ συνειδήσεως ἀγαθῆς ἐπερώτημα εἰς Θεόν, δι’ ἀναστάσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ, / Iar această mântuire prin apă închipuia Botezul, care vă mântuiește astăzi și pe voi , nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschiderea cugetului bun către Dumnezeu, prin învierea lui Iisus Hristos,

Menționarea lui Noe îl conduce pe Sf. Petru la imaginea potopului¹⁹⁵. Aceasta este interpretată în raport cu botezul creștin. Apa potopului a reprezentat judecata lui Dumnezeu asupra unei lumi care a respins voia Sa, dar și începutul unei noi vieți pe pământ. Noe și cei împreună cu el „s-au

¹⁹³ Vezi W. DALTON, *Christ's Proclamation to the Spirits*.

¹⁹⁴ J. CANTINAT, „La première épître de saint Pierre”, 579; W. Harrington, Introduction, p. 924.

¹⁹⁵ Cu privire la interpretările iudaice ale acestui eveniment, vezi lucrarea lui J. P. LEWIS, *A Study of the Interpretation of Noah and the Flood in Jewish Literature*, Brill, Leiden, 1968.

mântuit prin apă” (v. 20). Această „mântuire” prefigura botezul creștin, fiind astfel tip al unei realități viitoare: „Antitipul ei [apei potopului], botezul vă mântuiește acum” (ὁ καὶ ὑμᾶς ἀντίτυπον ὡς βαπτισμα). Asemenea potopului, apa botezului „îneacă” păcatul și marchează începutul unei vieți noi, o viață orientată desăvârșit către Dumnezeu.

3²² ὅς [Ἰησοῦς Χριστός] ἐστὶν ἐν δεξιᾷ Θεοῦ πορευθεὶς εἰς οὐρανὸν ὑποταγέντων αὐτῷ ἀγγέλων καὶ ἐξουσιῶν καὶ δυνάμεων. / Care [Iisus Hristos], după ce S-a suit la cer, este de-a dreapta lui Dumnezeu, și se supun Lui îngerii și stăpâniile și puterile.

Secțiunea se încheie cu menționarea preaslăvirii lui Hristos și a stăpânirii universale pe care o exercită în prezent, capitol fundamental al propovăduirii apostolice¹⁹⁶ și al mărturisirii de credință a Bisericii dintotdeauna. Sf. Ioan Evanghelistul subliniază faptul că preaslăvirea Mântuitorului a început deja prin ascultarea Sa desăvârșită față de voia Tatălui, care culminează pe Golgota¹⁹⁷.

6.3. Ruptura cu păcatul, pricină de dușmănie din partea lumii (4, 1-6)

Bibliografie: HORRELL, DAVID G. “Who Are ‘the Dead’ and When Was the Gospel Preached to Them? The Interpretation of 1 Pet. 4:6”, *NTS* 49 (2003), pp. 70-89.

¹⁹⁶ Mt 28, 18; Lc 24, 51; Fapte 1, 9; 2, 33-36; Fil 2, 9-11).

¹⁹⁷ Ioan 3, 14; 12, 23.28.32.

4¹ Χριστοῦ οὖν παθόντος
σαρκὶ καὶ ὑμεῖς τὴν αὐτὴν
ἐννοίαν ὀπλίσασθε, ὅτι ὁ
παθὼν σαρκὶ πέπαιται
ἁμαρτίας,

2 εἰς τὸ μηκέτι ἀνθρώπων
ἐπιθυμίαις ἀλλὰ θελήματι
θεοῦ τὸν ἐπίλοιπον ἐν
σαρκὶ βῶσαι χρόνον.

3 ἀρκετὸς γὰρ ὁ παρελη-
λυθὼς χρόνος τὸ βούλημα
τῶν ἐθνῶν κατειργάσθαι,
πεπορευμένους ἐν ἀσελ-
γείαις, ἐπιθυμίαις,
οἰνοφλυγίαις, κώμοις,
πότοις, καὶ ἀθεμίτοις
εἰδωλολατρίαις.

4 ἐν ᾧ ξενίζονται μὴ συν-
τρεχόντων ὑμῶν εἰς τὴν
αὐτὴν τῆς ἀσωτίας
ἀνάχυσιν, βλασφημοῦντες·

5 οἱ ἀποδώσουσιν λόγον τῷ
ἐτοίμως ἔχοντι κρῖναι¹
ζῶντας καὶ νεκρούς·

6 εἰς τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς
εὐηγγεῖς ἐλίσθη ἵνα κριθῶσι
μὲν κατὰ ἀνθρώπους σαρκὶ
ζῶσι δὲ κατὰ Θεὸν
πνεύματι.

4¹ Așadar, fiindcă Hristos
a pățimit cu trupul, înar-
mați-vă și voi cu gândul
acesta: că cine a suferit cu
trupul a isprăvit cu păcatul,

2 ca să nu mai trăiască
timpul ce mai are de trăit în
trup după poftele oamenilor,
ci după voia lui Dumnezeu.

3 Destul este că, în vremu-
rile trecute, ați făcut cu
desăvârșire voia neamu-
rilor, umblând în desfrânări,
în pofte, în beții, în ospete
fără măsură, în petreceri cu
vin mult și în neiertate
slujiri idolești.

4 De aceea ei se miră că voi
nu mai alergați cu ei în
aceeași revărsare a
desfrâului și vă hulesc.

5 Ei își vor da seama
înaintea Celui ce este gata
să judece viii și morții¹⁹⁸.

6 Că spre aceasta s-a
binevestit morților, ca să
fie judecați ca oameni,
după trup, dar să vieze,
după Dumnezeu cu duhul.

¹⁹⁸ Cf. Fapte 10, 42. Expresia a fost preluată în crezul apostolic.

Sf. Petru revine la patimile Mântuitorului și la exemplul pe care Domnul ni l-a dat prin primirea lor. După ce, în secțiunea anterioară, a subliniat semnificația botezului în viața credinciosului, acum dezvoltă această temă. Botezul înseamnă și participare la patimile și moartea Domnului. Așa cum Hristos suferință și moarte a intrat într-un nou mod de existență¹⁹⁹, credinciosul, participând în mod tainic suferința Mântuitorului²⁰⁰, începe o viață nouă, în care păcatul nu mai are nici un loc. Concret, pentru foștii păgâni intrați în Biserică prin botez, aceasta înseamnă îndepărtarea de tot ce însemna viețuire „după poftele oamenilor”, adică desfrânări, pofte, beții, chefuri și, mai ales, idolatrie (v. 3). Dimpotrivă, viața cea nouă înseamnă a trăi „după voia lui Dumnezeu” (v. 2)²⁰¹. Destinatarii Sf. Petru viețuiesc astfel și acest fapt îi contrariază pe foștii lor tovarăși de patimi. Reacția acestora este descrisă prin verbele ξενίζομαι (a se uimi) βλασφημέω (a blasfemia, a huli): „ei se miră că voi nu mai alergați cu ei în aceeași revărsare a desfrâului și vă hulesc” (v. 4).

„¹ Dacă cineva e calomniat de necredincioși pentru că nu mai participă la destrăbălările lor, unul ca acesta să știe că e fericit la Dumnezeu, după cum spune Domnul nostru în Evanghelie: «Feriți-vă sunteți când vă vor ocări și vă vor prigonii și vor zice tot cuvântul rău împotriva voastră, spunând minciuni din pricina Mea. Bucurați-vă»

¹⁹⁹ D. WHEATON, „1 Peter”, *New Bible Commentary*, p. 1245.

²⁰⁰ „Cine a suferit cu trupul” nu se referă doar la cei ce trec prin suferințe fizice, ci la toți credincioșii care participă sacramental la Patimile Domnului.

²⁰¹ Cf. Rom 6, 1-14.

vă și vă veseliți, că plata voastră multă este în ceruri!» [Mt 5, 11-12].² Așadar, dacă e cineva defăimat pentru minciuni, unul ca acesta e fericit, căci spune Scriptura: «Bărbatul de nimic nu e pus la încercare de Dumnezeu» [cf. Sir 34, 10; Iac 1, 12-13].»
*(Constituțiile Sfinților Apostoli prin Clement, VIII, 1-2)*²⁰²

Sf. Petru menționează trei tipuri de reacție din partea păgânilor față de creștini²⁰³: unii sunt atrași de viața sfântă a acestora și se convertesc (2, 12); alții, văzând cât de departe de adevăr sunt zvonurile cărora le dăduseră crezare, adoptă o atitudine neutră (2, 15; 3, 16); alții, însă, devin și mai înverșunați în atitudinile și faptele lor (4, 4). La data când scria Sf. Petru lumea păgână era familiarizată de mult timp cu prezența iudeilor care nu participau la modul ei de viață. Cu toate acestea deseori iudeii erau urâți, fiind considerați nelegiuiți și subversivi datorită unui așa-zis comportament antisocial. Această ură mocnea și uneori conducea la adevărate pogromuri, deși specificul vieții iudaice era tolerat de Roma. Cele mai vechi mărturii păgâne despre creștini prezintă o imagine asemănătoare²⁰⁴, deși autoritățile n-au găsit în cursul anchetelor desfășurate

²⁰² Trad. de diac. Ioan Ică jr., în: I. Ică jr., *Canonul Ortodoxiei*, I, p. 609.

²⁰³ Pr. I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 120.

²⁰⁴ M.-F. BASLEZ rezumă excelent referirile istoricilor romani asupra creștinilor din epoca lui Nero: „Istoriografia romană îi califică pe creștini conform dreptului comun, fie ca incendiatori (Tacitus), fie ca superstițioși, care puneau în dubiu religia națională (Tacitus și Suetoniu), fie chiar ca revoluționari primejdioși (Suetoniu)” (*Biblie și istorie*, p. 389).

sub tortură dovezi care să probeze zvonurile care circulau pe seama lor²⁰⁵.

Sf. Petru îi consolează pe creștini arătând ce-i așteaptă pe vrăjmașii lor. Judecata lui Dumnezeu este aproape (7a); atunci nu credincioșii, ci cei care le fac rău trebuie să dea socoteală (ἀποδώσουσιν λόγον)²⁰⁶ pentru atitudinea și faptele lor „înaintea Celui ce este gata să judece vii și morții”(v. 5).

²⁰⁵ PLINIUS CEL TÂNĂR, *Corespondența cu împăratul Traian*, Epistola X, 96, în: I. ICĂ jr., *Canonul Ortodoxiei*, I, pp. 361-362.

²⁰⁶ Încă din epoca Vechiului Testament, Judecata eshatologică a început să fie reprezentată prin imaginea familiară a unui tribunalului. C. KEENER, *IVP Bible Background Commentary: New Testament*, ad loc.

Diverse îndemnuri (4, 7 – 5, 11)

1. Așteptarea activă a sfârșitului (4, 7-11)

⁷ Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν. σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχὰς

⁸ πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῇ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν,

⁹ φιλόξενοι εἰς ἀλλήλους ἄνευ γογγυσμοῦ·

¹⁰ ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοὺς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ·

¹¹ εἴ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἴ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ

⁷ Iar sfârșitul²⁰⁷ tuturor s-a apropiat; fiți dar cu mintea întreagă și privegheați în rugăciuni.

⁸ Dar mai presus de toate, țineți din răputeri la dragostea dintre voi, pentru că dragostea acoperă mulțime de păcate.

⁹ Fiți, între voi, iubitori de străini, fără cârtire.

¹⁰ După darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu.

¹¹ Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru

²⁰⁷ Grecescul τέλος, redat aici prin *sfârșit*, înseamnă și scop, țel, obiectiv. Polisemantismul termenului este semnificativ teologic: Sfârșitul lumii actuale înseamnă împlinirea scopului spre care Dumnezeu lucrează încă de la începutul ei. D. WHEATON, „1 Peter”, *New Bible Commentary*, p. 1246.

δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς
τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων
ἀμήν.

toate Dumnezeu să se
slăvească prin Iisus Hristos,
Căruia Îi este slava și
stăpânirea în vecii vecilor.
Amin.

^{7a} Πάντων δὲ τὸ τέλος ἤγγικεν / Iar sfârșitul tuturor s-a apropiat;

Ca și alți autori ai Noului Testament²⁰⁸, Sf. Petru crede că Parusia Domnului este iminentă²⁰⁹. Dacă istoria nu a confirmat această convingere, nu înseamnă că Sf. Petru, împreună cu toți ceilalți creștini care o împărtășeau, a adoptat o învățătură greșită. Dimpotrivă, din moment ce Mântuitorul afirmă că venirea Sa poate avea loc în orice moment (Mt 25, 13; Lc 12, 40), ar fi fost în greșeală să nu creadă în posibilitatea iminenței Parusiei.

^{7b} σωφρονήσατε οὖν καὶ νήψατε εἰς προσευχὰς / fiți dar cu mintea întreagă și privegheați în rugăciuni.

²⁰⁸ Vezi Iac 5, 8; Rom 13, 11; Evr 9, 28; I In 2, 18.

²⁰⁹ Nu toți exegeții înțeleg așa afirmația Sf. Petru. Unii cred că substantivul τέλος se referă la distrugerea Ierusalimului, alții, la persecuția iminentă asupra căreia Apostolul îi avertizează pe destinatari în secțiunea următoare. Iată, de exemplu, cum o interpretează I. MIRCEA: „Apostolul Petru nu se putea gândi la un sfârșit apropiat, întrucât auzise din gura Domnului că «de ziua și ceasul sfârșitului acela nimeni nu știe, nici îngerii din ceruri, nici Fiul (ca om), ci numai Tatăl» (Matei XXIV, 36). El s-a gândit probabil la persecuția iminentă asupra creștinilor și a Bisericii, pe care o descrie în IV, 16-17 ca pe o judecată, și care începuse deja în alte părți (V, 9) ale lumii creștine” (*Epistola I Petru*, p. 123).

Credința în iminența sfârșitului are implicații etice fundamentale. Știind că Domnul poate veni oricând, credincioșii trebuie să acorde atenție curăției minții astfel încât să se poată dedica rugăciunii (v. 7b). Poziția îndemnului – imediat după afirmarea iminenței Parusiei – subliniază importanța rugăciunii în procesul mântuirii subiective. Ea este și cheia împlinirii faptelor asupra cărora atrage atenția Apostolul în versetele următoare.

⁸ πρὸ πάντων τὴν εἰς ἑαυτοὺς ἀγάπην ἐκτενῇ ἔχοντες, ὅτι ἀγάπη καλύπτει πλῆθος ἁμαρτιῶν· / Dar mai presus de toate, țineți din răspuțeri la iubirea dintre voi, pentru că iubirea acoperă mulțime de păcate.

În versetul 8 Apostolul stabilește un al doilea principiu: faptele trebuie să izvorască din dragoste. Rugăciunea curată arată credinciosului păcătoșenia sa, dar și calea sfințirii prin iubirea de aproapele. Păcatele pot fi acoperite prin faptele iubirii. „Iubirea acoperă mulțime de păcate”, zice Sf. Petru²¹⁰. Unii Părinți au văzut în această afirmație un cuvânt al Mântuitorului. Nu știm cu certitudine dacă avem aici un *agrafon*, dar Evangheliile sugerează că Domnul ar fi putut rosti un astfel de cuvânt. De altfel, făgăduința Sa că va avea milă de cei ce au avut milă de semenii lor²¹¹ ne oferă cea mai bună pistă de interpretare a îndemnului Sf. Petru²¹².

²¹⁰ Cf. Pilde 10, 12; Iac 5, 20.

²¹¹ Mt 5, 7: „Fericiți cei milostivi, că aceia se vor milui.”; cf. Lc 7, 47: „Iertate sunt păcatele ei cele multe, fiindcă mult a iubit.”

²¹² Altă interpretare: dragostea „rabdă” (cf. I Cor 13, 7), iartă și chiar „acoperă” mulțimea păcatelor altora. TH. CONSTABLE, *I Peter*, p. 56.

Excurs

AGRAFA

BIBLIOGRAFIE: HARRINGTON, WILFRID, *Record of Revelation (The Bible)*, The Priory Press, Chicago, 1965. JEREMIAS, . JOACHIM, *Unknown Sayings of Jesus*, translated by Reginald H. Fuller, Wipf & Stock, Eugene, 2008. KARAVIDOPOULOS, IOANNIS, *Introducere în Noul Testament* (în lb. greacă), Pournaras, Thessaloniki, 1991. KARAVIDOPOULOS, IOANNIS, *Evanghelia de la Marcu* (în lb. greacă), Pournaras, Thessaloniki, 1988. OTERO, AURELIO DE SANTOS, *Los evangelios apócrifos*, Biblioteca de Autores Cristianos, Madrid, 2009. RESCH, ALFRED, *Agrapha: Aussercanonische Schriftfragmente*, Richardson, ²2009. VAGANAY, LÉON, „Agrapha”, *Supplément au Dictionnaire de la Bible*, I, Paris, 1928, pp. 162-163.

Din grecescul ἄγραφα (= nescrise; sg.: ἄγραφον = nescris). Termen tehnic folosit în teologia biblică modernă pentru a desemna „orice cuvânt izolat atribuit lui Iisus pe calea tradiției și absent din Evangheliile canonice”²¹³. Cu acest sens a fost folosit pentru prima dată într-o lucrare din 1776 a teologului german J. G. Körner, iar spre sfârșitul secolului XIX a fost consacrat de un alt teolog german, Alfred Resch, prin lucrarea *Agrapha: aussercanonische Evangelienfragmente* (Leipzig, 1889). În greaca clasică substantivul *agrafon* (pl.: *agrafa*) însemna pur și simplu *nescris*. Mai târziu, în literatura creștină veche, dobândește un prim sens tehnic, desemnând tradiția orală. Sensul tehnic pe care i l-a dat J. Körner nu este tocmai cel mai fericit, căci aceste cuvinte *nescrise în Evangheliile*, s-au transmis totuși prin scris. Mai mult, unele din scrierile care conțin *agrafa* sunt mai vechi

²¹³ L. VAGANAY, „Agrapha”, p. 162.

decât cele patru Evanghelii canonice (I Tesaloniceni, I Corinteni, Iacov).

Autorii Evangheliilor canonice nu pretind că rețin toate cuvintele Mântuitorului. În încheierea Evangheliei sale, Sf. Ioan zice că „sunt încă și multe altele pe care le-a făcut Iisus, care, dacă s-ar fi scris una câte una, socotesc că lumea aceasta n-ar cuprinde cărțile ce s-ar fi scris” (In 21, 25; cf. 20, 30). Chiar dacă acest cuvânt pare să se refere doar la *faptele* Mântuitorului, este destul de clar că evanghelistul are în vedere toată activitatea Domnului. Iar faptul că scrierea pe care o încheie cu aceste cuvinte cuprinde mai mult *cuvinte* ale lui Iisus sau despre El decât fapte ale Sale ne îndreptățește să vedem aici și o subliniere a faptului că doar puține din cele ce a spus Mântuitorul sunt redată în ea.

Totuși Evangheliile nu sunt singurele scrieri care conțin cuvinte ale Mântuitorului. În celelalte scrieri ale Noului Testament, în variante textuale ale Evangheliilor, în literatura creștină a primelor veacuri, în cultul Bisericii, dar și în scrierile apocrife găsim cuvinte atribuite Domnului. Toate acestea pot fi socotite între *agrafa*. A. Resch, în lucrarea sus-amintită, cataloghează 177 de cuvinte atribuite Mântuitorului, iar dintre acestea consideră că doar 74 pot fi considerate autentice. De la data publicării cărții lui Resch și până în zilele noastre, în ciuda descoperirii unor noi manuscrise conținând cuvinte atribuite lui Iisus, specialiștii au redus considerabil numărul celor ce pot fi luate în considerare ca autentice. Astfel, de pildă, Joachim Jeremias mai reține doar 21²¹⁴ iar Aurelio de Santos Otero²¹⁵ enumeră 38 de *agrafa* (între acestea nu sunt incluse cele din apocrife sau din cultul Bisericii).

²¹⁴ *Unknown Sayings of Jesus*.

²¹⁵ *Los evangélicos apócrifos*, pp. 47-51.

1. Agrafta în canonul Noului Testament

Cele mai importante *agrafta* (în număr de patru) sunt cuprinse în Noul Testament. Două dintre ele au paralele în Evanghelii. Acestea sunt:

(1) Fapte 1, 4-8: „În timp ce era împreună cu ei le-a poruncit să nu se'ndepărteze de Ierusalim, ci să aștepte făgăduința Tatălui „pe care ați auzit-o de la Mine; că Ioan a botezat cu apă, dar voi veți fi botezați întru Duhul Sfânt, nu mult după aceste zile“. Iar ei, adunându-se, L-au întrebat, zicând: „Doamne, oare în acest timp așeza-vei Tu la loc împărăția lui Israel?“ Iar El le-a zis: „Nu al vostru este să știți anii sau vremile pe care Tatăl întru a Sa stăpânire le-a pus; dar putere veți primi prin venirea peste voi a Sfântului Duh și-Mi veți fi Mie martori în Ierusalim și'n toată Iudeea și'n Samaria și pân'la marginea pământului”²¹⁶.

(2) I Cor 11, 24-25: „eu de la Domnul am primit ceea ce v'am predat și vouă: Că Domnul Iisus, în noaptea în care a fost vândut, a luat pâine și, mulțumind, a frânt și a zis: «Luați, mâncați; acesta este Trupul Meu Cel ce se frânge pentru voi. Aceasta să faceți spre pomenirea Mea».”²¹⁷

Celelalte două sunt:

(1) Fapte 20, 35: „...să vă aduceți aminte de cuvintele Domnului Iisus, căci El a zis: «Mai fericit este a da decât a lua».”

(2) I Tes 4, 15: „Căci pe aceasta v-o spunem noi prin cuvântul Domnului: că noi, cei vii, cei rămași până la venirea Domnului, nu le-o vom lua înaintea celor adormiți. ”

²¹⁶ Cf. Lc. 24, 45-49.

²¹⁷ Cf. Mt 26, 26-28; Mc 14, 23-24; Lc 22, 19-20.

Otero include în această categorie și un text din Apocalipsă: „Iată, Eu vin ca un fur. Fericit cel ce priveghează și-și păstrează veșmintele, ca să nu umble gol și să i se vadă rușinea!” (16, 15). Nu spune însă de ce le omite pe celelalte (1, 17-20; mesajele profetice către cele șapte Biserici din cap. 2-3; 11, 3; 22, 16.20).

2. Agrafa din variante textuale ale Evangheliilor canonice

Otero identifică șapte *agrafa* în variantele textuale din diferite manuscrise ale Evangheliilor. Cel mai lung este așa numitul *loghion al lui Freer*, care urmează după Mc 16, 14 în Codexul lui Freer (sau Washingtonianus). Iată textul acestui *loghion*:

„Și aceia [Apostolii] au răspuns zicând că acest veac al nelegiurii și al necredinței zace sub Satan, care nu îngăduie ca ceea ce zace sub puterea duhurilor necurate să înțeleagă adevărul și puterea lui Dumnezeu. De aceea – au zis ei lui Hristos – arată-ne acum dreptatea. Și Hristos le-a răspuns că s-a împlinit numărul anilor puterii lui Satan, dar că se apropie și alte lucruri îngrozitoare. Și pentru cei care au păcătuit, Eu am fost dat morții ca ei să se poată întoarce la adevăr și să nu mai păcătuiască, pentru ca să moștenească în cer slava dreptății, cea duhovnicească și nestricăcioasă.”²¹⁸

După care, în codexul menționat, textul continuă cu versetele 15 și următoarele.

Un alt exemplu găsim în Codexul lui Beza (D) unde textul din Lc 6, 5 este înlocuit de varianta următoare:

„În aceeași zi, văzând pe cineva lucrând în zi de sabbat, El (Iisus) i-a zis: Omule, dacă știi ce faci, ești fericit; dar dacă nu știi, ești blestemat și călcător de lege.”

²¹⁸ După I. KARAVIDOPOULOS, *Evanghelia de la Marcu*, pp. 515-516

3. Agrafa în scrieri patristice

În această categorie se găsesc cele mai multe *agrafa* (26 în catalogul lui Otero). În general, acestea sunt cuvinte inspirate din textele Evangheliilor canonice. Cercetătorii însă nu exclud posibilitatea ca unele să fie autentice sau cel puțin bazate pe cuvinte ale Mântuitorului care nu sunt cuprinse în Evanghelii.

Didim cel Orb († 398) citează următorul logion:

„Căci Domnul Însuși a zis: «Cel ce este aproape de Mine este aproape de foc; cel ce este departe de Mine este departe de Împărăție»”.

Logionul se găsește și în *Evanghelia după Toma* (scriere gnostică din sec. II) și la Origen († 254, *In Jer.* 20, 3).

4. Agrafa în cultul Bisericii

Textele liturgice folosite de Biserica Ortodoxă cuprind un singur *agrafon*. Este vorba de un cuvânt al Mântuitorului citat în slujba Sf. Maslu, în rugăciunea care urmează celei de-a doua lecturi evanghelice, unde citim: „Tu ești Cel ce ai zis: «de câte ori vei cădea, scoală-te și te vei mântui»”.

Concluzii

Cuvintele atribuite Domnului de alte scrieri decât Evangheliile canonice nu aduc mai nimic nou în raport cu învățăturile evanghelice, însă ele mărturisesc bogăția tradițiilor orale care circulau în primele veacuri ale Bisericii. Multe dintre *agrafa* constituie variante sau parafraze explicative ale unor cuvinte ale Mântuitorului care se găsesc în Evangheliile canonice. Unii autori, din eroare, atribuie Domnului cuvinte ce se găsesc în Scriptură, dar care nu-I

aparțin. Alte *agrafa* sunt pur și simplu creația imaginației unor oameni evlavioși care atribuie Domnului cuvinte care, deși nu-I aparțin, sunt în consonanță cu învățăturile evanghelice. În ce privește cuvintele atribuite Mântuitorului de scrierile apocrife, chiar și atunci când nu se îndepărtează de învățătura ortodoxă asupra lor planează suspiciunea de fals, dată fiind natura acestor cărți.

Cercetătorii au respins autenticitatea unei bune părți dintre cuvintele atribuite Mântuitorului. Cu toate acestea, rezultatele divergente ale cercetării contemporane mărturisesc dificultatea identificării celor cu adevărat autentice. Și probabil niciodată nu vom ști precis dacă cele acceptate de critica modernă au fost cu adevărat rostite de către Mântuitorul.

Epistola Sf. Petru prezintă o imagine a creștinilor care sunt din ce în ce mai mult ostracizați de societatea în care trăiesc dintotdeauna. În astfel de situații iubirea creștină capătă noi semnificații. Conviețuirea În mijlocul urii concetățenilor păgâni, creștinii trebuie să se iubească unii pe alții; dragostea celorlalte îi întărește și-i ajută să reziste acestei situații. Pe de altă parte, viața Bisericii primare avea câteva particularități care nu se vor mai întâlni în istoria creștinismului la o scară atât de mare. În primul rând, în lipsa unui sistem organizat de educație teologică, catezha era asigurată deseori de învățători și profeți itineranți. Astfel, viața spirituală a unor comunități depindea în mare măsură de oameni din afara lor. Aceștia însă aveau nevoie de găzduire, masă și sprijin financiar. Primirea „fără de cântire” a unor astfel de „străini” (v. 9a) și „slujirea” (v. 10b) lor este o formă concretă de manifestare a iubirii

creștine în interiorul Bisericii. Altă particularitate: pentru cult, catezehă și agape comunitățile locale foloseau casele unor membri. Iată altă formă de „slujire” a fraților și de exprimare a iubirii jertfelnice, mai ales în condițiile în care spațiul pus la dispoziția comunității nu era unul prisositor, ci era parte a „spațiului vital” minimal, de multe ori insuficient în comparație cu standardele lumii de azi.

4¹⁰ ἕκαστος καθὼς ἔλαβεν χάρισμα, εἰς ἑαυτοῦς αὐτὸ διακονοῦντες ὡς καλοὶ οἰκονόμοι ποικίλης χάριτος Θεοῦ· / După darul pe care l-a primit fiecare, slujiți unii altora, ca niște buni iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu.

Slujirea desăvârșită a fraților, și, prin urmare, a Bisericii pare imposibilă pentru omul obișnuit. Dar credincioșii nu sunt oameni obișnuiți; ei sunt „iconomi ai harului celui de multe feluri al lui Dumnezeu” (v. 10).

4¹¹ εἰ τις λαλεῖ, ὡς λόγια Θεοῦ· εἰ τις διακονεῖ, ὡς ἐξ ἰσχύος ἧς χορηγεῖ ὁ Θεός· ἵνα ἐν πᾶσιν δοξάζεται ὁ Θεὸς διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ, ᾧ ἐστιν ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν. / Dacă vorbește cineva, cuvintele lui să fie ca ale lui Dumnezeu; dacă slujește cineva, slujba lui să fie ca din puterea pe care o dă Dumnezeu, pentru ca întru toate Dumnezeu să se slăvească prin Iisus Hristos, Căruia Îi este slava și stăpânirea în vecii vecilor. Amin.

Sf. Petru oferă două exemple de folosire a harului în slujirea fraților: Ca niște „buni iconomi ai harului”, învățătorii pot vorbi așa cum vrea Dumnezeu (v. 11a); iar

cei chemați să-i slujească cu iubire pe ceilalți își pot împlini vocația cu o putere pe care le-o dă Dumnezeu (ἐξ ἰσχύος ἡς χορηγεῖ ὁ Θεός, v. 11b). Astfel se împlinește rostul Bisericii: Dumnezeu se slăvește întru toate (v. 11c).

Încheierea doxologică a versetului și diferența de ton cu care începe secțiunea următoare i-a determinat pe unii să creadă că epistola este compusă din două scrieri redactate în condiții diferite și unite ulterior²¹⁹.

2. „Părtași la suferințele lui Hristos” (4, 12-19)

BIBLIOGRAFIE: JOHNSON, D. E., „Fire in God's House: Imagery from Malachi 3 in Peter's Theology of Suffering (1 Pet 4:12-19)”, *Journal of the Evangelical Theological Society* 29 (1989), pp. 285-294.

4 ¹² Ἀγαπητοί, μὴ ξενίζεσθε τῇ ἐν ὑμῖν πυρώσει πρὸς πειρασμὸν ὑμῖν γινομένη ὡς ξένου ὑμῖν συμβαίνοντος,
¹³ ἀλλὰ καθὼ κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν χαίρετε, ἵνα καὶ ἐν τῇ ἀποκαλύψει τῆς δόξης αὐτοῦ χαρῇτε ἀγαλλιωμένοι.

¹⁴ εἰ ὀνειδίζεσθε ἐν ὀνόματι Χριστοῦ, μακάριοι, ὅτι τὸ

4 ¹² Iubiților, nu vă mirați de focul aprins între voi spre ispitire, ca și cum vi s-ar întâmpla ceva străin,
¹³ ci, întrucât sunteți părtași la suferințele lui Hristos, bucurați-vă, pentru ca și la arătarea slavei Lui să vă bucurați cu bucurie mare.

¹⁴ De sunteți ocărăți pentru numele lui Hristos, fericiți

²¹⁹ Așa C. MOULE, care susține că prima epistolă a fost adresată unor Biserici care se confruntau cu posibilitatea unor suferințe nemeritate, în timp ce a doua a fost scrisă pentru creștini aflați deja în mijlocul suferințelor („The Nature and Purpose of 1 Peter”, pp. 1-11).

τῆς δόξης καὶ τὸ τοῦ Θεοῦ Πνεῦμα ἐφ' ὑμᾶς ἀναπαύεται. [κατὰ μὲν αὐτοὺς βλασφημεῖται κατὰ δὲ ὑμᾶς δοξάζεται] [RP].

¹⁵ μὴ γάρ τις ὑμῶν πασχέτω ὥς φονεὺς ἢ κλέπτης ἢ κακοποιὸς ἢ ὥς ἄλλοτριεπίσκοπος·

¹⁶ εἰ δὲ ὥς Χριστιανός, μὴ αἰσχυνέσθω, δοξαζέτω δὲ τὸν Θεὸν ἐν τῷ ὀνόματι τούτῳ.

¹⁷ ὅτι ὁ καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ· εἰ δὲ πρῶτον ἀφ' ἡμῶν, τί τὸ τέλος τῶν ἀπειθούντων τῷ τοῦ Θεοῦ εὐαγγελίῳ;

¹⁸ καὶ [„]εἰ ὁ δίκαιος μόλις σφάζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται; [„]”²²¹

¹⁹ ὥστε καὶ οἱ πάσχοντες κατὰ τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ

sunteți, căci Duhul slavei și al lui Dumnezeu Se odihnește peste voi; [de către unii El se hulește, iar de voi se preaslăvește].

¹⁵ Nimeni dintre voi să nu sufere ca ucigaș, sau fur, sau făcător de rele, sau ca râvnitor de lucruri străine.

¹⁶ Iar de suferă ca creștin²²⁰, să nu se rușineze, ci să preamărească pe Dumnezeu, pentru numele acesta.

¹⁷ Căci vremea este ca să înceapă judecata de la casa lui Dumnezeu; și dacă începe întâi de la noi, care va fi sfârșitul celor care nu ascultă de Evanghelia lui Dumnezeu?

¹⁸ Și [„]dacă dreptul abia se mântuiește, ce va fi cu cel necredincios și păcătos? [„]” Pilde 11, 31 (LXX)]

¹⁹ Pentru aceea, și cei ce suferă, după voia lui

²²⁰ Cu excepția acestui verset, termenul „creștin” (Χριστιανός) mai apare doar de două ori în Noul Testament, în Fapte 11, 26 și 26, 28.

²²¹ Citat din Pilde 11, 31 (LXX): εἰ ὁ μὲν δίκαιος μόλις σφάζεται, ὁ ἀσεβὴς καὶ ἁμαρτωλὸς ποῦ φανεῖται;

πιστῶ Κτίστη παρα-
τιθέσθωσαν τὰς ψυχὰς
αὐτῶν ἐν ἀγαθοποιῖᾳ.

Dumnezeu, să-și încredin-
teze Lui, Creatorul cre-
dincios, sufletele lor,
săvârșind fapte bune.

W. Harrington vede în această secțiune „o sinteză a întregii epistole”²²². Sf. Petru revine la tema suferinței și subliniază câteva motive pentru care creștinii trebuie să accepte încercările și chiar să se bucure în ele. Persecuțiile n-ar trebui să mire pe nimeni; ele sunt de așteptat ca ceva firesc căci prin ele se dovedește puritatea credinței (cf. 1, 7) și tot prin ele credinciosul participă la suferințele lui Hristos. Dacă Domnul prin suferință a ajuns la slavă, acesta este drumul firesc și pentru ucenicii Lui. Urmarea lui Hristos este o călătorie împreună cu El pe drumul Crucii. Suferința „pentru numele lui Hristos” trebuie să fie un motiv de bucurie, căci primirea ei implică împărtășirea *Duhului slavei* (v. 14). Expresia sugerează un aspect al lucrării Sfântului Duh în viața credinciosului care suferă pentru Hristos: Părtaș la suferințele Domnului, el participă în același timp, prin Duhul Sfânt, la slava Sa. Aceasta îi dă o bucurie, care anticipează fericirea pe care o va trăi la „arăatarea slavei Lui” (v. 13) și care îl determină să-L slăvească pe Dumnezeu chiar în „focul” (v. 12) persecuției.

Versetul 17 aduce încă un argument pentru primirea suferinței. Necazurile nu sunt numai un mijloc de curățire (1, 7-9) sau de participare la jertfa lui Hristos (4, 13), ci și

²²² W. HARRINGTON, *Introduction*, p. 925.

o judecată a lui Dumnezeu²²³. „Vremea este să înceapă judecata de la casa lui Dumnezeu”, zice Sf. Petru (4, 17). Metafora „casa lui Dumnezeu” (οἶκος τοῦ Θεοῦ) desemnează Biserica²²⁴. Membrii ei, zice Sf. Petru, trebuie să suporte o judecată, care se constituie ca primă etapă a judecății finale. Persecuția iminentă la care se pare că face aluzie aici Apostolul trebuie văzută ca o formă de manifestare a acestei judecăți. Această judecată este curățitoare, sfințitoare și mântuitoare²²⁵. Un cuvânt al Mântuitorului din Evanghelia de la Ioan este relevant pentru înțelegerea textului nostru:

²²³ Unii autori cred că Sf. Petru se inspiră din Iezechiel 9, 4-9 și Maleahi 3, 1-5. Vezi, de exemplu, D. E. JOHNSON, „Fire in God's House: Imagery from Malachi 3 in Peter's Theology of Suffering (1 Pet 4:12-19)”, *Journal of the Evangelical Theological Society* 29 (1989), pp. 285-294. Desigur, Sf. Petru cunoaște aceste texte profetice, dar judecata de care vorbesc ele nu este similară celei la care se referă textul nostru. Cei doi profeți au în vedere o judecată „pierzătoare”, în timp ce Sf. Petru se referă la una care constă în încercări și suferințe îngăduite de Dumnezeu „în scopul desăvârșirii și al mântuirii veșnice” (I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 132).

²²⁴ Cf. I Tim 3, 15: „... casa lui Dumnezeu, care este Biserica Dumnezeului celui viu”; Ef 2, 19-22.

²²⁵ SF. MAXIM MĂRTURISITORUL tâlcuiește textul acesta în felul următor: „«A venit vremea să se înceapă judecata de la Casa lui Dumnezeu», adică începând să fie osândit păcatul prin pătimirile celor ce cred și au cunoscut adevărul și și-au lepădat prin Botez nașterea din plăcere. Căci pe acești creștini i-a numit Petru «Casa lui Dumnezeu»” (*Răspunsuri către Thalasia*, PG 637; traducere de Pr. Prof. Dr. Dumitru Stăniloae, *Filocalia*, vol. III, p. 365).

„Adevărat, adevărat zic vouă: Cel ce ascultă cuvântul Meu și crede în Cel ce M-a trimis are viață veșnică și la judecată nu va veni, ci s-a mutat din moarte la viață” (In 5, 24).

Or, ascultarea cuvântului Domnului implică în primul rând urmarea Lui pe drumul Crucii. Suferința credincioșilor este o realitate prezentă; a celorlalți, însă, va începe cu Judecata finală. Judecata pe care o suportă creștinii din partea „celor care nu ascultă de Evanghelia lui Dumnezeu”, este incomparabil mai ușoară decât cea a „judecătorilor” lor (v. 17b).

Dacă patimile Domnului au constituit parte a planului mântuitor al lui Dumnezeu, tot așa trebuie privite și suferințele creștinilor. Ei „suferă după voia lui Dumnezeu” (v. 19). Dumnezeu este numit aici „Ziditorul credincios” (πιστός Κτίστης), expresie unică în Noul Testament. Combinația acestor doi termeni subliniază puterea și iubirea lui Dumnezeu²²⁶. Credincioșii persecutați trebuie să fie convinși de puterea, iubirea și credincioșia lui Dumnezeu și astfel pot „să-și încredințeze Lui, credinciosului Ziditor, sufletele²²⁷ lor” (v. 19), știind că El îi va ajuta să biruiască în toate încercările. Astfel nu vor înceta să săvârșească binele pentru care suferă acum (v. 16) și vor persevera în săvârșirea faptelor bune (v. 19).

²²⁶ E. BLUM, „1 Peter”, *The Expositor's Bible Commentary*, 12, p. 249.

²²⁷ C. KEENER (BBC, ad loc., de verificat în biblioteca de jos) crede că acest îndemn trebuie văzut ca un ecou al finalului unei cunoscute rugăciuni zilnice iudaice, care sună astfel: „Viețile noastre le punem în mâna Ta și sufletele noastre sunt în grija Ta”.

3. Cum se păstorește „turma lui Dumnezeu” (5, 1-4)

W. NAUCK, „Probleme des frühchristlichen Amtsverständnisses. I Ptr 5,2f.”, *ZNW* 48 (1957), pp. 200-220.

5 ¹ Πρεσβυτέρους οὖν ἐν ὑμῖν παρακαλῶ ὁ συμπρεσβύτερος καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων, ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός,

² ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, ἐπισκοποῦντες μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλὰ ἐκουσίως κατὰ Θεόν, μὴδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως,

³ μὴδ' ὥς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου·

⁴ καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομιεῖσθε τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον.

5 ¹ Pe preoții cei dintre voi îi rog ca unul ce sunt împreună-preot și martor al patimilor lui Hristos și părtaș al slavei celei ce va să se descopere:

² Păstoriți turma lui Dumnezeu, dată în paza voastră, cercetând-o, nu cu silnicie, ci cu voie bună, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste;

³ Nu ca și cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei²²⁸.

⁴ Iar când Se va arăta Maimarele păstorilor, veți lua cununa cea neveștejită a mării.

Tema persecuției și a atitudinii creștine în fața ei pare că îl conduce pe Sf. Petru la responsabilitățile conducătorilor

²²⁸ In 13, 15-17; II Cor 1, 24.

comunității creștine²²⁹. El știe la ce presiune sunt expuși conducătorii Bisericii în condițiile în care exigențele lucrării lor misionar-pastorale se întâlnesc cu vrăjmășia lumii și cu neînțelegerile celor chemați să se împace cu statutul lor de străini în societatea din care fac parte. Adresându-se „preoților” Bisericii, Sf. Petru se identifică ca unul dintre ei, folosind un termen unic în Sfânta Scriptură: συμπρεσβύτερος (împreună-preot). Dar imediat precizează ce îl deosebește de destinatarii săi: El este „martor al patimilor lui Hristos” (μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων) și „părtaș al slavei celei ce va să se descopere” (τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός). Elementele autobiografice din versetul 1 sugerează că îndemnurile care urmează în versetele următoare (2-4) nu izvorăsc dintr-o meditație asupra slujirii preoțești în raport cu nevoile Bisericii, ci vin din poziția și experiența personală unică a autorului²³⁰. Prezentându-se pe sine, cu smerenie, ca unul din ei, Apostolul le arată conducătorilor comunităților bisericești cum trebuie să fie raporturile dintre ei. Apoi abordează tema responsabilităților pe care le au față de „turma lui Dumnezeu” (ποίμνιον τοῦ Θεοῦ, v. 2a). Îndeplinirea acestora cu dragoste va fi răsplătită de

²²⁹ Pe de altă parte, este posibil ca situarea acestei secțiuni spre încheierea scrierii să nu fie pur și simplu dictată de curgerea ideilor autorului. Așa cum arată J. H. ELLIOTT („Ministry and Church Order in the New Testament”, *CBQ* 32 [1970] p. 371), în afară de secțiunea de față, în Noul Testament alte trei texte parenetice adresate conducătorilor bisericești se găsesc la sfârșitul unor scrieri, înainte de încheierea epistolară. Este vorba de I Cor 16, 15-16; I Tes 5, 12-15 și Evr 13, 7. Este oare autorul epistolei tributar unei astfel de tradiții?

²³⁰ E. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, p. 227.

„Mai-Marele păstorilor” (Ὁ Ἀρχιποίμην), Care, atunci „când Se va arăta” (φανερωθέντος), le va da „cununa cea nevestejită a mării” (τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον, v. 4).

5¹ Πρεσβύτερους οὖν ἐν ὑμῖν / Pe preoții cei dintre voi.

Substantivul πρεσβύτερος este redat în traduceri, în funcție de apartenența confesională a traducătorilor sau a comentatorilor, prin preot, episcop, bătrân sau conducător. Pentru comentatorii ortodocși și romano-catolici el îi desemnează pe toți sau pe membrii celei de-a doua trepte a preoției sacramentale. Este cert că la data când scria Sf. Petru, substantivul πρεσβύτερος primise deja un sens tehnic, fiind folosit pentru a-i desemna pe unii dintre membrii preoției sacramentale. Dar faptul că termenul ἐπίσκοπος, care a primit mai târziu sensul tehnic de episcop, era folosit în primele decenii ale Bisericii și pentru preoți, face dificilă identificarea lor cu precizie. O tradiție exegetică veche îi identifică ca episcopi²³¹. Alți exegeți cred că este vorba despre preoți, iar alții consideră mai prudent să vedem o referire la ambele categorii, dat fiind că scrierea aparține unei epoci în care termenii ἐπίσκοπος și πρεσβύτερος nu primiseră încă sensul tehnic de azi. Probabil aceasta este cea mai corectă interpretare. Sf. Petru îi vizează pe toți conducătorii comunităților bisericești,

²³¹ SF. CHIRIL AL ALEXANDRIEI, *Comentariu la Isaia*, III, 12, PG 70, col. 112C; ECUMENIU, *Comentariu la I Petru*, PG 119, col. 572; SF. TEOFILACT AL BULGARIEI, *Comentariu la I Petru*, PG 125, 1248. Canonul 4 al Sinodului al VII-lea Ecumenic.

preoți și episcopi deopotrivă. De altfel, el rezervă termenul ἐπίσκοπος pentru Domnul Iisus Hristos, pe care-L numește „Păstorul și Episcopul (Păzitorul, în ediția sinodală) sufletelor voastre” (ἐπεστράφητε νῦν ἐπὶ τὸν ποιμένα καὶ ἐπίσκοπον τῶν ψυχῶν ὑμῶν, 2, 25).

5 ¹ παρακαλῶ / [îi] rog

La fel ca și în 2, 11, autorul își începe îndemnul cu verbul παρακαλῶ (= a ruga). În ambele cazuri termenul introduce o cerere specială: în primul (2, 11) autorul îi roagă pe iubii (ἀγαπητοί) săi destinatari să se ferească de poftele trupești (ἀπέχεσθαι τῶν σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν), atrăgându-le atenția asupra noului lor statut care-i face străini și călători (παροίκους καὶ παρεπιδήμους) pe pământ; aici subliniază responsabilitățile extraordinare ale clerului.

5 ¹ ὁ συμπρεσβύτερος / [ca unul ce sunt] împreună-preot.

Termenul συμπρεσβύτερος (= împreună-preot) este unic în toată literatura antică. Unii văd aici o posibilă aluzie la adevărata poziție a autorului în Biserică și, în consecință, și un argument în plus în favoarea ipotezei paternității non-petrine a epistolei²³².

5 ¹ καὶ μάρτυς τῶν τοῦ Χριστοῦ παθημάτων / și martor al patimilor lui Hristos

²³² De exemplu, R. FELDMEIER (*First Peter*, p. 232), scrie: „Possibly the real author here falls out of his fiction of being the apostle and speaks as that which he is, as a Christian presbyter”.

În general, exegeții cred că prin aceasta autorul vrea să sublinieze statutul său special de Apostol. Afirmția, însă, constituie motiv de dispută, căci, după Mt 26, 56 și Lc 23, 49, Petru nu a fost prezent pe Golgota. Totuși el a fost martor cel puțin la o parte din suferințele Mântuitorului (vezi Lc 22, 28; 54-62; In 18, 15-27)²³³. Pe de altă parte, termenul μάρτυς nu înseamnă doar *martor ocular*, ci și *mărturisitor*²³⁴: Apostolul poate să dea mărturie despre patimile Domnului ca unul care are informații de primă mână despre ele și care, asumându-și suferințele inerente lucrării apostolice, participă tainic la acestea (4, 13).

5¹ ὁ καὶ τῆς μελλούσης ἀποκαλύπτεσθαι δόξης κοινωνός / și părtaş al slavei celei ce va să se descopere

Expresia „părtaş al slavei...” este interpretată de obicei în lumina textului II Petru 1, 16-18:

„... am văzut slava Lui cu ochii noștri. Căci El a primit de la Dumnezeu-Tatăl cinste și slavă atunci când, din înălțimea slavei, un glas ca acesta a venit către El: «Acesta este Fiul Meu cel iubit, întru Care am binevoit». Și acest glas noi l-am auzit pogorându-se din cer pe când eram cu Domnul în muntele cel sfânt.”

Nimic nu ne împiedică însă să vedem aici și o referire la Învierea și Înălțarea Domnului, precum și la comuniunea tainică a Apostolului cu Hristos cel preaslăvit.

²³³ D. WHEATON, „1 Peter”, NBC, p. 1247.

²³⁴ R. BROWN, *Introduction*, p. 712.

Elementele autobiografice de mai sus sugerează că îndemnul din versetele următoare (2-4) nu izvorăsc doar dintr-o meditație asupra slujirii preoțești în raport cu nevoile Bisericii, ci vin mai ales din poziția și experiența personală unică a autorului²³⁵. Prezentându-se pe sine, cu smerenie, ca unul din ei, Apostolul le arată conducătorilor comunităților bisericești cum trebuie să fie raporturile dintre ei. Iar aceasta o știa de la Hristos-Domnul, Care a anticipat pericolul imitării modelului oferit de structurile politice ale lumii:

„Știți că cei ce se socotesc conducători ai neamurilor domnesc (κατακυριεύουσιν) peste ele și cei mari ai lor le stăpânesc; dar între voi să nu fie așa, ci cel ce va vrea să fie mare între voi, să fie slujitorul vostru, și cel ce va vrea să fie întâiul între voi, să le fie tuturor slugă; că nici Fiul Omului n-a venit să I se slujească, ci să slujească și să-Și dea viața răscumpărare pentru mulți.” (Mc 10, 42-45).

5 ² ποιμάνετε τὸ ἐν ὑμῖν ποίμνιον τοῦ Θεοῦ / păstoriți turma lui Dumnezeu

Reprezentarea poporului lui Dumnezeu sub imaginea turmei (ποίμνιον) și a conducătorilor săi ca păstori este foarte veche. Îndemnul Sfântului Petru pare o prelungire a poruncii pe care el însuși a primit-o din partea Mântuitorului: „păstorește oile Mele” (ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, In 21, 16).

²³⁵ E. Selwyn, *The First Epistle of St. Peter*, p. 22.

5 ² ἐπισκοποῦντες / veghind.

În Noul Testament verbul ἐπισκοπεῖν (a veghea asupra), care a dat naștere substantivului ἐπίσκοπος (episcop), mai apare doar în Evr 12, 15 (ἐπισκοποῦντες μή τις ὕστερῶν ἀπὸ τῆς χάριτος τοῦ Θεοῦ), însă doar Sf. Petru îl folosește cu sens pastoral. Contextul arată că el încă nu a primit sensul tehnic de „a sluji ca episcop” și acest lucru poate constitui un argument în plus pentru datarea epistolei înainte de moartea Sf. Petru. Asociat cu imperativul ποιμάνετε, participiul ἐπισκοποῦντες joacă atât rol interpretativ²³⁶, cât și de subliniere a mesajului: „a păstori” înseamnă „a veghea asupra”, a purta de grijă turmei.

5 ² μὴ ἀναγκαστῶς ἀλλ’ ἐκουσίως κατὰ Θεόν, μηδὲ αἰσχροκερδῶς ἀλλὰ προθύμως / nu de silă, ci de bună voie, după Dumnezeu, nu pentru câștig urât, ci din dragoste.

Ei trebuie să o păstorească (ποιμάνετε) așa cum vrea Dumnezeu (κατὰ Θεόν), cu un entuziasm al cărui izvor trebuie să fie nu dorința de câștig²³⁷, ci iubirea. Această precizare pare să sugereze că la data scrierii epistolei, preoții și episcopii își desfășurau activitatea într-un cadru

²³⁶ J. R. MICHAELS, *1 Peter*, p. 283.

²³⁷ Căci, dacă ar fi așa, atunci toată activitatea lor „pastorală” este lipsită de roade, atât pentru ei înșiși, cât și pentru cei „păstoriți”. Cu astfel de „păstori” se împlinește cuvântul Mântuitorului din In 10, 12-13: „Cel plătit și cel care nu este păstor, și ale cărui oi nu sunt ale lui, vede lupul venind și lasă oile și fuge; și lupul le răpește și le risipește. Iar cel plătit fuge, pentru că este plătit și nu are grijă de oi.”

instituționalizat, putând fi remunerați pentru slujirea lor pastoral-sacramentală.

5³ 3 μηδ' ὥς κατακυριεύοντες τῶν κλήρων ἀλλὰ τύποι γινόμενοι τοῦ ποιμνίου· / Nu ca și cum ați fi stăpâni peste Biserici, ci pilde făcându-vă turmei.

Versetul 3 întărește ideea din 5, 2: Păstorii Bisericii sunt investiți cu o anumită putere, pe care o pot folosi bine sau prost. Puterea aceasta nu trebuie să-i transforme în „stăpâni” ai turmei²³⁸, căci ea nu este a lor, ci a lui Dumnezeu („Păstoriți turma *lui Dumnezeu*”). Cheia succesului în pastorație nu stă în numărul de porunci date, ci în puterea exemplului personal. Autoritatea păstorului de suflete nu se poate manifesta altfel decât așa cum a arătat Hristos, numit în versetul 4 „Arhipăstorul / Mai-Marele păstorilor” (Ὁ Ἀρχιποίμην)²³⁹. El „n-a venit să I se slujească, ci ca să slujească El și să-Și dea sufletul răscumpărare pentru mulți” (Mt 20, 28)²⁴⁰. Mântuitorul a anticipat că Biserica se va confrunta cu pericolul imitării modului de conducere al așezămintelor omenești (Mc 10, 42-45; cf. Mt 20, 25-28).

4 καὶ φανερωθέντος τοῦ ἀρχιποίμενος κομεισθε τὸν ἁμαράντινον τῆς δόξης στέφανον / Iar când Se va arăta

²³⁸ Cf. Mt 20, 25-28; II Cor 1, 24.

²³⁹ Cf. In 21, 15-17.

²⁴⁰ Cf. In 10, 11-17.

Arhipăstorul/Mai-Marele păstorilor, veți lua cununa cea neveștejită a măririi.

Sf. Petru încheie această secțiune încredințându-i pe păstorii adevărați ai Bisericii că lucrarea lor pastorală jertfelnică va fi răsplătită de „Mai-Marele păstorilor” (ἀρχιποίμενος), Care, atunci „când Se va arăta”, le va da „cununa cea neveștejită a măririi” (τὸν ἀμαράντινον τῆς δόξης στέφανον)²⁴¹. Pe de altă parte, menționarea Parusiei trimite la Judecată și astfel se constituie totodată ca o atenționare pentru cei ce nu-și împlinesc chemarea și un imbold spre împlinirea voii lui Hristos²⁴², ai Cărei slujitori sunt.

4. Îndatoririle credincioșilor (5, 5-11)

5 ⁵ ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτά-γητε πρεσβυτέροις. πάντες δὲ ἀλλήλοις τὴν ταπεινο-φροσύνην ἐγκομβώσασθε, ὅτι Ὁ Θεὸς ὑπερηφάνοις ἀντιτάσσεται ταπεινοῖς δὲ δίδωσιν χάριν.	5 ⁵ Tot așa și voi cei mai tineri, supuneți-vă preoților; și toți, unii față de alții, îmbrăcați-vă întru smerenie, pentru că „Dumnezeu celor mândri le stă împotriva, iar celor smeriți le dă har” ²⁴³ .
---	---

²⁴¹ Cf. II Tim 4, 8: „mi s-a gătit cununa dreptății, pe care mi-o va da Domnul” (ἀπόκειται μοι ὁ τῆς δικαιοσύνης στέφανος, ὃν ἀποδώσει μοι ὁ κύριος); Iac 1, 12 și Apoc 2, 10: „Îți voi da cununa vieții” (δώσω σοι τὸν στέφανον τῆς ζωῆς).

²⁴² TH. L. CONSTABLE, *I Peter*, p. 64.

²⁴³ Citat din Pilde 3, 34 (LXX).

⁶ Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ,

⁷ πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ’ Αὐτόν, ὅτι Αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν.

⁸ νήψατε, γρηγορήσατε. ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν·

⁹ ὃ ἀντίστητε στερεοὶ τῇ πίστει, εἰδότες τὰ αὐτὰ τῶν παθημάτων τῇ ἐν τῷ κόσμῳ ὑμῶν ἀδελφότητι ἐπιτελεῖσθαι.

¹⁰ ὁ δὲ Θεὸς πάσης χάριτος, ὁ καλέσας ὑμᾶς εἰς τὴν αἰώνιον αὐτοῦ δόξαν ἐν Χριστῷ, ὀλίγον παθόντας αὐτὸς καταρτίσει, στηρίξει, σθενώσει, θεμελιώσει.

¹¹ αὐτῷ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων· ἀμήν.

⁶ Deci, smeriți-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu, ca El să vă înalțe la timpul cuvenit²⁴⁴.

⁷ Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi.

⁸ Fiți treji, privegheați. Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită,

⁹ căruia stați împotriva, tari în credință, știind că aceleași suferințe îndură și frații voștri în lume.

¹⁰ Iar Dumnezeul a tot harul, Care v-a chemat la slava Sa cea veșnică, întru Hristos Iisus, El însuși, după ce veți suferi puțină vreme, vă va duce la desăvârșire, vă va întări, vă va înputernici, vă va face neclintii.

¹¹ Lui fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin!

²⁴⁴ Cf. Mt 23, 12; Lc 1, 52; 14, 11; 18, 14; Iac 4, 6.10.

Odată ce a evidențiat îndatoririle păstorilor Bisericii, Sf. Petru își îndreaptă atenția spre „turma” acestora. Îndemnurile de aici prezintă multe asemănări cu cele din Iac 4, 6-10.

5⁵ ὁμοίως, νεώτεροι, ὑποτάγητε πρεσβυτέροις / Tot așa și voi cei mai tineri, supuneți-vă preoților;

Tinerilor membri ai comunității creștine le cere să se supună preoților (ὑποτάγητε πρεσβυτέροις); iar smerenia (ταπεινοφροσύνη) trebuie să caracterizeze atitudinea tuturor față de ceilalți. Asemenea Sfântului Iacov²⁴⁵, Sf. Petru aduce un proverb din Pilde (3, 34, LXX) în sprijinul îndemnului său: „Dumnezeu celor mândri le stă împotrivă, iar celor smeriți le dă har”. Următoarele șase versete (6-11) explică ideea exprimată în acest proverb²⁴⁶.

5⁶ Ταπεινώθητε οὖν ὑπὸ τὴν κραταιὰν χεῖρα τοῦ Θεοῦ, ἵνα ὑμᾶς ὑψώσῃ ἐν καιρῷ / Smeriți-vă sub mâna cea tare a lui Dumnezeu ca El să vă înalțe la timpul cuvenit

În primul rând smerenia înseamnă supunerea totală sub voia lui Dumnezeu. În Vechiul Testament, expresia „mâna lui Dumnezeu” apare în contextul lucrării divine de disciplinare/îndreptare²⁴⁷ sau izbăvire²⁴⁸. Ambele sensuri sunt prezente și aici. Destinatarii Sf. Petru trec prin

²⁴⁵ Vezi Iac 4, 6.

²⁴⁶ T. L. CONSTABLE, *I Peter*, 66.

²⁴⁷ Ieș 3, 19; 6, 1; Iov 30, 21; Ps. 31, 4.

²⁴⁸ Deut 9, 26; Iez 20, 34.

încercări; acestora le vor urma altele și mai mari. Dar prezenta încercărilor în viața lor nu înseamnă lipsa prezenței lui Dumnezeu. În încercări El este prezent; El le îngăduie pentru ca cei ce-L urmează pe Hristos să o facă desăvârșit și să ajungă la slava Sa așa cum El Însuși a ajuns, adică umblând pe drumul Crucii. Cel ce L-a preaslăvit pe Hristos, îi va înălța „la timpul potrivit” și pe credincioșii care, asemenea Lui, se supun voii lui Dumnezeu (v. 7b)²⁴⁹.

5 ⁷ πᾶσαν τὴν μέριμναν ὑμῶν ἐπιρίψαντες ἐπ’ αὐτόν, ὅτι αὐτῷ μέλει περὶ ὑμῶν / Lăsați-I Lui toată grija voastră, căci El are grijă de voi.

Versetul 7 subliniază o primă implicație a supunerii față de Dumnezeu, pe care o cere versetul anterior: Credinciosul adevărat se încredințează în întregime în pronia lui Dumnezeu. El crede că Dumnezeu are putere să-i poarte de grijă și de aceea singura lui grijă trebuie să fie împlinirea voii lui Dumnezeu. Este exact ceea ce diavolul vrea să-i împiedice să facă.

5 ^{8b} ὁ ἀντίδικος ὑμῶν διάβολος ὡς λέων ὠρυόμενος περιπατεῖ ζητῶν τινα καταπιεῖν / Potrivnicul vostru, diavolul, umblă, răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită

²⁴⁹ Cf. Lc 14, 11; Iac 1, 2-4.

Satan este numit aici „potrivnicul vostru”. El „umblă răcnind ca un leu²⁵⁰, căutând pe cine să înghită” (v. 8). Astfel Sf. Petru subliniază un alt aspect al încercărilor prin care trec destinatarii săi. Sursa ultimă a necazurilor pe care le suferă este Satan. El îi determină pe slujitorii săi de pe scena istoriei umane să-i prigonească pe adevărații credincioși. Atitudinea diavolului față de credincioși nu face altceva decât să confirme statutul lor de robi ai lui Dumnezeu și să contribuie la desăvârșirea lor. Așadar, atâta vreme cât se supun voii lui Dumnezeu, știind că viața lor este în mâna Lui, credincioșii trebuie să aibă o singură grijă: să reziste activ în războiul pe care diavolul l-a pornit împotriva lor.

Prima parte a versetului 8 evidențiază premiza rezistenței în fața lucrării lui Satan: trezvie duhovnicească împletită cu rugăciunea: „Fiți treji, privegheați” (νήψατε, γρηγορήσατε). Depărtarea destinatarilor de patimile caracteristice lumii păgâne²⁵¹ arată că ei sunt în stare de trezvie. Totuși Apostolul ține să sublinieze importanța acesteia pentru biruința în războiul nevăzut pe care-l poartă cu puterile întinericului, știind din proprie experiență cum părăsirea acestei stări poate conduce la căderi teribile.

²⁵⁰ În Antichitate lei erau văzuți ca unele dintre cele mai feroce fiare; probabil de aceea imaginea lor a fost asociată cu vrăjmașii poporului lui Dumnezeu (vezi de exemplu Ps 21, 13). Din timpul lui Nero (și Epistola I Petru a fost scrisă în această perioadă) unii creștini au suferit moarte martirică fiind aruncați ca hrană acestor fiare.

²⁵¹ Vezi 4, 1-4: „ în vremile trecute ați făcut voia păgânilor, umblând în desfrânări, în poftă, în beții, în ospete, în chefuri și ntru nelegiuite slujiri idolești. De aceea ei se miră că voi nu mai alergați cu ei în aceeași revărsare a relelor purtări, și vă defaimă.”

Războiul lui Satan împotriva credincioșilor îmbracă multe forme. Atunci când nu izbutește să-i ispitească, apelează la amenințarea persecuției²⁵². Dar lucrarea lui este îndreptată mereu și în altă direcție: El încearcă să-i determine, pe de o parte, să se îndoiască de puterea și de credințioșia lui Dumnezeu, și, pe de altă parte, să pună sub semnul întrebării cuvântul Său. De aceea Sf. Petru adaugă la trezvie și priveghere, credința tare (v. 9a). Propria sa cădere s-a produs în urma nesocotirii cuvântului Domnului, Care, înaintea arestării le-a cerut ucenicilor să se roage ca să nu cadă în ispită²⁵³. Confruntat cu pericolul, Petru s-a îndoit de Hristos, așa cum ar putea fi tentați să facă și unii dintre destinatarii în fața cărora se proiectează perspectiva suferințelor. Versetul 10 sugerează că acestea sunt inevitabile, dar precizează și că sunt limitate temporal. La capătul lor se află slava cerească, spre care îi conduce Însuși Domnul Iisus Hristos: „El însuși, după ce veți suferi puțină vreme, vă va conduce la desăvârșire, vă va întări, vă va împuternici, va va face neclintiți” (v. 10). Contemplarea acestei lucrări multiforme a Mântuitorului îl conduce pe Sf. Petru spre o doxologie: „A Lui fie slava și puterea în vecii vecilor. Amin”

²⁵² *OSB*, p. 558.

²⁵³ Mt 26, 41; Mc 14, 38; Lc 22, 40.46.

Epilog (5, 12-14)

5¹² Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς λογίζομαι, δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰς ἣν στῆτε.

¹³ ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου.

¹⁴ ἀσπάσασθε ἀλλήλους ἐν φιλήματι ἀγάπης.

εἰρήνη ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ ἀμήν RP]⁷

5¹² V-am scris aceste puține lucruri, prin Silvan, pe care îl socotesc frate credincios, ca să vă îndemn și să vă mărturisesc că adevăratul har al lui Dumnezeu este acesta, în care stați.

¹³ [Biserica²⁵⁴] cea aleasă din Babilon și Marcu, fiul meu, vă îmbrățișează.

¹⁴ Îmbrățișați-vă unul pe altul cu sărutarea dragostei.

Pace vouă tuturor, celor întru Hristos [Iisus. Amin].

Aceste câteva versete care încheie epistola conțin câteva informații importante cu privire la autor, colaboratorii săi și locul în care se află în momentul scrierii epistolei. Este posibil ca aceste versete să fi fost scrise chiar de mâna Sf. Petru, așa cum face uneori și Sf. Pavel²⁵⁵.

²⁵⁴ Ad lit.: „Cea împreună aleasă din Babilon și Marcu...” Termenul ἐκκλησία nu apare în această epistolă. Unii au sugerat că Apostolul s-ar putea referi la soția sa, însă această ipoteză n-a atras mulți susținători.

²⁵⁵ Vezi paralelele din Gal 6, 11; II Tes 3, 17.

5¹² Διὰ Σιλουανοῦ ὑμῖν τοῦ πιστοῦ ἀδελφοῦ, ὡς
λογίζομαι, / Prin Siluan/Silvan, pe care îl socotesc frate
credincios,

În primul rând, Sf. Petru precizează că a scris „prin Silvan” (διὰ Σιλουανοῦ)²⁵⁶, ceea ce poate însemna că destinatarii nu primeau un text autograf al Apostolului, ci un mesaj pe care acesta fie l-a dictat lui Silvan/Siluan, fie l-a încredințat spre alcătuire acestui „frate credincios”²⁵⁷. Această interpretare vine aproape firesc în mintea cititorului, care-și amintește că și Sf. Pavel a folosit serviciile unui secretar pentru redactarea unora dintre epistolele sale. Epistola către Galateni se încheie cu o notă autografă a Apostolului²⁵⁸, care implică faptul că cele dinainte au fost scrise *prin* altcineva. La fel procedează la finalul Epistolei a doua către Tesaloniceni²⁵⁹. În adresa aceleiași epistole și-i asociază ca autori pe Siluan și pe Timotei (1, 1). Aceste informații sugerează fie că epistola a fost dictată celor doi,

²⁵⁶ Cu privire la Silvan vezi excursul lui E. G. SELWYN, *The First Epistle of St. Peter*, pp. 9-17.

²⁵⁷ L. GOPPELT, *A Commentary on I Peter*, 1993, p. 369. Contra E. R. Richards („Silvanus Was Not Peter's Secretary: Theological Bias in Interpreting *dia Silouanou* . . . *egrapha* in 1 Peter 5:12,” *Journal of the Evangelical Theological Society* 43:3 [September 2000] pp. 417-432); R. MICHAELS (*I Peter*, pp. 306-307) și T. CONSTABLE (*I Peter*, 68), care cred că expresia „prin Silvan” (διὰ Σιλουανοῦ) arată pur și simplu că acesta este purtătorul epistolei spre destinatari. Dacă el ar fi contribuit la alcătuirea ei, susțin aceștia, Sf. Petru l-ar fi menționat la început.

²⁵⁸ Gal 6, 11-18: Ἵδετε πηλίκους ὑμῖν γράμμασιν ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρὶ.

²⁵⁹ II Tes 3, 17: „Ὁ ἀσπασμὸς τῇ ἐμῇ χειρὶ Παύλου, ὃ ἐστὶν σημεῖον ἐν πάσῃ ἐπιστολῇ· οὕτως γράφω.

fie că aceștia au prelucrat un text schițat de Apostolul Neamurilor.

Σιλουανός (Siluanos) este forma greacă a latinescului Silvanus. Numele este prezent în Noul Testament și în forma abreviată, Σίλας (= Sila). Astfel secretarul Sf. Petru ar putea fi foarte bine Sila, cel care l-a însoțit pe Sf. Apostol Pavel în a doua călătorie misionară²⁶⁰. Dacă este așa, atunci aceste versete ne arată că doi dintre ucenicii Sf. Pavel (Silvan/Sila și Marcu) au fost și ucenici ai Sf. Petru.

5¹²... δι' ὀλίγων ἔγραψα, παρακαλῶν καὶ ἐπιμαρτυρῶν ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰς ἣν στήτε / ... v-am scris aceste puține lucruri, ca să vă îndemn și să mărturisesc că acesta este adevăratul har al lui Dumnezeu, în care și stați.

Partea a doua a versetului 12 arată scopul scrierii epistolei²⁶¹: Apostolul a vrut să mărturisească (ἐπιμαρτυρῶν) destinatarilor că învățătura pe care au primit-o este cu adevărat dumnezeiască (ταύτην εἶναι ἀληθῆ χάριν τοῦ Θεοῦ· εἰς ἣν στήτε) și să-i îndemne (παρακαλῶν) să trăiască în lumina ei, în ciuda tuturor încercărilor, având certitudinea că viețuirea lor creștină este un adevărat dar al lui Dumnezeu.

²⁶⁰ Fapte 15, 22 – 18, 5; II Cor 1, 19; I Tes 1, 1; II Tes 1, 1.

²⁶¹ N. BROX (*Der erste Petrusbrief*, pp. 18-19) susține că aici se găsește cheia înțelegerii întregii epistole și pe baza acesteia își întemeiază critica față de supralicitarea temelor baptismale.

5¹³ ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Βαβυλῶνι συνεκλεκτὴ καὶ Μάρκος ὁ υἱός μου / Vă îmbrățișează [Biserica] cea aleasă din Babilon și Marcu, fiul meu.

Salutare creștină (ἀσπάζεται ὑμᾶς) din partea lui Marcu și a Bisericii din Babilon este transmisă destinatarilor. Probabil este vorba despre Babilonul Mesopotamiei. Pentru argumente în favoarea acestei identificări, a se vedea capitolul introductiv privitor la locul și data scrierii.

Menționarea lui Marcu arată că acesta le era cunoscut destinatarilor. Apostolul îl numește „fiul” său (Μάρκος ὁ υἱός μου)²⁶². Tradiția bisericească l-a identificat pe acesta cu Ioan Marcu, autorul Evangheliei a doua, menționat explicit de zece ori în Noul Testament²⁶³.

Menționarea lui Marcu constituie pentru mulți un argument important pentru identificarea Babilonului la care se referă Sf. Petru cu Roma. Într-adevăr Marcu a fost la Roma împreună cu Sf. Pavel în timpul primei captivități (61-63 d.H.). Însă a părăsit Roma îndreptându-se spre Colose (Col 4, 10), în Asia Mică, de unde, probabil, a ajuns în Babilon. În II Tim 4, 11, Sf. Pavel, care se afla atunci (în toamna anului 66) într-o a doua întemnițare la Roma (cea care se va încheia cu moartea sa martirică, în anul 67), îi scrie lui Timotei: „Ia pe Marcu și adu-l cu tine, căci îmi

²⁶² La baza acestui apelativ ar putea fi faptul că Marcu a fost botezat de Sf. Petru (V. MIHOC, *Introducere*, p. 128). Vezi și ECUMENIUS, *PG* 119, col. 576; SF. TEOFILACT AL BULGARIEI, *PG* 125, col. 1252.

²⁶³ În Faptele Apostolilor, unde este numit când „Ioan, cel numit Marcu” (12, 12. 25; 15, 37), când „Ioan” (13, 5.13), când „Marcu” (15, 39); în epistolele pauline (Col 4, 10, în Filim 24 și în II Tim 4, 11); și în epistola de față.

este de folos spre slujire“. Deoarece pe atunci Timotei se afla la Efes, putem presupune că și Marcu se afla acolo sau, în orice caz, undeva în Asia Mică, trimis fiind în misiune de Apostolul neamurilor. Așadar exact informațiile Sf. Pavel, pe baza cărora se susține ipoteza scrierii epistolei în Roma, ne arată că între anii 63-66 Sf. Marcu s-a aflat în Asia²⁶⁴. Or teza pe care o susținem plasează scrierea Epistolei de față exact în timpul acestui interval.

Sila nu este menționat în acest context, fapt ce ar putea sugera că el urma să se întâlnească personal cu destinarii, fiind și purtătorul epistolei²⁶⁵.

**5^{14b} εἰρήνην ὑμῖν πᾶσιν τοῖς ἐν Χριστῷ [Ἰησοῦ ἀμήν RP]
/ Pace vouă tuturor, celor întru Hristos [Iisus. Amin.]**

Cât despre Apostol, acesta le dă binecuvântarea păcii: „Pace vouă tuturor, celor întru Hristos Iisus!” O rugăciune pentru pace găsim și la începutul epistolei: „Pacea să se înmulțească!” (εἰρήνη πληθυνθείη, 1, 3) Așadar cuprinsul epistolei este încadrat de aceste două rugăciuni pentru pace. Ce mod frumos de a sublinia o trăsătură caracteristică a vieții celor chemați să fie „părtași la suferințele lui Hristos” (4, 13)!

²⁶⁴ I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, p. 33.

²⁶⁵ Așa cum am mai arătat mai sus, unii cercetători susțin că acesta este singurul raport al lui Silvan cu epistola de față.

Teologia epistolei

Bibliografie: MICHAELS, J. RAMSEY, *1 Peter* (Word Biblical Commentary), Word Books, Waco, 1988, pp. lxxv-lxxv (cap. „Theological Contributions”). FURNISH, V. P., „Elect Sojourners in Christ: An Approach to the Theology of 1 Peter”, *PSTJ* 28 (1975), pp. 1-11. SCHLOSSER, JACQUES, «„Aimez la fraternité” (1 P 2,17). À propos de l'ecclésiologie de la première lettre de Pierre», în vol.: Marinella Perroni și Elmar Salmann, eds., *Patrimonium fidei. Traditionsgeschichtliches Verstehen am Ende? Festschrift Magnus Löhres und Pius-Ramon Tragan* (Studia Anselmiana 124), Roma, Centro Studi S. Anselmo, 1997, pp. 525-545.

Scopul Sf. Petru nu este să ofere destinatarilor un tratat teologic sistematic. Atenția sa este îndreptată în primul rând asupra unor situații particulare cu care se confruntă destinatarii. Cei mai mulți dintre ei sunt foști păgâni²⁶⁶ convertiți. Părăsirea mediului păgân, cu toate patimile caracteristice acestuia²⁶⁷, a creat premisele unui conflict ireductibil cu societatea în mijlocul căreia trăiesc. Trăsături caracteristice acesteia nu mai sunt și ale lor și acest simplu fapt îi situează în opoziție chiar față de cei care le erau prieteni apropiați și care nu pot accepta ușor schimbarea radicală care a avut loc în viețile lor. Rezultatul: tot felul de necazuri, pornind de la mici șicane și ajungând până la

²⁶⁶ I Pt 1, 3; 18-19.22-23; 2, 2; 4, 4, 2-4. Pentru detalii, a se vedea capitolul introductiv cu privire la destinatarii epistolei.

²⁶⁷ I Pt 4, 3-4; 1, 14.

abuzuri fizice. Ei sunt clevețiți (3, 16), ocărăți (3, 9; 4, 14) huliți (4, 4), acuzați de diverse fărădelegi (4, 15), abuzați fizic (2, 20). Problema e că ei încă nu au ajuns la maturitatea duhovnicească care să le permită o reacție adecvată la dușmănia celor din jur. De aceea sunt întristați (1, 6; 2, 19) și speriați (3, 6.14; 5, 7).

Aflând această stare de lucruri pe când se afla la mare distanță de destinatarii săi, Sf. Petru se grăbește să le ofere noi perspective asupra problemelor cu care se confruntă. Soluția nu este renegarea credinței, nici găsirea unor soluții de compromis pentru schimbarea atitudinii concetățenilor păgâni și nici retragerea din mijlocul lor pentru evitarea problemelor. Îndemnurile Sf. Petru sugerează că astfel de idei își făceau loc în mintea unor creștini. Unii ca aceștia, în special, și toți ceilalți, în general, primesc prin epistola de față un ajutor neprețuit pentru o evaluare corectă a situației. Existența lor este contemplată în contextul întregii istorii a mântuirii, în care Hristos ocupă locul central. Astfel, deși orientată practic, scrierea Sf. Petru este foarte bogată teologic și poate fi numită pe drept cuvânt „o epistolă de învățătură”, căci viața creștină este fundamentată pe adevărul de credință²⁶⁸.

1. Suferința creștinilor și lucrarea Sfintei Treimi

Epistola I Petru conține elemente de bază ale teologiei trinitare, dar autorul ei îl prezintă pe Dumnezeu mai ales în

²⁶⁸ G. E. LADD, *A Theology of the New Testament*, Grand Rapids, Mi, Eerdmans, 1993, p. 641.

conexiune cu existența creștinilor în lume, și în special cu suferințele lor. În introducere menționează cele trei Persoane ale Sfintei Treimi, atribuind fiecareia o lucrare specifică în raport cu credincioșii. Aceștia sunt ceea ce sunt pentru că Dumnezeu-Tatăl i-a ales (ἐκλεκτοῖς ...κατὰ πρόγνωσιν Θεοῦ πατρός, 1, 1-2) și pentru că Duhul Sfânt i-a sfințit spre a viețui în ascultare de Iisus Hristos (ἐν ἁγιασμῷ πνεύματος, εἰς ὑπακοὴν ... Ἰησοῦ Χριστοῦ, 1, 2). Și tot prin Duhul Sfânt au primit stropirea (ῥαντισμός) cu sângele Mântuitorului (1, 2).

Această menționare indirectă a Jertfei Domnului deschide un lung șir de referiri la persoana și la lucrarea Sa care ne permit să afirmăm că viziunea teologică de ansamblu a epistolei este una hristocentrică²⁶⁹. Creștinii Îl pot numi pe Dumnezeu Tată (1, 17) pentru că Hristos *a suferit moartea ... ca să-i aducă la Dumnezeu* (3, 18). Prin cinstitul Său sânge (τιμίῳ αἵματι ὡς ἄμνοῦ ἁμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ)

Dar Dumnezeu este privit și în unitatea ființei Sale, autorul subliniind acele atribute ale Sfintei Treimi care sunt mai grăitoare pentru situația destinatarilor. În ciuda aparențelor, Dumnezeu este mereu prezent în viața lor și a lumii. Întreaga istorie este în mâinile Sale. El este „credinciosul Ziditor” (πιστῷ κτίστη, 4, 19) Căruia credincioșii își pot încredința sufletele știind că El, atotputernic fiind, îi poate păzi „prin credință, spre mântuire” (1, 5). Atunci când sunt persecutați ei trebuie să-și aducă aminte că Dumnezeul lor este înțelept și milostiv

²⁶⁹ I. MIRCEA, *Epistola I Petru*, 171.

(1, 3), Tată (πατέρα, 1, 17) credincios (1, 25), judecător drept (1, 17; 2, 23; 4, 5.17). El este „Păstorul și Păzitorul sufletelor” lor (2, 25). Pronia Lui se vădește mai ales în decizia asumării drumului Crucii și în asistarea celor care „umblă” pe acesta. Ei sunt adevărații următori ai lui Hristos (2, 21), „părtași la suferințele” Lui (4, 13). Desigur, părtășia cu Hristos este posibilă prin lucrarea Sfântului Duh, Cel căruia credincioșii I-au făcut loc în viața lor, astfel încât El se poate *odihni* (ἀναπαύεται) peste ei (4, 14). Prezența nevăzută a Duhului se vădește nu numai în asumarea drumului Crucii, ci și în preaslăvirea Sa în mijlocul suferințelor. Păgânii îl hulesc, iar creștinii persecutați îl preaslăvesc (4, 14).

2. Suferința creștinilor și lucrarea lui Satan

Problemele credincioșilor sunt privite și din altă perspectivă. Deși Dumnezeu le îngăduie dat fiind folosul lor în atingerea desăvârșirii, nu El le cauzează. Sursa ultimă a răului cu care se contruntă creștinii este Satan, „potrivnicul” (ὁ ἀντίδικος, 5, 8) prin excelență al lui Dumnezeu și al credincioșilor săi. Lucrarea sa trebuie luată în serios. Intensitatea ei este sugerată printr-o comparație cu leul, considerat în vechime fiara cea mai puternică și mai feroce și, de aceea, un simbol potrivit pentru toți vrăjmașii poporului lui Dumnezeu: „Potrivnicul vostru, diavolul, umblă răcnind ca un leu, căutând pe cine să înghită” (5, 8). Forța diavolului nu trebuie însă nici supraestimată. Asemenea Domnului lor (3, 18.22; 4, 1) și împreună cu El, supuși sub „mâna cea tare a lui

Dumnezeu” (5, 6) și asistați de Duhul Sfânt (4, 14), credincioșii pot să reziste lucrării diabolice, să trăiască „după voia lui Dumnezeu” (4, 2) și astfel să ajungă „la desăvârșire” (5, 10).

3. Nașterea din nou – izvorul și consecințele ei

Sf. Petru prezintă viața creștină ca rezultat al unei noi nașteri pe care Dumnezeu o oferă oamenilor prin Cuvântul Său (1, 23). Această naștere are loc prin Botez. Această Sf. Taină este privită dintr-o perspectivă unică: ea „vă mântuiește astăzi și pe voi, nu ca ștergere a necurăției trupului, ci ca deschiderea cugetului bun către Dumnezeu” (3, 21). Afirmatia este făcută într-un context care vorbește despre Jertfa, Învierea și Preaslăvirea Mântuitorului (3, 18-20). Hristos „a suferit o dată moartea pentru păcatele noastre ... ca să ne aducă pe noi la Dumnezeu” (Χριστὸς ἅπαξ περὶ ἁμαρτιῶν ἔπαθεν ... ἵνα ὑμᾶς προσάγαγῃ τῷ Θεῷ, 3, 18). Or, efectele Botezului menționate în v. 21 arată că doar prin această Taină oamenii pot primi darul *aducerii la Dumnezeu*. Astfel este sugerată legătura indisolubilă dintre lucrarea mântuitoare a Domnului și Taina Sfântului Botez.

Odată născuți din nou, credincioșii sunt chemați să *crească* „spre mântuire” (αὐξηθῆτε εἰς σωτηρίαν, 2, 2). Creșterea înseamnă o continuă apropiere de Dumnezeu (2, 4). Iar aceasta se realizează prin împlinirea unei slujiri sacerdotale spre care sunt chemați cu toții (2, 5.9). Dacă Hristos Și-a împlinit slujirea preotească supunându-Se întru totul Tatălui, până la moarte, acesta trebuie să fie

modelul creștinilor în împlinirea acestei chemări. Și tot ca și în cazul Domnului, și slujirea preoțească a creștinilor este indisolubil legată de una profetic-mărturisitoare (2, 9). Bineînțeles și una și cealaltă presupun o viață complet diferită de cea anterioară. Dacă aceea era „după poftele oamenilor” (ἀνθρώπων ἐπιθυμίας), cea nouă este „după voia lui Dumnezeu” (4, 2). Toate acestea sunt posibile prin conlucrarea cu „harul cel de multe feluri al lui Dumnezeu” ai cărui „iconomi” sunt credincioșii (4, 10).

4. Biserica

Nașterea din nou și viața cea nouă care începe cu ea sunt legate însă indisolubil de Biserică. Deși termenul ἐκκλησία nu apare nicio dată în epistolă, apostolul se referă în repetate rânduri la Biserică folosind imagini sau metafore simple dar totodată puternice, care amintesc de cuvinte ale Mântuitorului²⁷⁰.

Integrați în Biserică, creștinii formează noul popor al lui Dumnezeu (2, 10). Biserica este sanctuarul sfânt zidit, plin de Sfântul Duh, zidit pe Hristos, „piatra cea vie”. În această zidire duhovnicească (οἶκος πνευματικὸς 2, 5) credincioșii sunt chemați să se zidească (οἰκοδομεῖσθε) ca niște „pietre vii” (λίθοι ζῶντες).

Universalitatea celor două chemări ale credincioșilor menționate în subcapitolul anterior (cea preoțească și cea profetic-mărturisitoare) ne obligă să le aplicăm și Bisericii: ea este în același timp o comunitate sacerdotală, chemată

²⁷⁰ A. HUNTER, *Introduction à la théologie du Nouveau Testament*, p. 125.

să aducă „jertfe duhovnicești bineplăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos” (ἀνενέγκαι πνευματικὰς θυσίας εὐπροσδέκτους Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ; 2, 5), și una profetică, căci are misiunea de a vesti în lume bunătățile lui Dumnezeu, Care îi cheamă pe toți oamenii „din întuneric la lumina Sa cea minunată” (2, 9). În împlinirea acestei duble slujiri „harul cel de multe feluri al lui Dumnezeu” joacă un rol fundamental (4, 10).

În arca (κιβωτός) lui Noe Sf. Petru vede un tip al Bisericii (3, 20); izbăvirea celor din ea prefigura Botezul creștin (3, 21). Cei care primesc această taină constituie o familie spirituală, în care există un singur grad de rudenie, toți membrii ei fiind frați unii altora (2, 17: „iubiți *frăția*”; 3, 8: „iubitori de *frați*”; 5, 9: „aceleași suferințe îndură și *frații voștri* în lume”).

Biserica este privită și din perspectivă instituțională, ca o societate organizată în cadrul căreia preoții îndeplinesc un rol fundamental, deosebit de cel al celorlalți membri. Ei sunt păstorii cărora Domnul, „Mai-Marele păstorilor” (ὁ ἀρχιποίμενος), le-a încredințat misiunea păstoririi „turmei lui Dumnezeu”. Ei au datoria de a-și îndeplini chemarea aceasta cu râvnă și cu dragoste, făcându-se pildă vie credincioșilor lor. Pentru slujirea lor exemplară, ei vor primi „cununa cea nevastăjită a măririi” de la însuși Mântuitorul, Care este „Mai-marele păstorilor” (5, 1-4).

Actualitatea epistolei I Petru

Primii destinatari ai Epistolei I Petru au fost creștini persecutați sau amenințați cu persecuția. În zilele noastre, de la căderea comunismului puține sunt locurile în care credincioșii creștini pot suferi persecuții pentru credința lor. Acolo unde regimuri totalitare se opun fățiș Bisericii actualitatea epistolei este evidentă. Aceasta nu înseamnă însă că în restul lumii, cea așa-zis liberă, scrierea Sf. Petru nu are nici o relevanță. Dimpotrivă, premisele dezvoltării unei situații conflictuale între creștinismul autentic și lume sunt prezente. Asemenea lumii antice, cea contemporană are anumite valori și standarde acceptate de o largă majoritate. Unele dintre acestea sunt însă incompatibile cu învățătura creștină. Niciun creștin adevărat nu va putea accepta astfel de „valori” care se opun credinței lui. Iar aceasta deschide poarta conflictului.

Deși este scrisă în urmă cu aproape două milenii Epistola I Petru surprinde o serie de posibile situații conflictuale în care se pot afla creștinii de azi. Sf. Petru ne atrage atenția că acestea sunt normale atâta vreme cât creștinii sunt „străini și călători aici pe pământ” (1, 1; 2, 11). Patimile care caracterizează viața lumii trebuie să le fie străine odată ce au fost născuți din nou „spre nădejde vie” (1, 3). Vocația lor specială este sfințenia (1, 15-16), iar aceasta se dobândește în Biserică, spațiul duhovnicesc în care fiecare este chemat să se zidească (2, 5) prin

împlinirea unei slujiri sacerdotale (2, 5.9) care înseamnă o dăruire totală lui Dumnezeu.

Sf. Petru atrage atenția în chip special asupra câtorva aspecte ale slujirii sacerdotale a tuturor creștinilor. În împlinirea acestei vocații ei Îl au ca model pe Hristos. Dacă Domnul și-a împlinit slujirea sacerdotală suferind pe nedrept, și credincioșii Săi trebuie să fie pregătiți să urmeze același drum (2, 21); dacă Domnul S-a adus pe Sine jertfă, la fel creștinii-preoți sunt chemați să-și aducă viețile ca „jertfe duhovnicești, bineplăcute lui Dumnezeu, prin Iisus Hristos” (2, 5). Ca unii care au cunoscut mila lui Dumnezeu, credincioșii-preoți sunt chemați să vestească în lume „bunătățile” Lui (2, 9), cu alte cuvinte, să împlinească o misiune profetic-mărturisitoare. Aceasta, zice Sf. Petru, se realizează prin faptă și cuvânt. Viața lui cea nouă este o realitate care nu poate fi ascunsă. Mai mult chiar: ea trebuie să suprindă pozitiv. Clevețiți pentru că nu împărtășesc convingerile și modul de viață al concetățenilor lor, creștinii trebuie să dovedească constant prin viețuirea lor cât de nesăbuite sunt zvonurile care circulă pe seama lor.

Deosebit de actuală este chemarea spre o cunoaștere teologică superioară pe care o adresează Sf. Petru tuturor credincioșilor. Toți sunt chemați să înțeleagă taina viețuirii în Hristos și, trăind-o, să o poată vesti (2, 9) și explica (3, 15-16) lumii.

Grăitor pentru creștinii de azi este și mesajul de nădejde care răzbate de-a lungul epistolei. Într-o epocă bombardată mai mult ca oricând de o rețea mass-media fără scrupule care configurează în mintea oamenilor

imaginea unei lumi dominată din ce în ce mai mult de rău și în care soluțiile mântuitoare sunt așteptate tot de la oameni, epistola Sf. Petru aduce aminte că răul nu este atotputernic, că Dumnezeu este suveran absolut și nu forțele malefice, că cei credincioși sunt „păziți cu puterea lui Dumnezeu”, dar că această păzire nu înseamnă neaparat ferirea de greutăți, ci mai ales ajutor în urmarea lui Hristos pe drumul Crucii (2, 20-21).

CHRISTIAN EXISTENCE BETWEEN GOD'S CALLING AND WORLD'S LUSTS ACCORDING TO 1 PETER²⁷¹

The aim of this paper is to give an overview of how St Peter interprets theologically the situation that his addressees are going through. Fresh converts, these find themselves in an irreducible conflict with the pagan world to which they formerly belonged. This conflict is mainly the result of a clash of values and of a mutual estrangement, as Christians move into the sphere of power of God, and pagans, of Satan. The epistle points out that the cornerstone of the conflict lies with lust (ἐπιθυμία): for pagans normality means living according to their desires, whereas for Christians lust and a godly life are mutually exclusive.

The conflictual situation and the role of lusts

The addressees of 1 Peter are mainly former pagans (I Pt 1, 3; 18-19.22-23; 2, 2; 4, 4, 2-4) converted to Christianity. They are facing persecution, and this is posing a challenge to their faith. The abandonment of the former way of life for the Christian one created the premises of an irreducible conflict with the society in which they live. Some of its defining features are no longer theirs, and this places them at odds with their fellow citizens, who cannot understand

²⁷¹ Studiu publicat în *European Journal of Science and Theology*, February 2013, Vol. 9, Supplement 1, pp. 51-60.

and accept the radical change in their lives, and therefore submit them to all kinds of tribulations, ranging from small taunts to physical abuse. Christians are “defamed as evildoers” (καταλαλεῖσθε, 3, 16), reproached (εἰ ὀνειδίζεσθε, 4, 14), abused (λοιδορία, 3,9), accused of various penal crimes (4,15) and even beaten (κολαφιζόμενοι, 2, 20). The gravity of the situation is amplified by the fact that most of those Christians have not yet reached the spiritual maturity that would enable them to react adequately to the hostility of their surrounding milieu. Therefore they are grieved (λυπηθέντες, 1, 6), suffering (2, 19) and scared (3, 6.14; 5,7).

The main concern of Sf. Peter is to give a theological interpretation of the situation his addressees are going through. The first words of the epistle already highlight the social and theological status of the addressees. By calling them “elect pilgrims of the Diaspora” (ἐκλεκτοῖς παρεπιδήμοις διασπορᾶς). Through terms such as “chosen” and “Diaspora”, the author significantly places them in the lineage of Old Testament Israel, which continued to be faithful to God’s commandments even in the midst of the Gentiles, despite the uncomfortable consequences that came with such a choice. United by conversion, in the body of Christ, with their fellow Jewish Christians, Gentile Christians are sharing into their path too. They are ἐκλεκτοῖς not only because God chose them, but also because they have themselves chosen to answer His call positively. Even if they are not foreigners in the places in which they live, they can be called “aliens and exiles” (παροίκους καὶ παρεπιδήμους, 2, 11), because they

have chosen to live differently, and this mere fact has made them pariahs in their society.

But things are much more complex than this, and the author is well aware of it. The hostility of the milieu is not simply the consequence of converts having changed their manner of living. Its ultimate source is the devil (διάβολος), which is presented to the addressees as “your enemy” (ὁ ἀντίδικος ὑμῶν, 5, 8). The context in which this statement is made provides the clue for understanding the reason behind this enmity. Unlike their fellow citizens, the true believers, “having been born again ... through the word of God” (1, 23), are not living “for the lust of men (ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις), but for the will of God (θελήματι Θεοῦ)” (4, 2). They are no more doing “the will of the Gentiles” (τὸ βούλημα τῶν ἐθνῶν, 4, 3), but submit themselves “under the mighty hand of God” (5, 6). The use of the concept of willing (θέλημα, βούλημα) points to “two spheres of power”²⁷² which claim the human existence. The conversion of the addressees is seen as a moving from one sphere of power to the other. The mark of one is lust (ἐπιθυμία), which leads to every kind of evil, summed up in 4, 3 as conformity to the will of men; and of the other, rejection of sin and the practice of virtues, summed up towards the end of epistle (5, 6-7) as trusting submission to the will of God. Between these two spheres of power there is no meeting point. What is considered normality for the one is totally incompatible with the other. The ones which are doing the “will of the Gentiles”

²⁷² R. FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, p. 213.

consider strange (ξενίζονται, 4,4) the fact that the believers do not follow their ways. On the other hand, for the converts, the way of their fellow citizens is clearly one of ἀσωτίας (“unsavedness”: Although this is the most natural sense of the term ἀσωτία, none of the English translation available to me render it in this way. One can find “dissipation”, “debauchery”, “wild living”, “riot”, none of which enclose fully the soteriological meaning of the Greek term which derives from the verb σώζω = to save). Therefore each group reflects its convictions by a particular way of living. The differences between them are first of all spiritual but become evident to the others by their visible manifestations. And the key point which marks the difference between them is the position of each one towards lust (ἐπιθυμία): whereas for some normality means living according to their desires, for the others there is a total incompatibility between an instinctual life and a godly one.

The censorship of lusts in Antiquity

However, the necessity of opposing sensual pleasures was not a Christian idea. There was a widespread agreement in the ancient ethic that sensual desires must be controlled just because otherwise one could not be “successfully human”²⁷³. Moreover, the submission to instinctual impulses was seen as a kind of slavery since those dominated by them were considered unable to enjoy

²⁷³ R. FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, p. 102.

human freedom. Epictetus, for instance, considers that “Vice has nothing in common with virtue, nor Freedom with slavery”²⁷⁴. Therefore people seeking true freedom are counseled to search it not through the “satisfaction of every desire”, but by the “destruction of the lust (ἀνασκευὴ τῆς ἐπιθυμίας)”²⁷⁵. Epictetus is well aware that freedom from lust cannot be acquired easily; only through “great fight” (μέγας ὁ ἀγὼν ἐστίν)²⁷⁶ against passions can one live a self-determined life. Even if such teachings were widely spread among ancient moralists, they did not have much impact among people. Perhaps to this weak reception contributed in a high degree the fact that usually they were exposed “ethically rather than religiously”²⁷⁷.

The lust (ἐπιθυμία), root and epitome of all sins

In the Old Testament and Judaism things were radically different. The control of lust is an essential requirement of

²⁷⁴ *The Golden Sayings of Epictetus*, XLI, translated by Hastings Crossley, Arc Manor, Rockville, 2008, p. 21. Online: <http://classics.mit.edu/Epictetus/goldsay.1.1.html>

²⁷⁵ *Dissertationes*, 4.1.175, <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0235%3Atext%3Ddisc%3Abook%3D4%3Achapter%3D1> For English translation see: EPICTETUS, *Dissertationes*, translated by W. A. Oldfather in EPICTETUS, *Discourses* (Loeb Classical Library), Harvard University Press, 1989.

²⁷⁶ *Dissertationes*, 2.18.28. For Greek text see: <http://www.perseus.tufts.edu/hopper/text?doc=Perseus%3Atext%3A1999.01.0235%3Atext%3Ddisc%3Abook%3D2%3Achapter%3D18>

²⁷⁷ F. BÜCHSEL, θυμός, ἐπιθυμία κτλ., *TDNT*, vol. III, p. 169.

the divine Law. The first commandment of the Decalogue requires total dedication to the one true God (Ex 20, 1; Deut 5, 6-9) and the last one expressly mentions some desires (οὐκ ἐπιθυμήσεις ..., Ex 20, 17; Deut 5, 21) through which people break the first one²⁷⁸. The Hebrew term *hamad*, translated in LXX with ἐπιθυμεῖν, means *to desire intensely*²⁷⁹. Thus the tenth commandment refers to such a strong sentiment which eclipses the love due to God. When the translators of the LXX chose to render *hamad* with ἐπιθυμεῖν, they were adding to the Hellenistic philosophical meanings a religious one. Thus from then on – in Judaism and then in Christianity – the term ἐπιθυμία, when used negatively, denoted the “impulsive, sensual desire, contrary to the will and pleasure of God”²⁸⁰. The failure to obey such commandments as those concerning the desire of illegitimate intercourse outside marriage or of the goods of others are counted among the capital sins²⁸¹. Later, after the Babylonian Exile, abstinence from carnal lusts became an essential component of a pious life, and desire itself reached the point where it was considered the chief source of all sins. Therefore for true believers obedience to the Law of God implied fight and resistance against lusts. Writing about the beginnings of Christianity,

²⁷⁸ In 4 Macc 2, 6; Rom 7, 7 and 13, 9 οὐκ ἐπιθυμήσεις sums up the tenth commandment.

²⁷⁹ J. DOUGLAS et al., “Covetousness”, *Zondervan Illustrated Bible Dictionary*, p. 316.

²⁸⁰ W. MOUNCE, ἀγάπη, *Expository Dictionary for Old and New Testament Words*, p. 429.

²⁸¹ See, i.e., Gen. 39, 7-9; Num 11, 4; II Sam 11, 2f.; Job 31, 1.

Philo of Alexandria (20 BC – 40 AD) is proud to point out the superiority of the Jewish religion stressing that its believers, as truly wise people, resist to sensual desires²⁸², while the Gentiles live in the “land” of desire having as law the “sensual pleasure”²⁸³.

In the New Testament, the terms ἐπιθυμία and ἐπιθυμεῖν are used mostly negatively, in the sense of “evil desire”²⁸⁴. In Mt 5, 28, looking at a woman with ἐπιθυμία is equated with adultery (μοιχεία). Many times ἐπιθυμία and its cognates are accompanied by qualificatives as κακή (Col 3, 5), κακῶν (I Cor 10, 6), τῆς ἀπάτης (Eph 4, 22), ἀνοήτους (1 Tim 6, 9), τῶν καρδιῶν (Rom 1, 24), τοῦ σώματος (Rom 6, 12), τῆς σαρκός (Gal 5, 16; Eph 2, 3; 1 Jn 2, 16; 2 Pt 2, 18), τῶν ὀφθαλμῶν (1 Jn 2, 16) etc. As in the Old Testament and Judaism, in the New Testament ἐπιθυμία is to be opposed not because of its irrationality, as in Greek philosophy²⁸⁵, but because it means transgression of the commandments of God. Thus it not only breaks the human liberty, but also “hinders the orientation of life on God”²⁸⁶.

²⁸² *De Confusione Linguarum (On the Confusion of Tongues)*, XVII-XVIII. <http://www.earlyjewishwritings.com/text/philo/book15.html>

²⁸³ *Quaestiones et Solutiones in Genesim (Questions and Answers on Genesis)*, 4.39. <http://www.earlyjewishwritings.com/text/philo/book41.html>

²⁸⁴ F. BÜCHSEL, θυμός, ἐπιθυμία κτλ., *TDNT*, vol. III, p. 170.

²⁸⁵ *IBIDEM*, p. 168-169.

²⁸⁶ R. FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, p. 104.

Lust (ἐπιθυμία) as the cornerstone of the conflict between Christians and unbelievers in 1 Peter

In First Peter the term ἐπιθυμία occurs four times, in the following passages:

1, 13-14: ... gird up the loins of your mind, be sober, and rest your hope upon the grace ... as obedient children, not conforming yourselves to the former lusts (μὴ συσχηματιζόμενοι ταῖς πρότερον ἐν τῇ ἀγνοίᾳ ὑμῶν ἐπιθυμίαις), as in your ignorance; but as He who called you is holy, you also be holy in all your conduct..."

2, 11: "Beloved, I beg you as sojourners and pilgrims, abstain from fleshly lusts (σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν) which war (στρατεύονται) against the soul."

4, 1-2: "... he who has suffered in the flesh has ceased from sin, that he no longer should live the rest of his tie in the flesh for the lusts of men (ἀνθρώπων ἐπιθυμίαις), but for the will of God."

4, 3: "You have already spent enough of your past lifetime in doing the will of the Gentiles, living in licentiousness, lusts (ἐπιθυμίαις) drunkenness, orgies, drinking parties, and lawless idolatry."

The first text points out that lust (ἐπιθυμία) is incompatible with obedience to God and the holiness according to His holiness that the status of being a Christian requires. However it also suggests that the mere status of being a Christian does not, by itself, provide protection against

lust. Christians must be well aware that they can fall prey to lust as in their former times of ignorance. The text however offers advice as to how this danger can be avoided: just follow the example set by Jesus Christ, try to behave like Him, walk on the path He himself opened for His followers! This is what the participle συσχηματιζόμενοι implies in this context. They have on the one hand to avoid conformity with former lusts and on the other – and in the same time – to conform themselves to the One Who called them to holiness (1,14b)²⁸⁷. The importance of this theme is enhanced by portraying God as impartial Judge in v. 17.

The second passage (2,11) refers specifically to the “fleshly lusts” (σαρκικῶν ἐπιθυμιῶν) pointing out that these “war against the soul” (στρατεύονται κατὰ τῆς ψυχῆς). The adjective σαρκικός does not appear at all in LXX, and in the New Testament it is found elsewhere only the Pauline literature²⁸⁸. As in St. Paul’s letters, here too it has a negative connotation, meaning the carnal instincts which these lusts can boost, thereby destroying the harmony between body and soul, and ultimately damaging even the soul itself. What the author means by ‘soul’ here is hinted at in the addressing formula: the recipients are called “sojourners and pilgrims” (ὡς παροίκους καὶ παρεπιδήμους) because spiritually they do not belong anymore to the earth. Even if bodily they are present in

²⁸⁷ ST. THEOPHYLACT OF BULGARIA, *Expositio in Epistolam primam S. Petri*, PG 125, col. 1201.

²⁸⁸ Six times: Rom 15, 27; I Cor 3, 3; 9, 11; II Cor 1, 12; 10, 4.

this world, their homeland is the heaven. As by σάρξ the Scripture often understands the whole human being, here too ψυχή probably designates the true life that humans receive when they are in connection with God and integrated into His chosen people. The “fleshly lusts” are not only the result of one part of the human being, but involve the whole. Therefore it is hard to see here “the only NT passage where ψυχή plainly stands in antithesis to σάρξ”, as Schweizer asserts²⁸⁹.

The war metaphor used here is so suggestive that only the devil’s portrait as predator (5,8) rivals it, and the association is not accidental. These lusts, suggests the author, are powered by a hostile force which aims to take control over the human beings and to turn them away from their heavenly Father, which gave them the privilege of the heavenly citizenship evoked again at the beginning of this verse by addressing the destinataires as “sojourners and pilgrims”. Thus they are warned that this “war” jeopardizes their new citizenship and can those cause them to lapse back to their former status.

The third text (4,1-2) establishes an equivalence between lust (ἐπιθυμία) and sin (ἁμαρτία): everything done according to the “lusts of men” is sin. It connects also the theme of lust with that of the salvific suffering of Christ and the believers’ participation in it²⁹⁰. The Lord suffered once for men’s sins in order to bring men to God (3, 18). The righteous suffered for the unrighteous (3, 18),

²⁸⁹ E. SCHWEIZER, ψυχή, *TDNT*, vol. IX, p. 652.

²⁹⁰ R. FELDMEIER, *The First Letter of Peter*, p. 212.

i.e. for sinners, i.e. for those who act according to the “lust of men”. Since Christ destroyed the sin by suffering in flesh (παθόντος σαρκί), the recipients are invited to “arm” themselves with the “same mind”, presumably Christ’s, who was victorious by obedience to God and acceptance of the cross. Again, ‘war’ language is present as in 2, 11, but if there the addressees were warned about the war fleshly lusts wage against the Christian identity, here they are exhorted to arm themselves in order to fight against the lusts, and in fulfillment of the will of God. The metaphor recalls similar Pauline advices (Rom 13, 12; Eph 6, 11f.).

The last occurrence (4, 3) is a challenge to the reader. If so far ‘lusts’ were designated as the source or the epitome of all sins, here they are enumerated among other sins (in the second position, after licentiousness /debauchery) which Gentiles like to do and which the recipients themselves were doing before their conversion. The list looks as follows: licentiousness, lusts (ἐπιθυμίας), drunkenness, orgies, drinking parties, and lawless idolatry.

In the Judaism of the Diaspora, such lists of vices were used in order to underline how different and superior the ethos of the people of God was from that of the pagan world. Early Christianity took over this way of summing up the sinful characteristics of the surrounding society (Gal 5, 19-21; Rom 1, 28-31; Eph 5, 3-4). Some exegetes have suggested that the list St. Peter uses here is probably quoted from other sources, which would explain somewhat the curious ranking of lust between “licentiousness” and “drunkenness”. P. Davids argue that “there is an artful arrangement of terms, which may

explain why Peter keeps ‘desires’, which he has already used in 4:1 to summarize the whole”²⁹¹. However he leaves the issue unsolved. If there could be an explanation, probably one should ask why debauchery/licentiousness and idolatry enframe the list. Each constitute a climax: licentiousness (ἀσελγεία) is the quintessence of sins (in II Pet 2, 7 the term is used for Sodom, the example *par excellence* of sin; in Eph 4, 19 it characterizes the heathen world generally), and idolatry, the maximum expression of apostasy. They are also closely related, in Jude 4 and II Pet 2, 2.18 ἀσελγεία being used for heresy and apostasy, probably under the influence of the Old Testament association of idolatry with πορνεία. These details put this list in a new light: since the framework is exhaustive by the symbolic significance of the two elements which compose it, the items enclosed within could be seen as parenthetical, or explanatory: How could human beings arrive to this bottom of sinfulness? Simply, by accepting as natural or normal such things as drunkenness, orgies, drinking parties, which have as common root the uncontrolled lusts.

The next verse (4, 4) suggests that such sins were not committed accidentally; both Christians, before their conversion, and their fellow citizens were addicted to such vices. They all were *running* in the same “torrent of debauchery”. Now the pagans are surprised that the Christians do not *run* together with them towards the satisfaction of lust. The verb used here (τρέχω = to run)

²⁹¹ P. DAVIDS, *The First Epistle of Peter*, p. 151.

suggests “the frenetic pace of their continually disappointing search for true pleasure”²⁹². This is more or less the defining feature of an addict. Therefore those people who have fallen prey to their sinful desires are addicted, and this renders them unable to understand their real status, or their neighbors’ different style of life. That’s why they are “surprised” (ξενίζονται) by the new lifestyle of their fellow citizens. They live for the satisfaction of their hedonic desires and are unable to see other ways of pursuing the happiness than their own. Moreover, since the “fleshly lusts wage war against the soul” (2, 11), non-resistance to this assault has as primary consequence the destruction of the human being, which ceases to be fully human. This is, among others, the reason for their hostile, impulsive and abusive behavior towards Christians and, consequently, towards God Himself, whom they are blaspheming (4, 4). This is, in short, why Christians are experiencing the “fiery ordeal” (πυρώσει, 4, 12), the details of which are discussed in this letter.

The role of Satan

Speaking about the “fiery ordeal”, St. Peter invites the recipients of the letter to interpret it as a test of their faith. If their pagan neighbors are surprised (ξενίζονται) in face of their new lifestyle, Christians are not to be surprised (μὴ ξενίσεσθε) by the enmity of the surrounding society. The inhuman behavior of the addicted ones is an integral part

²⁹² W. GRUDEM, *1 Peter*, p. 177.

of the war the devil wages against the Christians. He is their foe par excellence, *the* (ὁ) adversary (ἀντίδικος), the redoubtable enemy believers must oppose appropriately (5, 8-9). It is worth noticing that St. Peter does not call the addressees to oppose to the pagans which are causing them sufferings; to the contrary, they have to be concerned about their salvation! On the other hand, they must actively oppose Satan and lusts (5, 9). As ones who do not act according to God's will, pagans are under Satan's authority and, consequently, their sins, their addiction and their anti-Christian actions are all Satan-inspired. The imagery used for the description of the devil's anti-Christian activity relates it to the "fiery ordeal" the believers are facing, and situates it within an ecclesiological and eschatological context. The believers must be aware how dangerous Satan is, and how he works. That is the first purpose and meaning of the image of the roaring lion, the quintessential predator. In Antiquity lions were seen as the most ferocious beasts and probably for this reason their image was associated with the enemies of the people of God²⁹³. As the sheep departed from the flock is in deadly danger, so are the members of the Church if they leave the community²⁹⁴. Therefore they have to discipline themselves (νήψατε), standing "firm in faith" (5, 9). As good shepherds aware of the danger posed by the beasts of prey, they must keep themselves watchful

²⁹³ See, for example, Ps 21, 13. From the time of Nero numerous Christians had died being thrown as food to these beasts.

²⁹⁴ E. EVE, "1 Peter", p. 1269.

(γρηγορήσατε). This call to vigilance in addition outlines the eschatological framework in which St. Peter situates the conflict his addressees are engaged in.

Satan's enmity towards the believers does nothing but confirm their status as bondservants of God; by this confirmation, it could actually contribute to their spiritual progress. Moreover, the power of the devil must not be overstated. In the image of their Lord (3, 18.22; 4, 1), and in association with Him, in submission "under the mighty hand of God" (5, 6) and assisted by the Holy Spirit (4, 14), the faithful are able to resist the work of the devil, to live "according to the will of God" (4, 2) and not according to the "lust of men" (4, 2), and thus attain the "goal (τὸ τέλος) of the faith", which is "the salvation of souls" (1, 9).

The liberation from lusts and the new understanding of happiness

For St. Peter ἐπιθυμία is one of the key points which marks the difference between *then* and *now* in the life of his addressees. They were addicted to "fleshly lusts"; now these belong to the surrounding world. What brought such a radical change in their lives? St Peter says that this is primarily the result of a coherent work of the Holy Trinity. The Christians are what they are because the Father called them, because Jesus Christ freed them through his blood and because the Holy Spirit sanctified them (1, 2). Now they can call God Father (1, 17) because Jesus Christ "suffered once for sins" in order to bring them to God (3, 18). Receiving His word (1, 23) they have been born again

through the Holy Baptism, which operates an opening of the human conscience toward God (3, 21). Therefore the formerly addicted have acquired a new perspective on good and evil. With this new conscience they are able to understand God's word and to grow up into salvation εἰς σωτηρίαν (2, 2). This process of maturation consists in a continual approaching to God (2, 4) and implies the fulfillment of a priestly service to which all the faithful are called (2, 5.9). Formerly attached to the fleshly lusts, their hearts have now become privileged places of worship (3, 15). Their whole life must be therefore a living testimony about their God and His excellencies (ἀρετὰς) to the surrounding people (2, 9). This serves to give the non-believers the opportunity to understand that there is a better way to find fulfillment in the human lives than that of lusts, and that the joy Christians share is infinitely greater than the one they are searching through the satisfaction of their hedonic desires.

However St Peter is well aware that Baptism and the gifts which the Holy Spirit bestows upon the believers are not absolute guarantors of an ideal Christian life. The converts can fall prey to the "lusts of men" (4, 2) again if they are not wary of the war that Satan wages against them (5, 8; 2, 11), if they do not stand "steadfast in the faith" (5, 9), if they do not keep themselves in the discipline of the Church (5, 5), if they do not humbly entrust themselves in God's providence (5, 6), and if they do not try to configure their whole life according to that of Christ (cf. 1, 14-15). Writing to Christians confronted with various kinds of persecution, some of which took very brutal forms, St

Peter stresses that suffering for Christ's sake must be received as a privilege. It is the best way in which believers can partake of the Lord's sufferings (κοινωνεῖτε τοῖς τοῦ Χριστοῦ παθήμασιν, 4, 12); it is the blessed way to follow Him faithfully on the path of the Cross. Therefore, to the true Christian, suffering for Christ brings real joy, because by this they participate also in the exaltation of the Cross. This joy is the sign of the indwelling of the Holy Spirit (4, 14) and an anticipation of the "exceeding joy" they will experience at His Parousia, when Lord's glory will be fully revealed (4, 13).

Both for ancient philosophers and for Christians, lust was an impediment to happiness and fulfillment as a human being. However, whereas for the former freedom from lust and true happiness could be attained by intellectual and physical exercise, for St Peter liberty from lust and happiness are inseparable from submission to the word of God, active opposition to evil, an effort to follow Christ faithfully, even on the path of the Cross, and, overall, the salvific work of the Holy Trinity.